

Rapport

Ruimte voor sport in Westland

Inzichten voor een strategische
accommodatieplanning

Ruimte voor sport in Westland

Inzichten voor een strategische accommodatieplanning

In opdracht van de gemeente Westland

Mulier Instituut

Amilia Aarnink

Björn Schadenberg

Karin Wezenberg-Hoenderkamp

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, november 2024

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Afkortingen & Begrippen

Afkortingen

DSA	Database SportAanbod
VSG	Vereniging Sport en Gemeenten
VTO	Vrijtijdsomnibus

Begrippen

Bewegingsonderwijs

De gymlessen bedoeld om de wettelijke kerndoelen te halen.

Zaalsporten

Sporten die in principe in een sporthal, sportzaal of gymzaal worden beoefend.

Sporthal

Overdekte sportruimte van minimaal 40 bij 20 meter, in principe geschikt voor alle zaalsporten.

Sportzaal

Overdekte sportruimte van ongeveer 28 bij 22 meter, geschikt voor meerdere zaalsporten.

Gymzaal

Overdekte sportruimte van ongeveer 21 bij 12 meter, in beginsel gesticht voor het bewegingsonderwijs, geschikt voor beperkt aantal zaalsporten.

Inhoudsopgave

Ruimte voor sport in Westland

Samenvatting	5
1 Ruimte voor sport in Westland	8
1.1 Achtergrond	8
1.2 Afbakening	8
1.3 Werkwijze	8
2 Context, trends en ontwikkelingen	11
2.1 Accommodatiebeleid	11
2.2 Accommodatiebehoefte	15
3 Binnensportaccommodaties	21
3.1 Aanbod	21
3.2 Zaalsport	25
3.3 Bewegingsonderwijs	40
4 Buitensportaccommodaties	65
4.1 Aanbod	65
4.2 Atletiek	67
4.3 Handbal	69
4.4 Hockey	71
4.5 Jeu de boules	74
4.6 Korfbal	75
4.7 Tennis	78
4.8 Padel	82
4.9 Voetbal	84
4.10 Wielrennen	92
5 Conclusie & aanbevelingen	94
5.1 Context en ontwikkelingen in Westland	94
5.2 Binnensportaccommodaties	96
5.3 Buitensportaccommodaties	98
5.4 Aanbevelingen	99
Bronnen	104
Bijlage 1 - Leerlingenprognoses	106
Bijlage 2 - Aanbod van gymzalen	107
Bijlage 3 - Toelichting werkwijze buitensport	109
Bijlage 4 - Teamaantallen buitensportverenigingen	113
Bijlage 5 - Veldbehoefte voetbalverenigingen	115
Bijlage 6 - Ledenontwikkeling buitensportverenigingen	116
Bijlage 7 - Herkomst leden buitensportverenigingen	117
Bijlage 8 - Aanwezigheid focusgesprekken	118
Bijlage 9 - Indicatief tijdspad mogelijke capaciteitsuitbreidingen	119

Ruimte voor sport in Westland

Context

- De bevolkingsomvang van de gemeente Westland neemt toe van 116.000 in 2024 naar 129.000 in 2040 (+11%). Het aantal 4- tot 12-jarigen neemt relatief veel toe (+21%).
- De sportdeelname in de gemeente Westland is hoger dan het regionale en landelijke gemiddelde in 2022.
- Het aandeel inwoners dat lid is van een sportbond, is na een periode van daling in 2023, gestabiliseerd (29%).
- Het aantal Westlandse leden van de basketbal-, handbal-, korfbal-, en voetbalbond neemt toe. Het aantal leden van de badminton- en volleybalbond neemt juist af.

Binnensport

- De gemeente Westland telt in totaal veertien sporthallen, twee sportzalen en 31 gymzalen. Het aantal sporthallen en gymzalen is relatief hoog in vergelijking met referentiegemeenten.
- Elke kern van de gemeente heeft ten minste één binnensportaccommodatie.
- Het aantal sporthallen in Westland ligt in lijn met de gemiddelde behoefte (op basis van draagvlakcijfers).
- Op basis van de bevolkingsprognose neemt de behoefte tot 2040 met één tot twee sporthallen toe. De behoefte neemt het meest toe in Naaldwijk en 's-Gravenzande.
- Het gemiddelde sportgebruik van de (gemeentelijke) sporthallen in de gemeente Westland ligt beduidend hoger dan in vergelijkbare gemeenten.
- De gemiddelde bezetting van de niet-gemeentelijke sporthallen is lager dan die van de gemeentelijke sporthallen. In de avondpiekuren is de bezettingsgraad in de niet-gemeentelijke sporthallen hoog en vergelijkbaar met de gemeentelijke sporthallen.

Bewegingsonderwijs

- In de meeste kernen is voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs aanwezig. In Naaldwijk, Poeldijk en Wateringen constateren we wel tekorten.
- Sporthal De Pijl in Naaldwijk biedt onvoldoende capaciteit voor de scholen die daar worden ingeroosterd. Daarnaast geven de scholen aan dat de Balleringhal ongeschikt is voor het bewegingsonderwijs.
- Bewegingsonderwijs in de buitenlucht is een steeds belangrijker onderdeel van het curriculum
- Afstand en beschikbaarheid van accommodaties zijn de meest beperkende factoren voor het aanbieden van voldoende bewegingsonderwijs

Buitensport

- De gemeente Westland telt twaalf sportparken waarop sportvoorzieningen aanwezig zijn voor atletiek, handbal, hockey, jeu de boules, korfbal, tennis, padel of voetbal.
- Atletiek: de atletiekbaan en atletiekhal bieden voldoende capaciteit.
- Handbal: de handbalvelden bieden voldoende capaciteit voor de huidige en toekomstige normatieve behoefte.
- Hockey: de hockeyvelden bieden voldoende capaciteit voor de huidige en toekomstige normatieve behoefte.
- Jeu de boules: de jeu-de-boulesverenigingen geven aan te beschikken over voldoende banen.
- Korfbal: CKV VALTO heeft onvoldoende velden tot haar beschikking in het seizoen 2023-2024. In de toekomst wordt dit tekort opgelost door uitbreiding van het aantal velden. In de toekomst ontstaat mogelijk een tekort bij CKV ONDO.
- Tennis: LTC 't Loo en Verburch Tennis beschikken over minder banen dan hun minimale behoefte, in het seizoen 2023-2024 en in de toekomst.
- Padel: het aantal outdoorpadelbanen is, ook na uitbreiding bij LTC 's-Gravenzande, lager dan de (toekomstige) behoefte.
- Voetbal: VV Verburch en KMD beschikken over onvoldoende wedstrijdvelden. Met de recente aanleg van twee kunstgrasjeugd velden op sportpark Verburch voldoet het aantal wedstrijd velden voor de komende jaren. In de periode tot 2030 ontstaat bij VV Verburch en VV Lyra een tekort aan wedstrijd velden en groeit het tekort bij KMD. Tussen 2030 en 2040 ontstaat een wedstrijd veld tekort bij RKVV Westlandia. VELO voetbal en KMD hebben een tekort aan trainingsvelden, dat tot 2030 en 2040 oploopt. Richting 2030 ontstaat een tekort aan trainingsvelden bij SC Monster en FC 's-Gravenzande.
- Wielrennen: de wielaccommodatie biedt voldoende capaciteit voor de komende 10-15 jaar.

Ruimte voor sport in Westland

De gemeente Westland wil in 2024 een strategische accommodatieplanning voor sport opstellen. Daarvoor zijn inzichten in het gebruik van en behoefte aan sportaccommodaties nodig. We bieden deze inzichten in dit rapport. In dit eerste hoofdstuk beschrijven we de achtergrond, afbakening en werkwijze van het onderzoek.

1.1 Achtergrond

De gemeenteraad van Westland heeft in maart 2023 het college verzocht een accommodatieplanning op te stellen (Hofland et al., 2023). Een planning moet zorgen:

- dat discussies over gemeentelijke investeringen in het sportlandschap minder op ad-hocbasis worden gevoerd;
- voor rust in de gemeentelijke begroting;
- dat externe partijen weten wat ze van de gemeente kunnen verwachten.

1.2 Afbakening

We kijken in dit rapport naar het gebruik van en de behoefte aan binnen- en buitensportaccommodaties.

Binnensportaccommodaties zijn overdekte sportruimtes die worden benut voor de beoefening van meerdere zaalsporten en het geven van bewegingsonderwijs. De behoefte aan andere typen overdekte sportaccommodaties, zoals denksportcentra en zwembaden, valt buiten de scope van dit rapport.

Bij de buitensportaccommodaties beperken we ons tot de behoefte aan sportvoorzieningen (velden/banen) op de sportparken. De behoefte aan voorzieningen voor sportbeoefening in de openbare ruimte laten we buiten beschouwing.

1.3 Werkwijze

Cijfers

We hebben het aanbod aan sportaccommodaties geïnventariseerd en weergegeven op kaart. De Database SportAanbod (DSA) hebben we benut om te bezien in hoeverre het aanbod afwijkt van referenciecijfers.

Om de normatieve behoefte vanuit de sport te bepalen hebben we draagvlakcijfers gebruikt. De draagvlakcijfers zijn gebaseerd op landelijk onderzoek (zie Schadenberg et al., 2020). De normatieve behoefte vanuit het onderwijs hebben we berekend aan de hand van de gemeentelijke taakstelling. Ramingen over de ontwikkeling van de normatieve behoefte baseren we op bevolkings- en leerlingenprognoses en trends in de sportdeelname.

We hebben reserveringsoverzichten van de binnensportaccommodaties geanalyseerd om het gebruik inzichtelijk te maken. Het gebruik van de buitensportaccommodaties hebben we bij de relevante stakeholders opgehaald.

Vragenlijst, interviews en verenigingsavonden

Sportverenigingen en schoolleiders hebben we benaderd voor het invullen van een online vragenlijst. De vragenlijst richtte zich op hoe zij de accommodaties gebruiken en welke knelpunten zij ervaren. Ook hebben we vragen gesteld over ontwikkelingen in accommodatiebehoefte en toekomstwensen.

Daarnaast hebben we exploitanten geïnterviewd over het gebruik van de accommodaties, de ontwikkeling hierin en eventuele kansen en bedreigingen die zij zien. Ook hebben we relevante sportbonden gesproken over regionale ontwikkelingen en trends die relevant zijn voor de sportinfrastructuur.

Tijdens verenigingsavonden hebben we groepsgesprekken gevoerd om aanvullende inzichten op te halen. Daarnaast hebben we informatie opgehaald bij de scholen.

Referentiecijfers

We vergelijken in dit rapport de gemeente Westland met de volgende referentiecijfers:

- het landelijke gemiddelde (Nederland);
- het gemiddelde van de VSG-regio Haaglanden;
- het gemiddelde van gemeenten die net als Westland een grote bevolkingsomvang en een kernenstructuur hebben: Maashorst, Meierijstad, Haarlemmermeer, Vijfheerenlanden en Voorne aan Zee.

Geografische niveaus

We rapporteren door het rapport heen op verschillende geografische niveaus. Op kernniveau houden we deze selectie aan: De Lier, Honselersdijk, Kwintsheul, Maasdijk, Monster (incl. Ter Heijde), Naaldwijk, Poeldijk, 's-Gravenzande (incl. Heenweg) en Wateringen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de context van de strategische accommodatieplanning en een aantal relevante ontwikkelingen, prognoses en trends. In hoofdstuk 3 behandelen we de binnensportaccommodaties, in hoofdstuk 4 de buitensportaccommodaties. Hoofdstuk 5 vormt het afsluitende hoofdstuk, waarin we alle resultaten samenbrengen en aanbevelingen doen voor de Strategische Accommodatieplanning.

Context, trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk schetsen we de context waarbinnen de strategische accommodatieplanning tot stand moet komen. Ook geven we relevante trends en ontwikkelingen voor sportaccommodatiebeleid en accommodatiebehoefte weer.

2.1 Accommodatiebeleid

Sport

Gemeenten rekenen het tot hun verantwoordelijkheid sportbeoefening te faciliteren, ook al is er geen wettelijk kader dat dit verplicht. In beginsel doen ze dit vanuit de gedachte van marktfalen en het sociaal-maatschappelijke belang van sport (Hoekman, 2018).

● **Betere benutting van accommodaties**

Waar in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw een bouwgolf van gemeentelijke sportaccommodatie plaatsvond (Van der Poel et al., 2016), richt het gemeentelijke sportaccommodatiebeleid zich tegenwoordig veelal op het beter benutten van de bestaande infrastructuur (Hoekman & Schadenberg, 2023). Wel zien we dat het aantal blaashallen en padelbanen de afgelopen jaren sterk is toegenomen.

Ook in Westland zijn inmiddels blaashallen, beachvelden en padelbanen, en vragen verenigingen om meer van deze voorzieningen. Deze accommodaties dragen bij aan een betere benutting van de bestaande infrastructuur, of zijn varianten van of alternatieven voor andere sporten (Wezenberg et al., 2023).

● **Multifunctionaliteit en meervoudig gebruik**

Om de bestaande infrastructuur beter te laten renderen staat multifunctionaliteit en meervoudig gebruik hoog op de gemeentelijke agenda (Hoekman & Van der Maat, 2017; Hoogendam et al., 2021). Steeds meer sportparken worden opengesteld of er worden vrij toegankelijke voorzieningen toegevoegd (calisthenics, survivalparcours). Ook in Westland worden sportparken (met name voetbal) opengesteld. Dit levert soms ook overlast op.

In binnensportaccommodaties zien we steeds vaker dat modules worden toegevoegd (urban sports-elementen, gamification). Gemeenten introduceren flexibele exploitatiemodellen voor sportvelden, waardoor ze beter kunnen sturen op mede-/deelgebruik van de velden (Schots & Schadenberg, 2020). Dit gebeurt in Westland niet. Dergelijke flexibele exploitatiemodellen hebben met name een toegevoegde waarde in meer verstedelijkte gebieden met meerdere sportaanbieders die van dezelfde velden gebruik willen maken.

● **Flexibele speeldagen en piekbelasting**

Sportbonden nemen hun verantwoordelijkheid in de landelijke ambitie om de benutting van de sportaccommodaties te verhogen door bijvoorbeeld flexibele speeldagen te introduceren, doordeweekse competitie te stimuleren of normen en planningsregels aan te passen (Hoekman & Schadenberg, 2023).

Deze initiatieven zijn er vooral op gericht om de piekbelasting op zaterdag te verlagen. Met name bij voetbal is de trend dat teams overstappen van zondag naar zaterdag. Hierdoor worden de sportvelden nauwelijks benut op zondag. Ook in Westland ligt de grootste druk bij voetbal op de zaterdag en worden de voetbalvelden op zondag nauwelijks gebruikt.

● **Uitbesteding van exploitatie**

De gemeente is in de meeste gevallen niet langer de partij die financiert, beheert én coördineert. Steeds meer gemeenten besteden de uitvoering van het sportbeleid uit aan andere organisaties (Schadenberg, 2022). In het Nederlandse sportlandschap neemt de rol van externe uitvoeringsorganisaties toe, met name voor de uitvoering van het sportaccommodatiebeleid.

De exploitatie van sportaccommodaties wordt steeds vaker verzelfstandigd of uitbesteed (Hoogendam et al., 2021). In Westland zijn relatief weinig sportaccommodaties in eigendom van de gemeente en zijn beheer en exploitatie veelal belegd bij beheerstichtingen die zijn gelieerd aan sportverenigingen.

● **Grotere rol voor verenigingen**

De rol van verenigingen bij het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties is de laatste decennia toegenomen. Met name zijn meer onderhoudstaken bij veldsportverenigingen komen te liggen (Hoekman et al., 2022).

Er wordt meer van verenigingen verwacht om de maatschappelijke waarde van de sportaccommodatie te verhogen (Hoeijmakers, 2022). Bijvoorbeeld door de accommodatie rookvrij te maken, gezonde alternatieven in de sportkantine aan te bieden of activiteiten open te stellen voor niet-leden. Volgens de gemeente wordt de wens steeds groter om verenigingen als maatschappelijk centrum te gebruiken.

De verbreding van diensten en het breder inzetten van de verenigingen zorgt ervoor dat een sportvereniging organiseren steeds ingewikkelder wordt. Veel sportverenigingen hebben daarbij een tekort aan leden die bestuursfuncties op zich nemen. Dit legt veel druk op sportverenigingen (Stuij et al., 2023).

Professionalisering door bijvoorbeeld het in dienst nemen van betaalde krachten wordt in dit kader vaak gestimuleerd. Maar dit heeft weer financiële gevolgen voor de verenigingen (Kalmthout et al., 2023). In Westland zijn er diverse verenigingen met verenigingsmanagers.

● **Waarde van accommodaties in kleine kernen**

De sportvereniging (met haar verbrede functie) en de sportaccommodatie (die opengesteld of multifunctioneel is) kunnen van groot belang voor de leefbaarheid zijn. Met name in kleinere kernen kan de rol van de sportvereniging en sportaccommodatie in de sociale cohesie aanzienlijk zijn (Hoekman et al., 2015). Zo kan het zijn dat vanuit dit perspectief het waardevol is om bepaalde sportaccommodaties in stand te houden terwijl de bezetting van deze accommodaties op basis van de bestaande normen en kengetallen eigenlijk te beperkt is.

In Westland zijn in de kleinere kernen Poeldijk en Kwintsheul elk twee sporthallen aanwezig, terwijl volgens de draagvlakcijfers één sporthal voldoende zou zijn. De bezetting van deze sporthallen is hoog, ook omdat er topsportverenigingen actief zijn.

● **Integraal sportbeleid**

Bij de totstandkoming van het sportbeleid wordt samengewerkt met andere beleidsterreinen of gemeentelijke afdelingen. Sportbeleid wordt (daarmee) vaker integraal ingestoken (Hoogendam et al., 2021). Andere gemeentelijke domeinen dragen vaker financieel bij aan het sportbudget. De financiële bijdrage is meestal voor activiteiten die ook voor de andere domeinen baten realiseren en komt niet zozeer direct ten goede van sportaccommodaties. Binnen de gemeente Westland wordt samengewerkt met vastgoed en het sociaal domein.

● **Sportbeleid in Westland**

De gemeente Westland heeft geen actuele beleidsnota voor sport. In 2008 heeft de gemeente een kadernota vastgesteld met uitgangspunten voor het gemeentelijk sportbeleid tot 2020 (Gemeente Westland, 2008). In de vier deelnota's sportstimulering, accommodatiebeleid, subsidie en tarieven en topsport is de uitwerking van het beleid verwerkt (Gemeente Westland, 2010; Gemeente Westland, 2016).

Wel heeft de gemeente, samen met twintig Westlandse partijen, in 2020 een lokaal sportakkoord afgesloten (Gemeente Westland, 2020). Dit akkoord heeft in 2023 een opvolger gekregen (Gemeente Westland, 2023). Deze akkoorden dienen als kaderdocument voor de uitvoering van het sportstimuleringsbeleid. Er staan geen specifieke passages over de Westlandse sportaccommodaties in.

Bewegingsonderwijs

● **Deugdelijkheidseis**

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs, speciaal onderwijs (sbo & (v)so) en voortgezet onderwijs. Hieronder vallen voorzieningen voor het bewegingsonderwijs.

Scholen in het primair onderwijs zijn vanaf het schooljaar 2023-2024 verplicht om voor alle leerlingen wekelijks twee gymlessen van 45 minuten te verzorgen. Deze deugdelijkheidseis heeft geen gevolgen voor de gemeentelijke zorgplicht. Vanuit de

Wet op primair onderwijs konden scholen al ruimte aanvragen om het straks verplichte aantal gymlessen te geven. In het schooljaar 2020-2021 gaf slechts 53 procent van de scholen in Nederland aan alle groepen wekelijks twee gymlessen (Slot-Heijs et al., 2021).

Uit landelijk onderzoek bleek dat een vijfde van de schoolleiders in het primair onderwijs verwachtte niet te kunnen voldoen aan de deugdelijkheidseis in het schooljaar 2023-2024. De meest genoemde reden hierbij, die ruim de helft van deze schoolleiders noemde, was te weinig beschikbare ruimte in de binnensportaccommodaties. Bij een kwart vormde de afstand tot het gymnastieklokaal een belemmering (Slot-Heijs et al., 2021).

● **Gymles in andere accommodaties**

Veel gemeenten kijken naar andersoortige (sport)accommodaties om het verplichte aantal gymlessen te laten plaatsvinden (Vrieswijk & Schadenberg, 2023). De Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) heeft in een leerlijnanalyse inzichtelijk gemaakt hoe ze deze accommodaties als aanvullende gymlocatie kunnen inzetten (KVLO, 2023). Hierbij is het advies om 30 minuten gymles te geven bij deze aanvullende gymlocatie en 60 minuten in een binnensportaccommodatie.

● **Bewegen tijdens de schooldag**

De laatste jaren is er meer aandacht voor het dynamischer maken van de tijd die leerlingen op school doorbrengen, zowel in het primair onderwijs (Slot-Heijs et al., 2021) als in het voortgezet onderwijs (Slot-Heijs et al., 2022). Tijdens schooltijd organiseren nagenoeg alle scholen in het primair onderwijs beweegmomenten tussen of tijdens de lessen. In het voortgezet onderwijs vinden op steeds meer scholen sportactiviteiten tijdens de pauze plaats, maar is het aanbod vrijblijvender.

De gemeente heeft geen zorgplicht voor het mogelijk maken van de aanvullende sport- en beweegactiviteiten tijdens of buiten schooltijd. De meeste activiteiten kunnen goed plaatsvinden in het (bestaande) klaslokaal of schoolgebouw of op het schoolplein. Wel kijkt ze, zeker bij nieuwbouw, steeds vaker naar vergrote speellokalen, ruimere schoolpleinen en beweegpleinen rondom het schoolgebouw. De schoolomgeving wordt hiermee breder inzetbaar, eventueel ook voor de reguliere gymlessen.

● **Westland**

De gemeentelijke huisvestingsplicht is verankerd in de Wet op het Primair Onderwijs (artikel 102), de Wet op de Expertisecentra (artikel 100) en de Wet voortgezet onderwijs 2020 (artikel 6). De gemeente Westland heeft haar huisvestingsplicht verwerkt in een lokale verordening onderwijshuisvesting (OHV) (Gemeente Westland, 2014).

We zien dat de relevante artikelen voor het bewegingsonderwijs in de lokale verordening overeenkomen met de modelverordening van de Vereniging van

Nederlandse Gemeenten (VNG). Dit zien we in vrijwel alle gemeenten terug (Vries & Schadenberg, 2023).

2.2 Accommodatiebehoefte

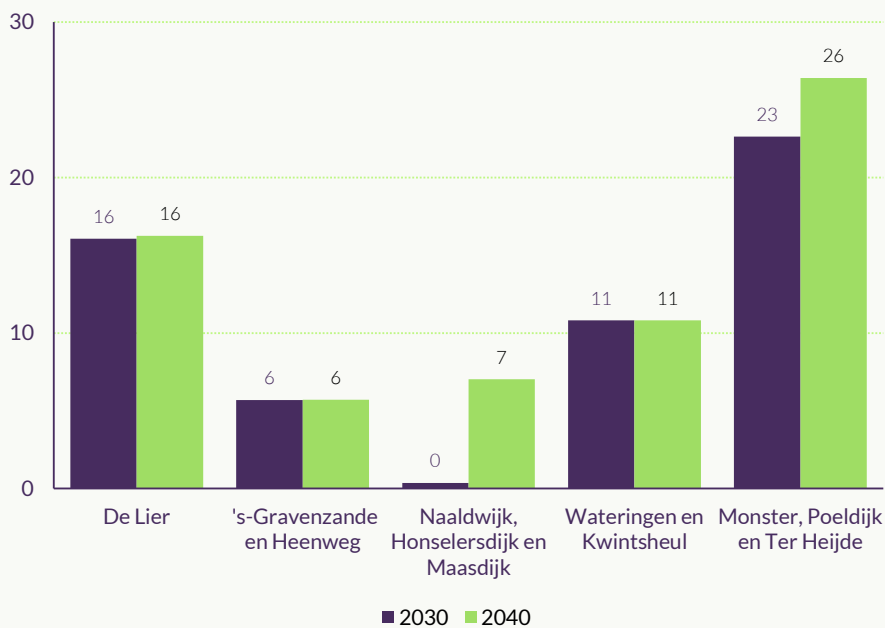
Bevolkingsopbouw en -prognoses

De gemeente Westland telt bijna 116.000 inwoners in 2024. Het is de verwachting dat de bevolking toeneemt naar ongeveer 129.000 inwoners in 2040 (+11%). Het aantal 4- tot 12-jarigen neemt relatief veel toe (+21%).

Naaldwijk en 's-Gravenzande zijn met ieder ruim 20.000 inwoners de kernen met de meeste inwoners in 2024. De bevolkingsprognoses laten zien dat in elke kern (of cluster van kernen) een bevolkingsgroei te verwachten is. De grootste relatieve groei is te verwachten in Monster en De Lier ([figuur 2.1](#)).

Figuur 2.1

Verwachte ontwikkeling van het aantal inwoners in de gemeente Westland
(in procenten t.o.v. 2024)

Bron: CBS, Bevolking; geslacht, leeftijd en viercijferige postcode, 1 januari, 2024; Pronexus, 2023a; Pronexus, 2023b. Bewerking: Mulier Instituut.

Leerlingenaantallen en -prognoses

De basisscholen in de gemeente Westland tellen ruim 10.000 leerlingen in het schooljaar 2023-2024. De scholen voor het voortgezet onderwijs tellen bijna 5.000 leerlingen in hetzelfde schooljaar.¹ De verwachting is dat in het basisonderwijs (+18%) en het voortgezet onderwijs (+19%) het aantal leerlingen in 2040 hoger is ([figuur 2.2](#)).

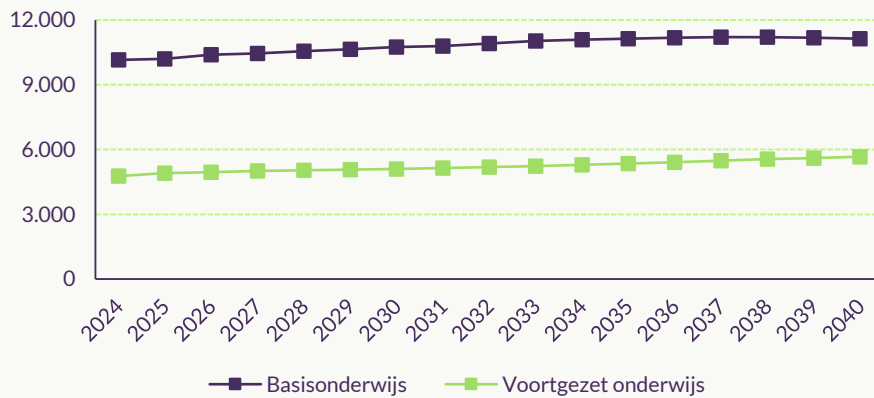
¹ Dit is exclusief de leerlingen van Lentiz. Lentiz is een mbo-instelling met een afdeling voortgezet onderwijs bestaande uit het Flora College en het Dalton College. De gemeente is niet verantwoordelijk voor de financiering van de huisvesting en het bewegingsonderwijs van Lentiz.

Op de scholen voor speciaal onderwijs (sbo & (v)so) staan in totaal ongeveer 550 leerlingen ingeschreven in het schooljaar 2023-2024. Er zijn geen leerlingenprognoses voor deze scholen beschikbaar.

Figuur 2.2

Verwachte ontwikkeling van het aantal leerlingen op de scholen gevestigd in de gemeente Westland

(in aantallen)

Bron: Pronexus, 2023a; Pronexus, 2023b.

De verwachting is dat in elke kern van de gemeente het totale aantal leerlingen op de scholen in 2040 hoger ligt dan in het schooljaar 2023-2024. De grootste toename is te verwachten in Monster (+620 leerlingen; +56%) Naaldwijk (+850 leerlingen; +19%) en De Lier (+270 leerlingen; +23%). In bijlage 1 staan de leerlingenprognoses op kernniveau.

Sportdeelname

De wekelijkse sportdeelname onder de volwassen inwoners (18 jaar en ouder) van de gemeente Westland was ruim 60 procent in 2022. De wekelijkse sportdeelname geeft aan hoeveel procent van de inwoners één keer per week of vaker sport. In 2020 was dit nog 55 procent en in 2016 53 procent.

De sportdeelname in de gemeente in 2022 was hoger dan het regionale gemiddelde en het landelijke gemiddelde.² De sportdeelname onder de jongere inwoners van de gemeente is niet bekend.

De sportdeelname in Nederland is gedurende de afgelopen twee decennia redelijk stabiel. Het percentage wekelijkse sporters onder ouderen is gestegen, terwijl dit onder jongeren juist is gedaald. Volwassenen laten een licht stijgende trend zien (Van den Dool, 2023). De lokale ontwikkeling van de sportdeelname naar leeftijdscategorie is niet bekend.

² Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD'en, CBS en RIVM, 2016 en 2020; Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD'en, CBS en RIVM, 2022.

● Sportbondlidmaatschap

Drie op de tien inwoners van de gemeente Westland waren in 2023 (via een sportvereniging) lid van een sportbond (29%). Landelijk was dit bijna een kwart (24%). In de gemeente Westland is het aandeel inwoners dat lid is van een sportbond na een periode van daling gestabiliseerd.³ Ook landelijk zien we dat het aandeel inwoners met een sportbondlidmaatschap in de periode 2018-2023 stabiel is gebleven (Van den Dool, 2023).

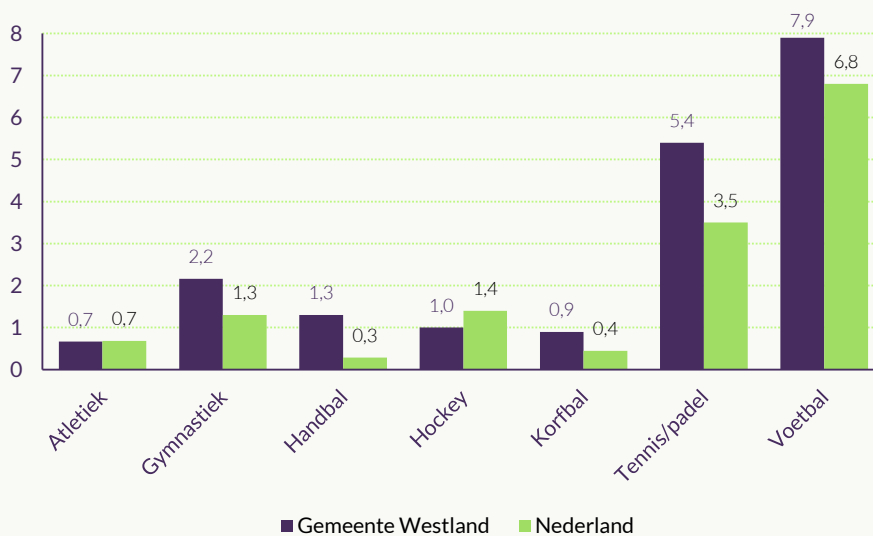
Het aantal inwoners van de gemeente Westland dat lid is van de gymnastiek-, handbal- en korfbalbond is relatief hoog. Ook het aantal lidmaatschappen bij de tennisbond in de gemeente is hoog ([figuur 2.3](#)).

Het ledenaantal van meerdere sportbonden staat in de gemeente Westland onder druk. Zo is het aantal leden van de badmintonbond afgenomen in de periode van 2018-2023, ondanks een bevolkingsgroei. Maar ook het aandeel inwoners van de gemeente dat lid is van de handbalbond is licht afgenomen. Een toename zien we daarentegen bij de basketbal-, voetbal en korfbalbond. Bij die laatste sportbond is dat tegen de landelijke trend in.³

Figuur 2.3

Vergelijking van het aantal inwoners van de gemeente Westland met een lidmaatschap bij diverse sportbonden met het landelijke gemiddelde in 2023

(in procenten van de bevolking)

Bron: NOC*NSF, lidmaatschappenregistratie gemeente Westland, 2023.

³ NOC*NSF, lidmaatschappenregistratie gemeente Westland, 2019-2023.

Accommodatiegebruik

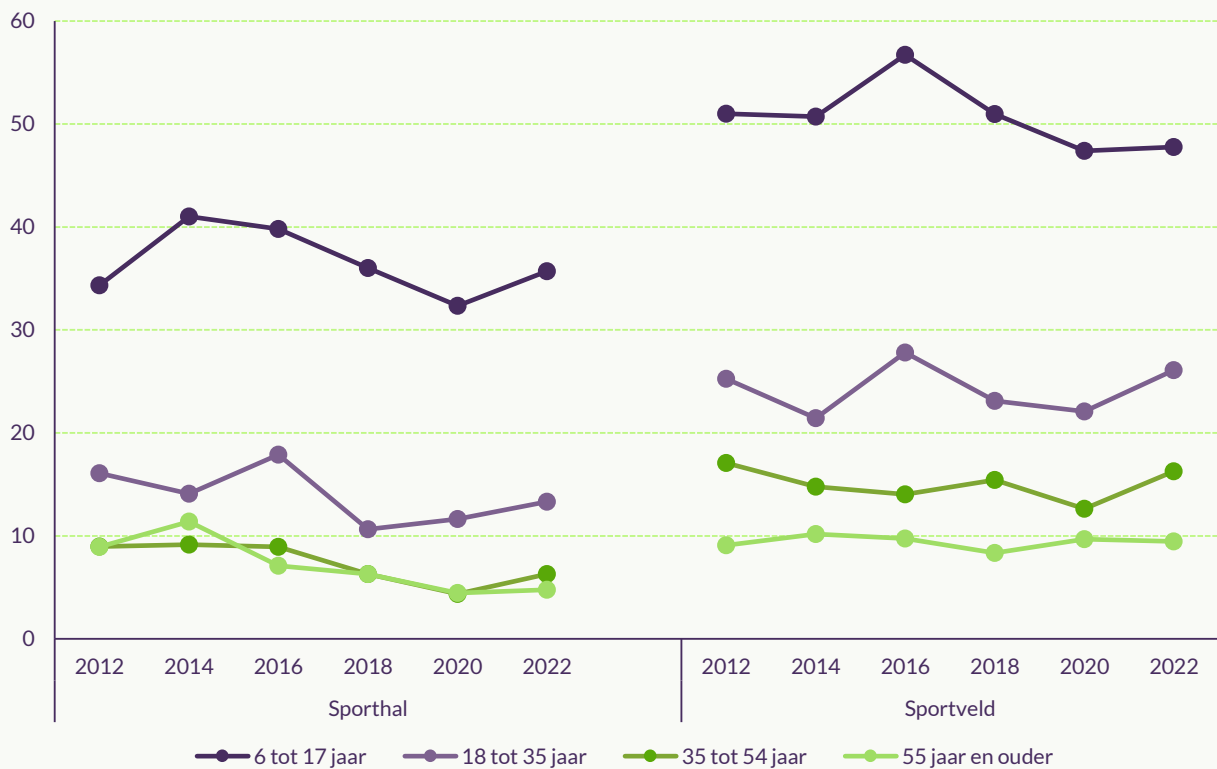
● Sport

Binnen- en buitensportaccommodaties worden vooral door de Nederlandse jeugd gebruikt voor sportbeoefening. Het gebruik van deze accommodaties neemt af naarmate de leeftijd toeneemt. Het gebruik van sporthallen en sportvelden is na een periode van daling weer gestabiliseerd ([figuur 2.4](#)). De meeste Nederlanders sporten in de openbare ruimte. Dit gebruik is de afgelopen jaren juist toegenomen (niet in figuur).

Figuur 2.4

Ontwikkeling van het aantal sporters dat sport in een sporthal of op een sportveld

(in procenten van de bevolking)

Bron: SCP/CBS, Vrijtijdsomnibus (VTO), 2012-2022. Bewerking: Mulier Instituut.

● Bewegingsonderwijs

Het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs beweegt zich steeds meer naar buiten. Gymlessen vinden steeds vaker plaats op een buitenvoorziening, zoals een sportveld of schoolplein ([figuur 2.5](#)). Deze trend was al ingezet voordat de wettelijke verankering van het aantal gymlessen werd aangekondigd.

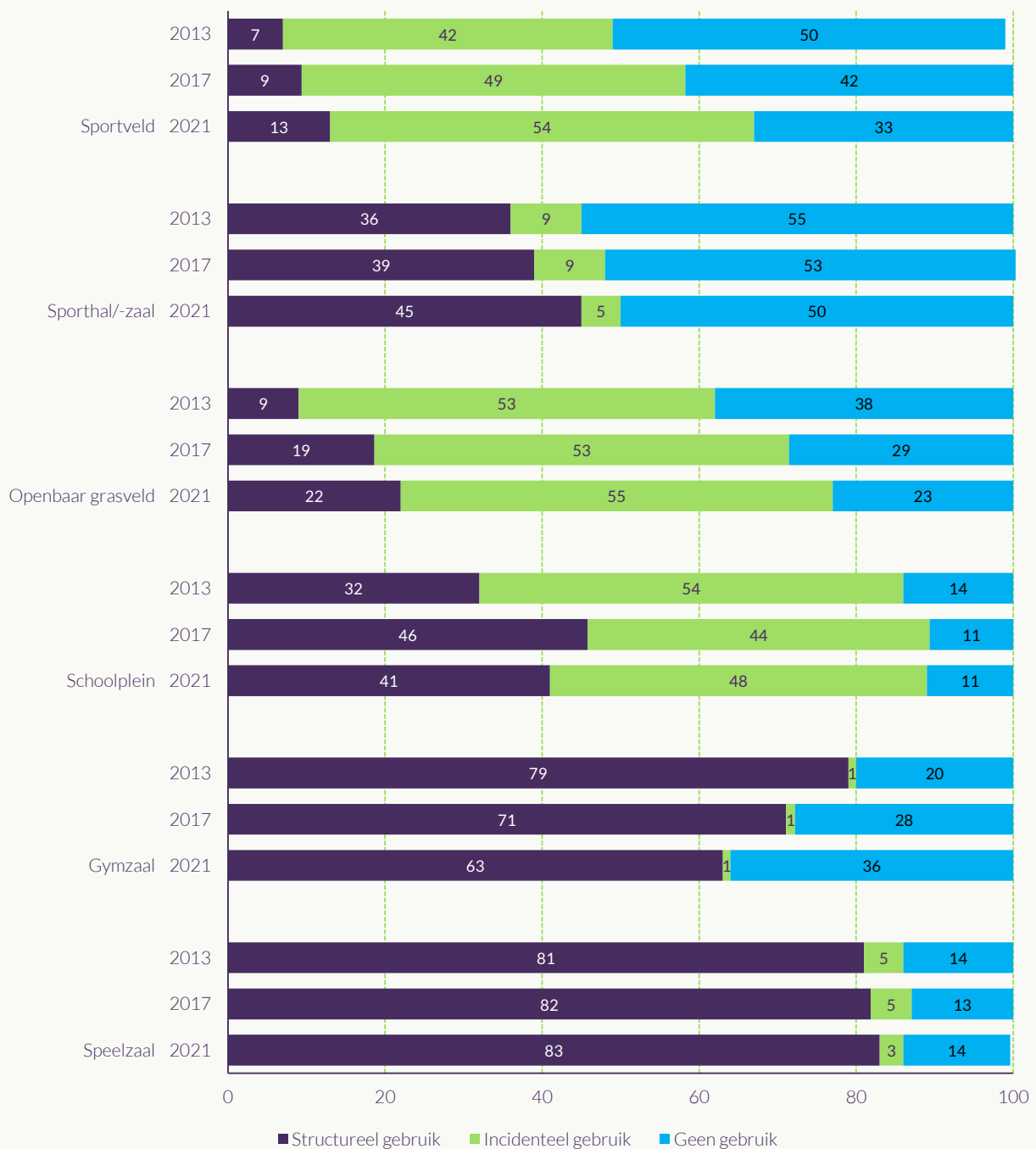
Daarnaast zien we dat het gebruik van sporthallen en -zalen is toegenomen. Het bewegingsonderwijs wordt geclusterd. Verouderde gymzalen worden vervangen door een nieuwe, grotere binnensportaccommodatie (Vrieswijk & Schadenberg, 2023).

Ook in het voortgezet onderwijs vindt een groot deel van het bewegingsonderwijs in de buitenlucht plaats. Het accommodatiegebruik in het voortgezet onderwijs is minder veranderd dan in het primair onderwijs (niet in figuur; Slot-Heijs et al., 2022).

Figuur 2.5

Ontwikkeling in het type voorzieningen die basisscholen gebruiken voor het bewegingsonderwijs

(in procenten, in 2013 (n=1.083), 2017 (n=788) en 2021 (n=839), meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, Monitor bewegingsonderwijs en sport in het primair onderwijs, 2013, 2017 en 2021.

Binnensportaccommodaties

In dit hoofdstuk behandelen we het aanbod aan binnensportaccommodaties, de behoefte vanuit de zaalsport en de huisvestingsplicht van de gemeente voor het bewegingsonderwijs.

3.1 Aanbod

Westland telt veertien sporthallen en twee sportzalen ([tabel 3.1](#)). De gemeente heeft de exploitatie van de gemeentelijke sporthallen Vreeloohallen, De Pijl en de Westlandhal aan Optisport uitbesteed. De exploitatie van de gemeentelijke sporthal Wielepet heeft ze uitbesteed aan een stichtingsbestuur dat bestaat uit vrijwilligers. De gemeentelijke sportzaal Oudelande exploiteert de gemeente zelf.

De overige sporthallen zijn in eigendom van verenigingen of aan verenigingen gelieerde stichtingen. De sportzaal bij het Dalton College is eigendom van de Lentiz Onderwijsgroep.

In de sportzalen is een scheidingswand aanwezig. Ook in de meeste sporthallen zijn één of meerdere scheidingswanden aanwezig. Door de scheidingswanden is gedeelde zaalhuur door meerdere gebruikers mogelijk en kunnen gelijktijdig meerdere gymlessen in de accommodaties plaatsvinden.

Status Balleringhal

RKVV Westlandia heeft de Balleringhal in 1977 gebouwd. De sporthal was bedoeld om haar leden tijdens slecht weer een uitwijkmogelijkheid te bieden. Door de aanleg van kunstgrasvelden was dit steeds minder nodig en is de vereniging de sporthal gaan verhuren.

De Balleringhal heeft, mede vanwege haar hoogte, een beperkte functionaliteit voor de zaalsport en het bewegingsonderwijs. Zo voldoet de sporthal niet aan diverse bondseisen voor competitiewedstrijden. Ook ligt er asbest op het dak en voldoet de hal niet aan de moderne duurzaamheidseisen.

De voetbalvereniging heeft voornemens om de Balleringhal te vervangen. De beoogde nieuwe sporthal (met twee scheidingswanden) is wel geschikt voor wedstrijd sport en bewegingsonderwijs.

Tabel 3.1**Aanbod van sporthallen en sportzalen in de gemeente Westland in 2024**

Plaats	Accommodatie	Eigenaar	Opmerkingen
<i>Sporthallen</i>			
De Lier	Vreeloohallen	Gemeente Westland	2 sporthallen op deze locatie; in beide 2 scheidingswanden aanwezig
Honselersdijk	Sosefhal	SV Honselersdijk	2 scheidingswanden aanwezig
Kwintsheul	Eekhouthallen	St. Beheer & Exploitatie sportaccommodatie Quintus	2 sporthallen op deze locatie; in beide 1 scheidingswand aanwezig
Maasdijk	Sporthal Maasdijk	St. Sporthal Maasdijk	1 scheidingswand aanwezig
Monster	De Wielepet	Gemeente Westland	1 scheidingswand aanwezig
Naaldwijk	Balleringhal	RKVV Westlandia	Geen scheidingswand aanwezig
Naaldwijk	De Pijl	Gemeente Westland	2 scheidingswanden aanwezig
Poeldijk	Jan van der Valkhallen	St. Verburch Exploitatie	2 sporthallen op deze locatie; geen scheidingswand aanwezig
's-Gravenzande	Westlandhal	Gemeente Westland	2 scheidingswanden aanwezig
Wateringen	Velohallen	St. VELO Vastgoed	2 sporthallen op deze locatie; geen scheidingswanden aanwezig
<i>Sportzalen</i>			
Naaldwijk	Dalton College	Lentiz Onderwijsgroep	Scheidingswand aanwezig
's-Gravenzande	Oudeland	Gemeente Westland	Scheidingswand aanwezig

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024.

Naast de sporthallen en sportzalen telt Westland 31 gymzalen ([tabel 3.2](#)). De gemeente Westland is eigenaar van vijf gymzalen. De overige gymzalen zijn in eigendom van onderwijsstichtingen.

Tabel 3.2**Aanbod van gymzalen in de gemeente Westland**

(in aantallen, tussen haakjes het aantal in eigendom van de gemeente Westland)

Plaats	Aantal
De Lier	2 (1)
Kwintsheul	- (-)
Monster	3 (1)
Naaldwijk	13 (2)
Poeldijk	3 (-)
's-Gravenzande	6 (-)
Wateringen	4 (1)
Gemeente Westland	31 (5)

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024.

Toelichting: In bijlage 2 staat een overzicht van de gymzalen.

Naast de multifunctionele sporthallen, sportzalen en gymzalen zijn er meerdere sportspecifieke binnensportaccommodaties voor de zaalsport. Dit zijn de turnzaal van de stichting Westlandse Gymnastiekverenigingen in Naaldwijk, de indoor atletiekaccommodatie op sportpark De Hoge Bomen in Naaldwijk en de tafeltenniszalen van De Salamanders (Wateringen) en Smash (Monster).

Spreiding

Het aanbod van de sporthallen, sportzalen en gymzalen is verspreid over de gemeente Westland. In elke kern van de gemeente is ten minste één binnensportaccommodatie aanwezig ([tabel 3.3](#)).

Rondom de gemeente Westland liggen sporthallen waarvan het aannemelijk is dat daar ook inwoners van de gemeente Westland in actief zijn. Dit zijn onder andere:

- de Wethouder Smithal in Maassluis;
- De Hoekstee in Hoek van Holland (gemeente Rotterdam);
- Hogevelde en Zuidhaghe in Den Haag.

Mutaties

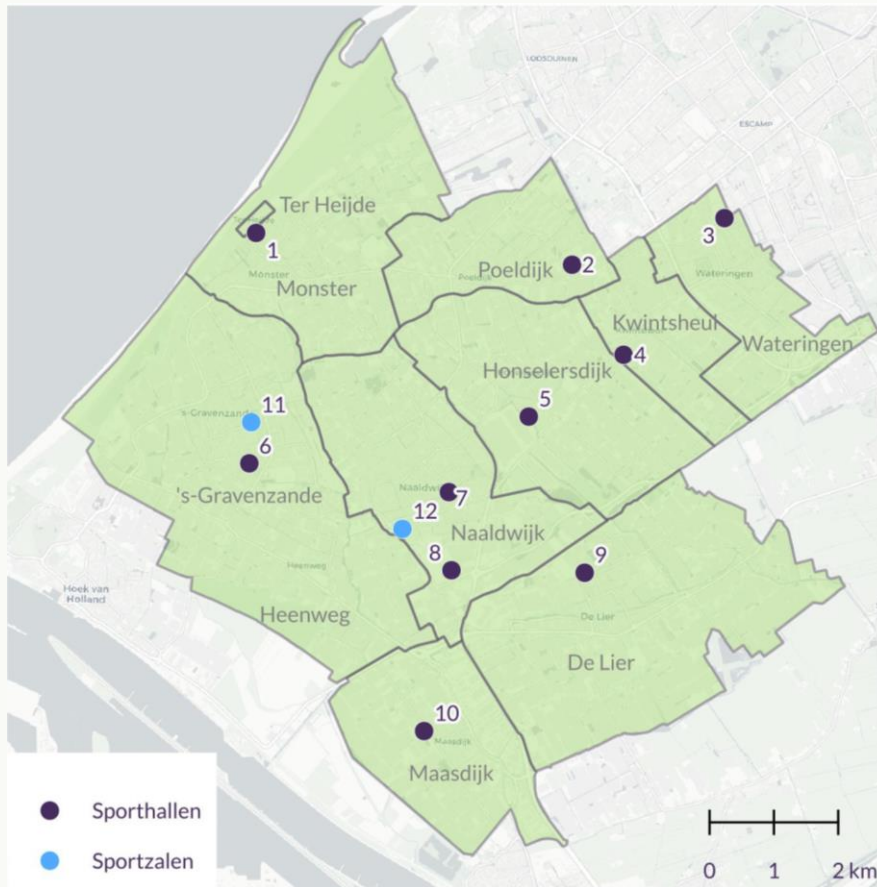
Er staan meerdere mutaties in het aanbod aan binnensportaccommodaties in Westland gepland:

- Bij de nieuwbouw van een school in De Lier wordt een gymzaal gebouwd (De Liereling).
- CKV Valto is bezig met de planvorming voor een eigen sporthal in De Lier.
- Op de Flora Campus in Naaldwijk realiseert de gemeente samen met ISW een sporthal (met twee scheidingswanden).
 - ISW Vakcollege+ (nu: ISW Praktijkcollege en ISW Vakcollege) wordt gehuisvest op de Flora Campus. Zij gaat de lessen bewegingsonderwijs in de nieuwe sporthal verzorgen.
 - De huidige locaties van ISW Vakcollege en ISW Praktijkcollege in Naaldwijk met in totaal drie gymzalen blijven (na renovatie) beschikbaar.
- Bij de nieuwbouw van een school in Poeldijk wordt een gymzaal en een multifunctionele ruimte gebouwd (De Expeditie).
- De twee gymzalen bij ISW Sweelincklaan in 's-Gravenzande worden vervangen door een sportzaal (met scheidingswand).
- Bij de nieuwbouw van een school in 's-Gravenzande wordt een gymzaal gebouwd (Waalcampus).
- Westlandia is bezig met de planvorming om sporthal de Balleringhal te vervangen door een nieuwe sporthal (met twee scheidingswanden).

Daarnaast is de toekomst van sporthal De Hoekstee in Hoek van Holland onzeker. De gemeente Rotterdam wil een nieuwe Hoekstee realiseren of het huidige gebouw verbouwen naar een sportzaal. Welke accommodaties na de renovatie of nieuwbouw van De Hoekstee beschikbaar zijn voor de zaalsport en het bewegingsonderwijs, is nog onbekend.

Tabel 3.3

Aanbod van sporthallen en sportzalen in de gemeente Westland in 2024

#	Plaats	Accommodatie
<i>Sporthallen</i>		
1	Monster	De Wielepet
2	Poeldijk	Jan van der Valkhallen (Verburch)
3	Wateringen	Velohallen (VELO)
4	Kwintsheul	Eekhouthallen (Quintus)
5	Honselersdijk	Sosefhal (SV Honselersdijk)
6	's-Gravenzande	Westlandhal
7	Naaldwijk	De Pijl
8	Naaldwijk	Balleringhal (RKVV Westlandia)
9	De Lier	Vreeloohallen
10	Maasdijk	Sporthal Maasdijk
<i>Sportzalen</i>		
11	's-Gravenzande	Oudeland
12	Naaldwijk	Dalton College

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024.

Benchmark

Het aantal sporthallen in de gemeente Westland ten opzichte van het aantal inwoners is hoog vergeleken met referentiecijfers ([tabel 3.4](#)). Het aantal sportzalen is daarentegen relatief laag. Het aantal gymzalen is in lijn met het landelijke gemiddelde.

Sporthallen hebben de juiste afmetingen voor alle zaalsporten. Sportzalen en met name gymzalen kennen een beperktere functionaliteit voor het accommoderen van de meeste zaalsporten.

Uit onderzoek is duidelijk geworden dat gemeenten eerder kiezen voor de stichting van een sporthal dan een sportzaal, omdat zij hiermee alle zaalsporten (verenigingen) kunnen accommoderen. Ook verenigingen hebben een voorkeur voor sporthallen ten opzichte van sportzalen, zelfs als een sportzaal ook geschikt is voor hun sport. Sporthallen bieden ze meer mogelijkheden om een verenigingsgevoel te creëren door meer teams/leden gelijktijdig te laten sporten en meer contactmomenten tussen de leden te laten plaatsvinden (Schadenberg et al., 2020).

Tabel 3.4
Benchmark aantal sporthallen, sportzalen en gymzalen in de gemeente Westland in 2024

(in aantallen per 25.000 inwoners)

	Sporthallen	Sportzalen	Gymzalen
Westland	3,1	0,2	6,9
Referentiegemeenten	2,1	1,0	5,8
Haaglanden	1,9	1,3	7,4
Nederland	2,2	1,0	6,5

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024.

Relatief veel Westlandse binnensportaccommodaties zijn in eigendom van verenigingen. In Nederland zijn gemeenten van ongeveer de helft van de binnensportaccommodaties de eigenaar (Van Eldert & Van der Heijden, 2023). Met name bij sporthallen is dit vaak het geval (64%).

3.2 Zaalsport

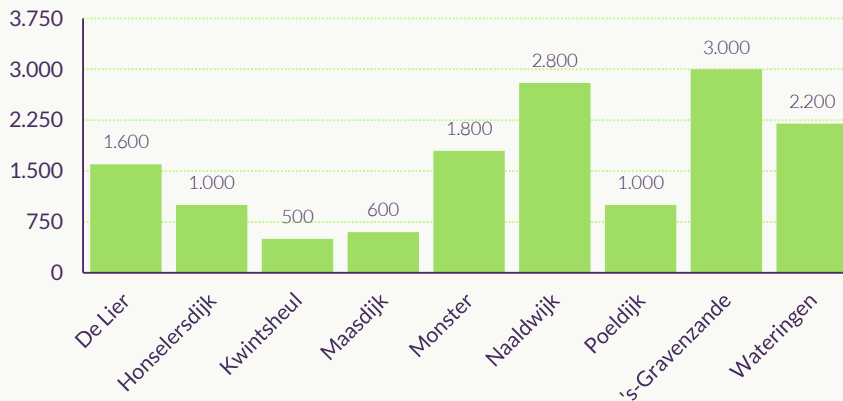
Deelname en behoefte

We schatten dat ruim 14.000 inwoners van de gemeente Westland in 2024 een zaalsport beoefenden. De meesten woonden in 's-Gravenzande ([figuur 3.1](#)). Deze schattingen baseren we op landelijke cijfers over het sportaccommodatiegebruik die we hebben gecorrigeerd naar de lokale sportdeelname.

Figuur 3.1

Geschatte aantal zaalsporters woonachtig in de gemeente Westland in 2023

(in aantallen)

Bron: CBS, Bevolking; geslacht, leeftijd en viercijferige postcode, 1 januari, 2024; Vrijetijdsomnibus (VTO), 2022; Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022 GGD'en, CBS en RIVM. Bewerking: Mulier Instituut.

De verwachte bevolkingsgroei leidt bij een stabiele sportdeelname tot een toename in het aantal zaalsporters tot 2040 (+12%; +1.800). Deze toename is relatief iets groter dan de toename van het aantal inwoners. De bevolkingstoename vindt voor een groot deel plaats in de jongere leeftijdsklassen ([figuur 3.2](#)).

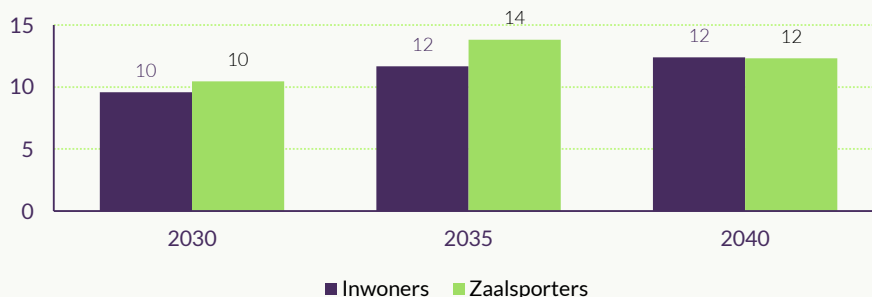
De toename in het aantal zaalsporters vindt voornamelijk plaats in Monster (28%), De Lier (18%) en 's-Gravenzande (17%).

Landelijk neemt de deelname aan zaalsporten af. Ook in Westland staat van een aantal sportbonden het ledenaantal onder druk (badminton en volleybal). De deelname aan andere zaalsporten is juist weer toegenomen (handbal en korfbal).

Figuur 3.2

Verwachte ontwikkeling van het aantal inwoners en geschatte ontwikkeling van het aantal zaalsporters woonachtig in de gemeente Westland

(in procenten t.o.v. 2024)

Bron: CBS, Bevolking; geslacht, leeftijd en viercijferige postcode, 1 januari, 2024; ABF, Primos Bevolking Westland, 2023-2050; Vrijetijdsomnibus (VTO), 2022; Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022 GGD'en, CBS en RIVM. Bewerking: Mulier Instituut.

Voor vrijwel alle inwoners van de gemeente Westland is de afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal minder dan 3.000 meter (99%). Deze afstand wordt algemeen beschouwd als de afstand die men bereid is af te leggen voor sportbeoefening (Hoekman et al., 2013).

De inwoners van Poeldijk moeten gemiddeld het verst reizen tot de dichtstbijzijnde sporthal (**tabel 3.5**). Inwoners van de gemeente moeten gemiddeld 1,2 kilometer afleggen naar de dichtstbijzijnde sporthal. Het landelijke gemiddelde bedraagt 1,6 kilometer; het gemiddelde in de VSG-regio Haaglanden is 1,1 kilometer (Wezenberg-Hoenderkamp & Rauws, 2023).

Tabel 3.5
Aantal inwoners, aantal sporthallen, aantal inwoners per sporthal, gemiddelde afstand inwoners tot dichtstbijzijnde sporthal en aantal inwoners met een sporthal binnen 3 kilometer in de gemeente Westland in 2023

(in aantallen en procenten; afstand gemeten over de weg)

Kern	Aantal inwoners	Aantal sporthallen	Aantal inwoners per sporthal	Gemiddelde afstand inwoners tot dichtstbijzijnde sporthal	Aandeel inwoners met een sporthal binnen 3 kilometer
De Lier	12.800	2	6.400	1,0	99
Honselersdijk	7.800	1	7.800	1,0	100
Kwintsheul	3.900	2	1.850	0,7	100
Maasdijk	4.600	1	4.600	0,9	100
Monster	15.100	1	15.100	1,1	98
Naaldwijk	22.700	2	11.350	1,1	100
Poeldijk	7.600	2	3.800	1,8	98
's-Gravenzande	23.500	1	23.500	1,3	99
Wateringen	16.900	2	8.400	1,3	99
Westland	114.800	14	8.200	1,2	99

Bron: CBS, Bevolking; geslacht, leeftijd en viercijferige postcode, 1 januari, 2024; CBS, statistische gegevens per vierkant, 2023; Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

We stellen de normatieve behoefte aan ruimte voor de (georganiseerde) zalsport in de gemeente Westland vast op minimaal negen en maximaal achttien sporthallen in 2023 (**tabel 3.6**). Het huidige aantal van veertien sporthallen in de gemeente valt in het midden van de behoeftebandbreedte.

Gelet op enerzijds de hoge sportdeelname in de gemeente, met name bij handbal en korfbal, en anderzijds het aanbod aan andersoortige binnensportaccommodaties, is een aanbod in het midden van de behoeftebandbreedte passend bij de lokale context.

Draagvlakcijfers

De behoefte aan sporthallen voor de (georganiseerde) zaalsport berekenen we aan de hand van draagvlakcijfers. Bij een bepaalde bevolkingsomvang zijn (in theorie) voldoende (potentiële) zaalsporters aanwezig om een sporthal te vullen. Hierbij houden we rekening met de stedelijkheid (concentratie van activiteiten).

De draagvlakcijfers zijn gebaseerd op landelijk onderzoek (zie Schadenberg et al., 2020). Uit de toepassing van de draagvlakcijfers volgt een behoeftebandbreedte. De lokale context (o.a. sportdeelname, geografische opbouw, staat van het aanbod) kan worden gebruikt om de behoefte nader te specificeren.

De verwachte bevolkingsgroei leidt tot een toename in de normatieve behoefte aan sporthallen voor de (georganiseerde) zaalsport met één tot twee sporthallen ([tabel 3.6](#)).

Tabel 3.6
Normatieve aanbod-behoefteanalyse sporthallen voor (georganiseerde) zaalsport inwoners in de gemeente Westland
(in aantallen)

Jaar	Aanbod	Behoefte		
		Minimaal	Gemiddeld	Maximaal
2023	14	9,2	13,8	18,4
2030	^A 15	10,1	15,1	20,1
2040	^A 15	10,3	15,5	20,7

Bron: CBS, Bevolking; geslacht, leeftijd en viercijferige postcode, 1 januari, 2024; Pronexus, 2023a; Pronexus 2023b; Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023; Schadenberg et al., 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

^A Het aanbod aan sporthallen wordt met de sporthal op de Flora Campus in Naaldwijk uitgebreid. De eventuele eigen sporthal van CKV Valto hebben we niet in de tabel meegenomen.

In de kernen Naaldwijk, 's-Gravenzande en Monster is het verschil tussen het aanbod en de (normatieve) behoefte het grootst. De nieuwe sporthal op de Flora Campus in Naaldwijk lost dit verschil in Naaldwijk nagenoeg op.

Gebruik

● Door Optisport geëxploiteerde gemeentelijke sporthallen

In de gemeentelijke sporthallen werd gemiddeld ongeveer 1.250 uur gesport in het seizoen 2023/24. In De Pijl werd het meest gesport (ongeveer 1.600 uur). Dat blijkt uit onze analyse van de reserveringsoverzichten van de gemeentelijke binnensportaccommodaties.

Bezettingsanalyse

Het gebruik van de gemeentelijke sporthallen hebben we in kaart gebracht op basis van de wekelijkse activiteitenroosters van Optisport. De sporthallen kunnen voor een derde, twee derde of in hun geheel worden gehuurd.

Het aantal verhuurde uren hebben we gewogen. Als een derde van een sporthal bezet is, nemen we deze uren voor een derde mee. De bezetting hebben we berekend door het aantal verhuurde uren af te zetten tegen de maximaal mogelijke verhuur.

In de sporthallen in de gemeente Westland wordt gemiddeld meer gesport dan in soortgelijke accommodaties in vergelijkbare gemeenten (+10%).

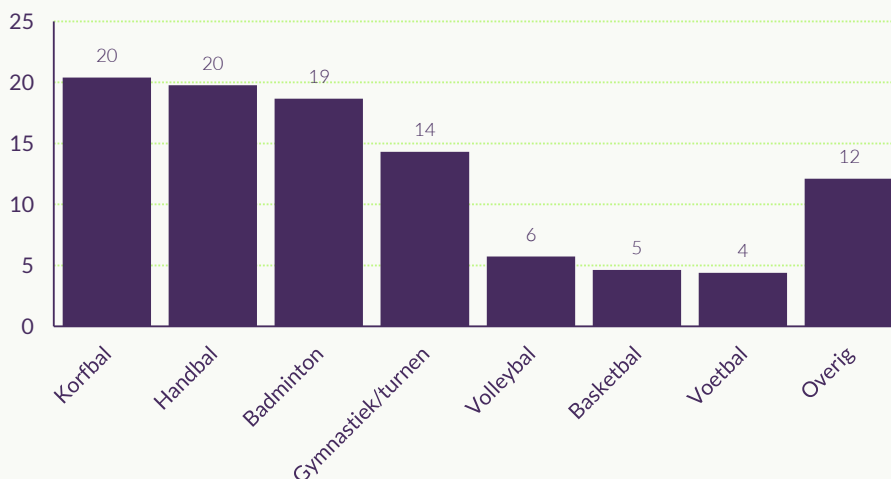
De meest beoefende sporten in de gemeentelijke sporthallen zijn korfbal, handbal en badminton (**figuur 3.3**). In de Westlandhal wordt relatief veel gebasketbald en in de Vreeloohallen vindt relatief veel gymnastiek/turnen plaats (niet in figuur). Landelijk zijn voetbal en volleybal de meest beoefende sporten in de sporthallen (Schadenberg et al., 2020).

In **tabel 3.7** staan de verenigingen die het meest van de sporthallen gebruikmaken.

Figuur 3.3

Sportgebruik van de door Optisport geëxploiteerde gemeentelijke sporthallen in de gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in procenten van het totale sportgebruik)

Bron: Optisport, activiteitenrooster De Pijl, Sportcentrum Vreeloo en Westlandhal, 2023/'24.
Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel 3.7

Grootste gebruikers van de door Optisport geëxploiteerde gemeentelijke sporthallen in de gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

Sporthal	Gebruikers
De Pijl	BC Mix (badminton), DOS (dans en gymnastiek) en WPK Westlandia (handbal)
Vreeloohallen	CKV VALTO (korfbal), HV ODIS (handbal), PQV (volleybal) en SV De Lier (gymnastiek)
Westlandhal	BC De Zeemeeuwen (badminton), CKV ONDO (korfbal) en Westland Stars (basketbal)

Bron: Optisport, activiteitenrooster De Pijl, Sportcentrum Vreeloo en Westlandhal, 2023/'24. Bewerking: Mulier Instituut.

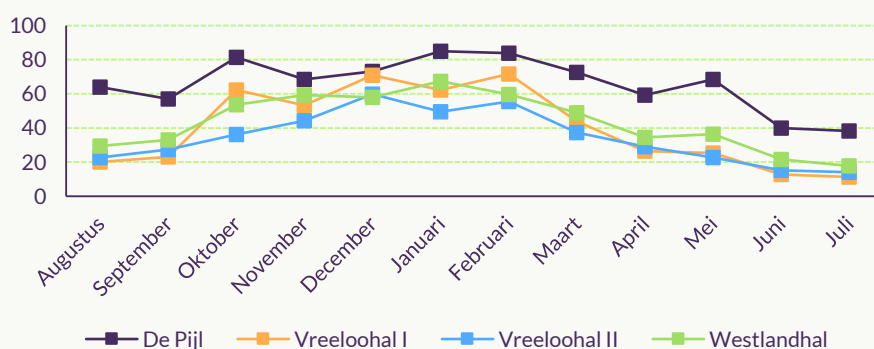
De bezetting van de sporthallen varieert gedurende het seizoen (figuur 3.4). De zaalcompetities van handbal en korfbal vinden namelijk alleen plaats van oktober tot en met maart. De variatie in de bezetting van De Pijl is het minst. In deze sporthal wordt relatief veel gebadmintond en gevoetbald.

De variatie in de bezetting van de gemeentelijke sporthallen in de gemeente Westland is groter dan we in andere gemeenten waarnemen.

Figuur 3.4

Gemiddelde maandbezetting van de door Optisport geëxploiteerde gemeentelijke sporthallen in de gemeente Westland tussen 08:00 en 23:00 uur in het seizoen 2023/'24

(in procenten; inclusief onderwijsgebruik; vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

Bron: Optisport, activiteitenrooster De Pijl, Sportcentrum Vreeloo en Westlandhal, 2023/'24. Bewerking: Mulier Instituut.

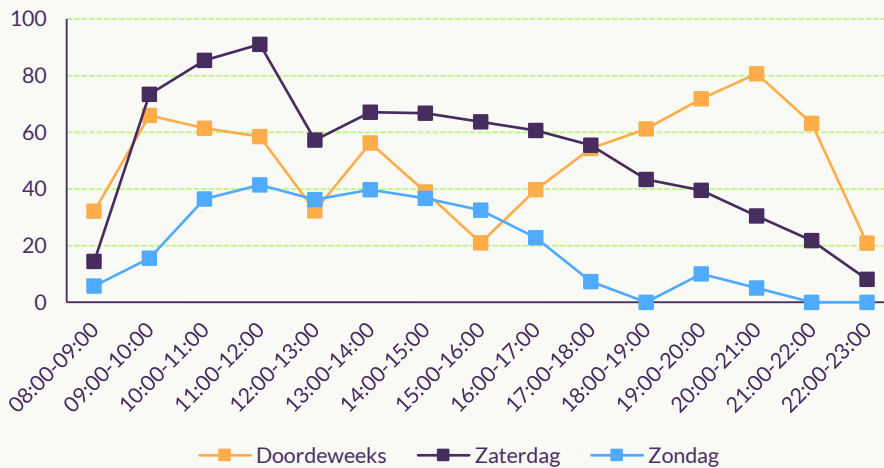
De bezetting van de sporthallen varieert gedurende de dag (figuur 3.5). In de ochtend en vroege middag (09:00-16:00 uur) vindt doordeweeks veelal het bewegingsonderwijs plaats. Het sportgebruik dat dan plaatsvindt, betreft veelal gymnastiek/turnen. In de avond zijn doordeweeks de uren tussen 18:00 en 22:00 uur het meest gewild. Op zaterdag is de bezetting hoger dan op zondag.

De variatie in de bezetting van de sporthallen in de gemeente Westland gedurende de dag nemen we ook waar in andere gemeenten. Het meest kenmerkende hiervan is het 'gat' in de bezetting tussen het onderwijs- en sportgebruik tussen 15:00 uur en 17:00 uur.

Figuur 3.5

Gemiddelde bezetting gedurende de dag van de door Optisport geëxploiteerde gemeentelijke sporthallen in de gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in procenten; inclusief onderwijsgebruik; vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

Bron: Optisport, activiteitenrooster De Pijl, Sportcentrum Vreeloo en Westlandhal, 2023/'24.
Bewerking: Mulier Instituut.

De sporthallen zijn doordeweeks in de namiddag en avond (16:00-23:00 uur) iets meer dan de helft van de tijd bezet (51%). Door de instroom van handbal en korfbal ligt de gemiddelde bezetting in november, december, januari en februari fors hoger dan in de andere maanden van het seizoen.

Tijdens de doordeweekse avondpieken (18:00-22:00 uur) in de wintermaanden kennen de sporthallen gemiddeld de hoogste bezettingsgraad, namelijk 87 procent. De Pijl heeft beduidend minder seizoensgebonden gebruik, waardoor deze sporthal het hele seizoen een hoge bezetting kent ([figuur 3.6](#)).

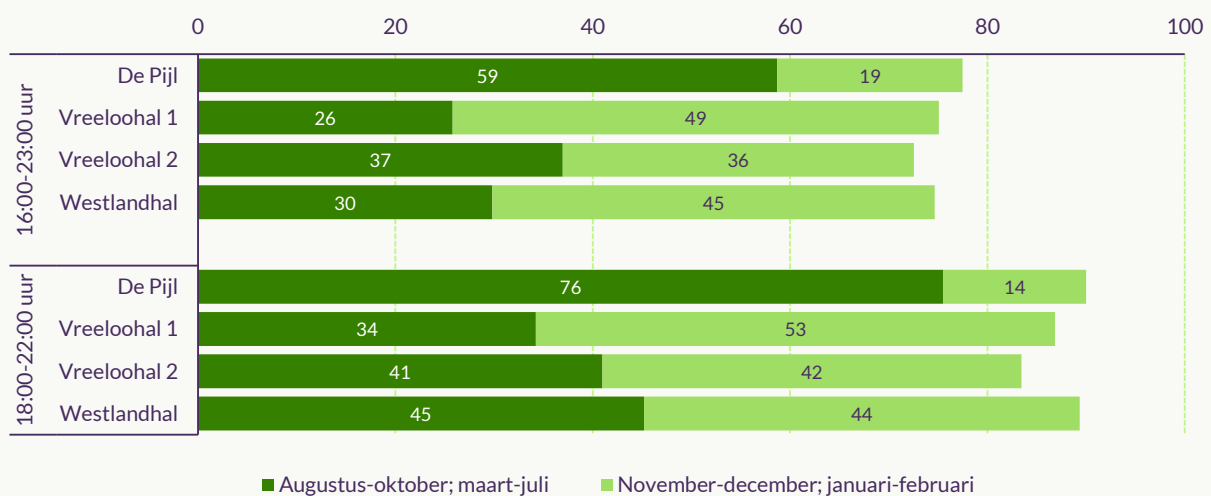
Doordeweeks kennen de sporthallen op dinsdag, woensdag en donderdag de hoogste bezettingcijfers. Op maandag en vrijdag zien we de (beperkte) mogelijkheden voor intensivering van het gebruik in de namiddag/avond. Overdag is in elke sporthal voldoende ruimte voor meer (sport)gebruik.

Op zaterdag zijn de sporthallen tussen 09:00 en 19:00 uur gemiddeld ongeveer 90 procent van de tijd bezet in november, december, januari en februari. In de overige maanden zijn de bezettingsgraden lager. Het gebruik op zondag ligt lager ([figuur 3.7](#)).

Doordeweeks is de bezetting in de gemeente Westland in de maanden november tot en met februari hoger dan in soortgelijke accommodaties in vergelijkbare gemeenten. Maar buiten die maanden is de bezetting juist (iets) lager. In het weekend is de bezetting in de gemeente Westland fors hoger dan we in andere in soortgelijke accommodaties in vergelijkbare gemeenten zien. Dit is ook in de maanden augustus tot en met oktober en maart tot en met juli het geval.

Figuur 3.6
Gemiddelde doordeweekse bezetting van de door Optisport geëxploiteerde gemeentelijke sporthallen in gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

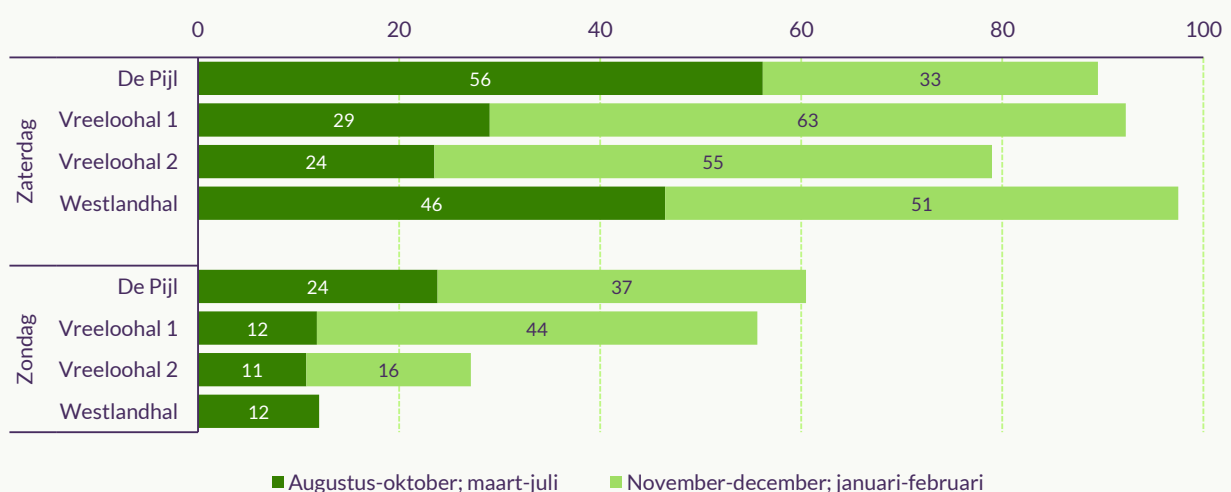
(in procenten, vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

Bron: Optisport, activiteitenrooster De Pijl, Sportcentrum Vreeloo en Westlandhal, 2023/'24. Bewerking: Mulier Instituut.

Figuur 3.7
Gemiddelde weekendbezetting van de door Optisport geëxploiteerde gemeentelijke sporthallen in gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in procenten, vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

Bron: Optisport, activiteitenrooster De Pijl, Sportcentrum Vreeloo en Westlandhal, 2023/'24. Bewerking: Mulier Instituut.

● Overige sporthallen

De Eekhoushallen, Jan van der Valkhallen en de Velohallen worden nagenoeg uitsluitend gebruikt door de 'eigen' verenigingen ([tabel 3.8](#)). De andere sporthallen zijn meer beschikbaar voor gebruik door externen.

Tabel 3.8

Grootste gebruikers van de overige sporthallen in de gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

Sporthal	Gebruikers
Sosefhal (SV Honselersdijk)	Westland Stars (basketbal) en WPK Westlandia (handbal)
Eekhoushallen (Quintus)	Quintus (badminton, gymnastiek, handbal, turnen en volleybal)
Sporthal Maasdijk	Dijkvogels (korfbal), HV Westland (hockey), Indoor Bowls Club Maasdijk (bowls) en KDO (dans, gymnastiek en turnen)
De Wielepet	Doeltreffend (zaalvoetbal), DOS Monster (dans, gymnastiek en turnen), Monza (volleybal) en Smashing Monsters (badminton)
Balleringhal (RKVV Westlandia)	WPK Westlandia (handbal) en HV Westland (hockey)
Jan van der Valkhallen (Verburch)	Verburch (handbal, hockey, tennis en voetbal)
Velohallen (VELO)	VELO (badminton, handbal, voetbal en volleybal)

Bron: SV Honselersdijk, St. Beheer & Exploitatie sportaccommodatie Quintus, St. Sporthal Maasdijk, St. De Wielepet, RKVV Westlandia, St. Verburch Exploitatie & St. VELO Vastgoed, 2024. Bewerking: Mulier Instituut.

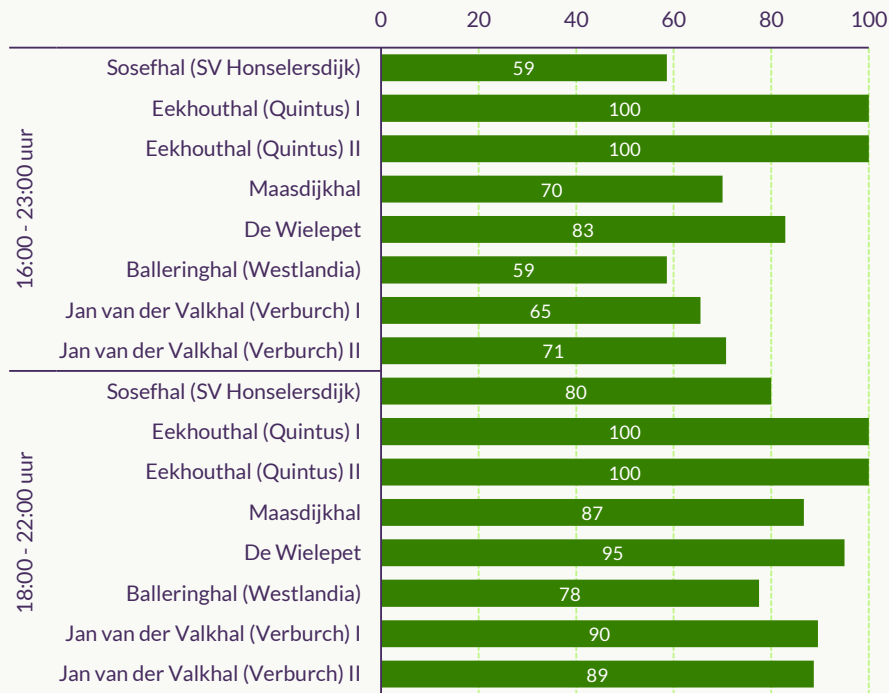
De sporthallen waren in de doordeweekse namiddag en avond (16:00-23:00 uur) in een piekweek twee derde van de tijd bezet in het seizoen 2023/'24 (65%). Dit is lager dan de gemiddelde bezetting van de gemeentelijke sporthallen. Tijdens de avondpiekuren (18:00-22:00 uur) kenden de sporthallen gemiddeld een hogere bezettingsgraad, namelijk 85 procent ([figuur 3.8](#)). Dit is vergelijkbaar met de gemiddelde bezetting van de gemeentelijke sporthallen.

Doordeweeks kennen de sporthallen op woensdag, donderdag en vrijdag de hoogste bezettingscijfers. De hoge bezetting op vrijdagavond is opvallend ten opzichte van de lagere bezetting van de gemeentelijke sporthallen. Op dinsdag zien we (beperkte) mogelijkheden voor intensivering van het gebruik in de namiddag/avond. De Sosefhal en Balleringhal zijn daarnaast het minst goed bezet van de overigesporthallen.

Figuur 3.8

Doordeweekse bezetting tijdens een piekweek van de overige sporthallen in gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in procenten)

Bron: SV Honselersdijk, St. Beheer & Exploitatie sportaccommodatie Quintus, St. Sporthal Maasdijk, St. De Wielepet, RKVV Westlandia, St. Verburch Exploitatie & St. VELO Vastgoed, 2024. Bewerking: Mulier Instituut.

● **De Hoekstee**

CKV ONDO ('s-Gravenzande) is de grootste gebruiker van sporthal De Hoekstee in Hoek van Holland (gemeente Rotterdam), gevolgd door Hockey Vereniging (HV) Westland (Naaldwijk).

Doordeweeks vult CKV ONDO gedurende het zaalseizoen (oktober t/m maart) de sporthal twee avonden van 18:00 tot 22:00 uur en één avond van 18:00 tot 21:00 uur met trainingen. Op zaterdag speelt zij een deel van haar wedstrijden in Hoek van Holland. HV Westland vult in haar zaalseizoen (december t/m februari) de sporthal gedurende één avond van 17:00 tot 22:00 uur.

Naast de twee Westlandse verenigingen heeft de sporthal nog vijf kleinere verenigingen/sportgroepen die in de sporthal sporten. Ook maakt een basisschool er gebruik van.

Ervaringen van verenigingen

We hebben een vragenlijst naar alle Westlandse sportverenigingen gestuurd. Tijdens een verenigingsavond voor de zaalsport hebben we met de verenigingsbestuurders focusgesprekken gevoerd.

32 sportverenigingen hebben de vragenlijst ingevuld. Op de verenigingsavond voor de zaalsport hebben we met bestuursleden van dertien verenigingen focusgesprekken gevoerd.⁴

● Bevraging

De sportverenigingen die de vragenlijst hebben ingevuld, tellen in totaal ongeveer 10.500 leden. Zij geven aan dat iets meer dan één op de tien leden niet in de gemeente Westland woont. Vier van hen geven aan dat zij op dit moment een wachtlijst hanteren. Zij doen dit vanwege een tekort aan zaalruimte. Twee anderen hadden op een moment in de afgelopen vijf jaar een wachtlijst. Zij deden dit ook vanwege een tekort aan uren in de accommodaties.

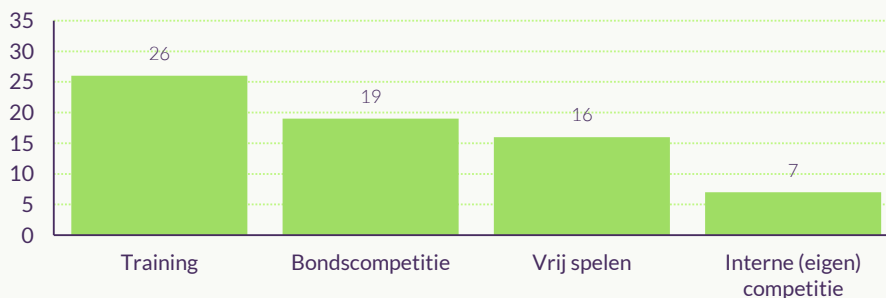
○ Gebruik

De meeste sportverenigingen bieden hun leden trainingen aan in de binnensportaccommodaties (**figuur 3.9**). De helft van de verenigingen geeft aan dat hun leden deelnemen aan een bondscompetitie. Daarnaast gebruiken verenigingen de binnensportaccommodaties ook voor vrij spelen of een interne (eigen) competitie.

Figuur 3.9

Gebruik van de binnensportaccommodaties door de sportverenigingen

(in aantallen, n=32)

Bron: Mulier Instituut, bevraging gebruikers sportaccommodaties gemeente Westland, 2024.

○ Knelpunten

Twee op de drie sportverenigingen geven aan met de uren die zij afnemen in de behoefte van hun leden te kunnen voorzien (**figuur 3.10**). Een derde van de verenigingen geeft aan niet voldoende uren te kunnen afnemen. Zij geven allemaal aan dat (met name) de doordeweekse trainingsuren tekortschieten. Op één vereniging hebben de ervaren tekorten betrekking op de uren in de sporthallen.

Verenigingen proberen dit op te lossen door met meer (te veel) leden tegelijk te trainen of leden minder trainingen aan te bieden dan gewenst is. Vier verenigingen hanteren om deze reden een wachtlijst of ledenstop. Vijf verenigingen kijken uit naar een of meerdere binnensportaccommodaties buiten de gemeente Westland.

⁴ In bijlage 8 staat een overzicht van de verenigingen waarvan een of meerdere bestuursleden aanwezig waren.

Figuur 3.10

Mate waarin de respondenten hun leden het gewenste aantal uren kunnen laten sporten in de binnensportaccommodaties in het seizoen 2023-2024

(in aantallen, n=33)

Bron: Mulier Instituut, bevraging gebruikers sportaccommodaties gemeente Westland, 2024.

o Toekomst

Tien verenigingen geven aan in de toekomst meer gebruik te willen maken van een sporthal. De meeste genoemde redenen zijn om meer trainingen/wedstrijden aan te bieden voor de huidige leden en om nieuwe leden te accommoderen ([tabel 3.9](#)).

Tabel 3.9

Aangegeven reden(en) waarom gebruikers in de gemeente Westland in de toekomst extra uren nodig hebben in een sporthal

(in aantallen, n=10, meerdere antwoorden mogelijk)

Reden	Aantal
Om meer trainingen/wedstrijden aan te bieden voor de huidige leden	9
Om nieuwe leden te kunnen accommoderen	9
Voor talentontwikkeling, sporten op hoger niveau	7
Voor sportaanbod voor nieuwe doelgroepen	6
Om ons sportaanbod in de gemeente Westland (meer) te clusteren	2

Bron: Mulier Instituut, bevraging gebruikers sportaccommodaties gemeente Westland, 2024.

● Bijeenkomst

We hebben twee focusgroepgesprekken gevoerd met in totaal twaalf verenigingen. Het gebruik van de binnensportaccommodaties en de ervaren knelpunten hierbij stonden centraal. We hebben de gesprekken benaderd vanuit de gedachte dat om sportaccommodaties goed te benutten aandacht nodig is voor de combinatie van hardware, orgware en software. Hiermee hebben we geprobeerd verenigingen verder te laten kijken dan het eigen belang.

Hardware, orgware en software

Om sportaccommodaties goed te benutten is er aandacht nodig voor de combinatie van hardware, orgware en software. Met andere woorden, de accommodatie (hardware), de organisatie die daar actief is (orgware) en de activiteiten die daar worden aangeboden (software).

In de focusgroepgesprekken kwam sterk het verschil in (gewenst) speelniveau van de sportverenigingen naar voren, en de gevolgen die dit heeft voor het gebruik van de binnensportaccommodaties. Een aantal sportverenigingen fungeert als topsportvereniging. Daar staan presteren en talentontwikkeling centraal. Leden van deze verenigingen trainen vaker en langer. Zij doen daarmee een relatief groot beroep op de uren in de (gemeentelijke) binnensportaccommodaties.

Veel van de aanwezige verenigingen ervaren een tekort aan zaalruimte. Tijdens de trainingen maximaliseren ze de groepsgrootte. Ook verspreiden ze trainingen over meerdere locaties. Dit heeft negatieve gevolgen voor het verenigingsgevoel. Clustering van de activiteiten is goed voor de betrokkenheid van het kader en de leden, en bevordert de sociale contacten, aldus de sportverenigingen. Toch geven enkele verenigingen aan dat hun leden steeds meer bereid zijn om verder te reizen naar een sportaccommodatie. Hun leden komen van steeds verder (o.a. Den Haag).

Ondanks dat verenigingen door de jaren heen een ledentoeename of -afname hebben meegemaakt, bleven de roosters van de sporthallen vrijwel ongewijzigd. Verenigingen nemen elk seizoen evenveel uren af bij de sporthallen. De trainingsavonden en -uren zijn ongewijzigd. Verenigingen zijn terughoudend om bij een ledenafname minder uren af te nemen dan in voorgaande jaren. Ze betwijfelen of zij dan bij een ledentoeename weer extra uren kunnen afnemen. Maar hiermee belemmeren ze de (eventuele) groei van andere verenigingen.

De beschikbaarheid van de leden is volgens de verenigingen afgenomen. De meesten geven aan dat het voor hen niet (langer) haalbaar is om leden doordeweeks voor 18:00 uur of na 22:00 uur te laten sporten. Enerzijds is het kader veelal in de late middag nog niet beschikbaar. Anderzijds willen leden (en het kader) niet tot zo laat bezet zijn. De verenigingen zijn zich ervan bewust dat daardoor de accommodaties onderbenut blijven. Zij zien graag dat de gemeente, de verenigingen en het onderwijs dit vraagstuk samen oplossen: hoe kunnen we elkaar helpen en hoe kunnen we de accommodaties efficiënter benutten?

Verenigingen zien dat het aantal vrijwilligers terugloopt en het kader onder druk staat. Ze hebben steeds vaker onvoldoende trainers voor de groepen en bestuursfuncties staan langer open. De verenigingen zijn niet bekend met de mogelijkheden voor professionalisering uit het lokale sportakkoord die hierbij mogelijk kunnen helpen. Ook zijn sommigen niet op de hoogte van landelijke subsidieregelingen. Meer verenigingsondersteuning vanuit de gemeente zou hier volgens de verenigingen bij kunnen helpen.

Ervaringen van exploitanten

We zijn in gesprek gegaan met de acht exploitanten van de sporthallen. We hebben de exploitanten gevraagd naar hun ervaringen.

● Optisport – Vreeloohallen, De Pijl en de Westlandhal

Optisport is de exploitant van de gemeentelijke sporthallen. Zij geeft aan dat deze volop voor het bewegingsonderwijs nodig zijn.

De afdeling verhuur stuurt ieder voorjaar aanvraagformulieren naar de sportverenigingen en -groepen. Binnen twee weken sturen de gebruikers de formulieren retour, met daarop de gewenste locatie, dagen en uren voor het gebruik van de binnensportaccommodaties.

Sportverenigingen en -groepen kijken liever niet af van hun vaste speellocatie en -avond(en). De roosters zijn daardoor nauwelijks gewijzigd door de jaren heen. Ook zijn verenigingen terughoudend om bij een ledenafname minder uren af te nemen dan in voorgaande jaren. Zij betwijfelen of ze bij een ledentoeename dan weer extra uren kunnen opnemen.

Daarnaast zou een aantal verenigingen volgens Optisport beter op hun plek zijn in een sport- of gymzaal. Er vindt geen structureel gezamenlijk gebruikersoverleg plaats om dit soort zaken te bespreken.

De sporthallen zijn volgens Optisport goed bezet wanneer alle zaalseizoenen bezig zijn. In de maanden mei tot en met oktober worden de hallen een stuk minder gebruikt. Ook zou er meer gebruik tussen 16:00 en 18:00 uur mogelijk zijn. Voor deze tijden geldt een gereduceerd tarief om gebruik te stimuleren.

● **Stichting Sportpark Strijphorst – Sosefhal**

Stichting Sportpark Strijphorst is de exploitant van de Sosefhal. De stichting beoordeelt de bezetting van haar sporthal doordeweeks tussen 18:00 en 22:00 uur als goed. Ze werkt plannen uit om de vrije uren voor een gereduceerd tarief aan te bieden om de gebruikers te prikkelen tot meer flexibiliteit.

De stichting ziet dat het elk jaar lastiger wordt om de aanvragen voor de doordeweekse piekuren te honoreren. Ze ziet dat de zaalsporten in de gemeente Westland populairder worden en dat veel verenigingen op dezelfde momenten ruimte zoeken (buiten de eigen kern). Wanneer de huidige sporthal vervangen moet worden, overweegt ze een grotere of dubbele sporthal.

● **Stichting Beheer & Exploitatie sportaccommodatie Quintus – Eekhouhallen**

Stichting Beheer & Exploitatie sportaccommodatie Quintus is exploitant van de Eekhouhallen. De twee sporthallen zijn op de doordeweekse avonden nagenoeg volledig gevuld met het 'eigen' gebruik van Quintus.

Bij andere verenigingen is bekend dat er geen structurele uren beschikbaar zijn. De stichting ontvangt dan ook geen aanvragen. Voor incidentiële aanvragen kijkt ze of er ruimte beschikbaar is of gemaakt kan worden.

● **Stichting sporthal Maasdijk – Sporthal Maasdijk**

Stichting sporthal Maasdijk is de exploitant van de sporthal in Maasdijk. De stichting geeft aan dat de sporthal goed bezet is. Alle aanvragen van de Maasdijkse verenigingen kan zij inplannen. Dit geldt niet voor de aanvragen van verenigingen buiten de kern.

● **Stichting De Wielepet – De Wielepet**

Stichting De Wielepet is de exploitant van de sporthal in Monster. Zij hanteert al jaren hetzelfde rooster. Doordeweeks is er alleen nog ruimte voor meer gebruik tussen 15:00 en 18:00 uur.

● **RKVV Westlandia – Balleringham**

RKVV Westlandia is de exploitant van de Balleringham. Tot een paar jaar geleden waren er meerdere verenigingen actief in de hal. Maar RKVV Westlandia is gaan werken met één hoofdhuurder: WPK Westlandia. De handbalvereniging is minder uren gaan afnemen vanwege de slechte staat van de hal. De exploitant krijgt regelmatig aanvragen voor avonduren die ze moeten afwijzen.

WPK Westlandia en RKVV Westlandia zijn in gesprek over of bij nieuwbouw de handbalvereniging volledige huurder van de sporthal wordt.

● **Stichting Verburch Exploitatie – Jan van der Valkhallen**

Stichting Verburch Exploitatie is de exploitant van de sporthallen in Poeldijk. De grootste gebruikers van de sporthallen zijn de ‘eigen’ verenigingen (volleybal, tennis en handbal). Deze verenigingen hebben voorrang bij de inroostering. Daarnaast zijn er externe huurders, waaronder Quintus, VELO en diverse hockeyverenigingen.

In de periode oktober-maart wordt de sporthal volop gebruikt, zowel doordeweeks als op zaterdag. De druk is het grootst op de doordeweekse uren tussen 17:00 en 20:00 uur. In dit tijdsblok willen de verenigingen het liefst in de hal. Maar er wordt regulier ingeroosterd tot 22:00 uur. Zaalvoetbal huurt tot 23:00 uur, maar die doen dit niet uit luxe. Toch kunnen alle aangevraagde uren ingepland worden.

De stichting heeft voldoende vrijwilligers om de boel draaiende te houden. Zij krijgen een vrijwilligersvergoeding. Maar dit staat wel onder druk. Een professionaliseringsslag is in de toekomst misschien nodig, maar dat heeft gevolgen voor de exploitatie.

● **Stichting Exploitatie Accommodatie VELO – Velohallen**

Stichting Exploitatie Accommodatie VELO is de exploitant van de sporthallen in Wateringen. De Velohallen worden voornamelijk gebruikt door de eigen omnisportvereniging (badminton, handbal, vechtsport, voetbal en volleybal). De handbalafdeling wijkt uit naar externe locaties (zoals Jan van der Valkhallen) door gebrek aan ruimte voor (topsport) trainingen in de eigen hallen.

3.3 Bewegingsonderwijs

Behoefte

De gemeente Westland telt 42 locaties voor basisonderwijs, vijf locaties voor speciaal onderwijs (sbo & (v)so) en zes locaties voor voortgezet onderwijs in het schooljaar 2023-2024.⁵

De gemeente heeft een taakstelling om te voorzien in gymnastieklokalen, zodat deze scholen het verplichte aantal lessen bewegingsonderwijs voor hun leerlingen kunnen verzorgen. De gemeente heeft mogelijkheden om zaken te vergoeden aan schoolbesturen, zoals de huur van niet-gemeentelijke gymnastieklokalen. Het aantal lessen bewegingsonderwijs waarvoor de gemeente een taakstelling heeft, wordt uitgedrukt in klokuren (60 minuten).

Gymnastieklokaal

Een gymnastieklokaal is minstens 252 vierkante meter en de hoogte is minstens 5 meter. Dit kan een gymzaal van (minimaal) 21 bij 12 meter zijn, of een af te scheiden zaaldeel in een sporthal of sportzaal.

In alle kernen van de gemeente Westland zijn in theorie voldoende gymnastieklokalen aanwezig om het verplichte bewegingsonderwijs te kunnen laten plaatsvinden, nu en in de toekomst. In de volgende paragrafen zetten we dit uiteen. Hierbij hebben we in onze analyses gangbare uitgangspunten gebruikt om de behoefte aan ruimte voor bewegingsonderwijs te bepalen.

We nemen de huidige situatie (inroosting) als uitgangssituatie en kijken daarbij naar de uitwijkmogelijkheden voor de scholen. Als maximale afstand houden we 1.000 meter voor de scholen in het primair onderwijs en 2.000 meter voor scholen in het voortgezet onderwijs aan.⁶

● De Lier

In De Lier zijn zes basisscholen gevestigd in het schooljaar 2023-2024.

De leerlingen van De Vlieten, Prins Maurits, De Liereling en de Achtsprong gymmen in het schooljaar 2023-2024 in de Vreeloohallen. De gemeentelijke sporthallen bieden ruim voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs van de scholen (tabel 3.10).

⁵ Dit is exclusief de locaties van Lentiz. Lentiz is een mbo-instelling met een afdeling voortgezet onderwijs bestaande uit het Flora College en het Dalton College. De gemeente is niet verantwoordelijk voor de huisvesting van Lentiz. Wel vindt er regelmatig overleg plaats tussen de instellingen en de gemeente over de inzet van de accommodaties.

⁶ Volgens de gemeentelijke verordening mag er voor de scholen met weinig klokuren in het primair onderwijs een grotere afstand worden aangehouden. Maar dit leidt tot onwenselijke situatie waarbij veel onderwijstijd verloren gaat.

Tabel 3.10
Aanbod-behoefteanalyse Vreelohallen (G)
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Vlieten	7,50	7,50	7,50	-	-	-
Pr. Maurits	9,00	10,50	10,50	-	-	-
De Liereling*	9,00	-	-	-	-	-
De Achtsprong	18,00	19,50	21,00			
Totaal	43,50	37,5	39,00	+87	+100,5	+117

Uitwijkmogelijkheden

De Vlieten	Gymzaal Achterlaantje (G), gymzaal WSKO De Achtsprong
Pr. Maurits	Gymzaal WSKO De Achtsprong, Gymzaal Achterlaantje (G)

* De Liereling verhuist naar het oosten van De Lier en zal daar over een eigen gymzaal beschikken.

De Liereling verhuist naar het oosten van De Lier.⁷ Zij beschikt daar over een eigen gymzaal. De gymzaal biedt voldoende capaciteit voor het (toekomstige) bewegingsonderwijs van de school (tabel 3.11). Binnen 1.000 meter van de beoogde locatie zijn geen andere scholen gevestigd.

Tabel 3.11
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal De Liereling
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Liereling*	-	15,00	15,00	-	-	-
Totaal	-	15,00	15,00	-	+11,00	+11,00

Uitwijkmogelijkheden

De Liereling	-
--------------	---

* De Liereling is in het schooljaar 2023-2024 gevestigd in het westen van De Lier en maakt gebruik van de Vreelohallen.

⁷ Op de huidige locatie van (voorheen) basisschool Prins Willem Alexander (nu: De Liereling) start per 1 augustus 2025 de Ondernemende School Westland. De school begint naar verwachting met kleutergroepen en klassen 1 en 2 (groep 3 en 4). Mogelijk wordt later ook een klas 3 (groep 5) toegevoegd. De Vreelohallen bieden voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs van de school.

Het bewegingsonderwijs van Koningin Julianaschool en Taalschool Westland vindt plaats in de gymzaal Achterlaantje. De gemeentelijke gymzaal biedt nipt voldoende capaciteit voor de scholen in het schooljaar 2023-2024. In de toekomst is dit niet meer het geval (tabel 3.12). Taalschool Westland kan uitwijken naar de Vreeloohallen, waar nog voldoende capaciteit is.

Tabel 3.12
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal Achterlaantje (G)
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
Koningin Julianaschool	9,00	10,50	12,00	-	-	-
Taalschool Westland*	16,50	16,50	16,50	-	-	-
Totaal	25,50	27,00	28,50	+0,50	-1,00	-2,50

Uitwijkmogelijkheden

Koningin Julianaschool -

Taalschool Westland Gymzaal WSKO De Achtsprong, Vreeloohallen (G)

* Voor Taalschool Westland zijn geen prognoses beschikbaar. Het toekomstige aantal klokuren bewegingsonderwijs hebben we gelijkgesteld aan dat in het schooljaar 2023-2024.

o Ervaringen scholen

De scholen geven aan dat slechts twee of drie van de zes zaaldelen van de Vreeloohallen zijn ingericht voor het bewegingsonderwijs. Er zijn onvoldoende 'nagelvaste materialen' aanwezig voor het bewegingsonderwijs. In het schooljaar 2023-2024 levert dit nog geen knelpunten op. In de toekomst verwachten ze die wel, door onder andere de groei van de Achtsprong.

De scholen geven aan dat de gymzaal het Achterlaantje een oude zaal is en de klimaatbeheersing niet goed is. Wel is er voldoende capaciteit.

● Honselersdijk

In Honselersdijk zijn drie basisscholen gevestigd. Daltonschool Honselersdijk, De Hoeksteen en 't Startblok maken allemaal gebruik van de Sosefhal voor het bewegingsonderwijs. De sporthal biedt ruim voldoende capaciteit voor de scholen, nu en in de toekomst (tabel 3.13).

Tabel 3.13**Aanbod-behoefteanalyse Sosefhal**

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
Daltonschool	3,00	3,00	3,00	-	-	-
De Hoeksteen	9,00	9,00	10,50	-	-	-
't Startblok	12,00	12,00	13,50	-	-	-
Totaal	24,00	24,00	27,00	+54,00	+54,00	+51,00
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
Daltonschool	-	-	-	-	-	-
De Hoeksteen	-	-	-	-	-	-
't Startblok	-	-	-	-	-	-

- **Ervaringen scholen**

De Sosefhal biedt voldoende capaciteit voor de scholen. De scholen geven wel aan dat de akoestiek van de hal erg slecht is. Daarnaast zijn veel gymmaterialen onlangs afgekeurd.

- **Kwintsheul**

Andreashof is de enige school gevestigd in Kwintsheul. Zij maakt gebruik van de Eekhoushallen voor het bewegingsonderwijs. De sporthallen bieden ruim voldoende capaciteit voor de basisschool, nu en in de toekomst (tabel 3.14).

Tabel 3.14**Aanbod-behoefteanalyse Eekhoushallen**

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
Andreashof	13,50	16,50	16,50	-	-	-
Totaal	13,50	16,50	16,50	+90,50	+87,50	+87,50
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
Andreashof	-	-	-	-	-	-

- **Ervaringen scholen**

De scholen hebben aangegeven dat de Eekhouthal is ingericht voor één gymzaal. De Andreashof heeft zelf gymmaterialen gekocht voor de sporthal. De Eekhoushallen bieden voldoende capaciteit.

● Maasdijk

In Maasdijk zijn twee basisscholen gevestigd. Het Kompas en Het Tweespan maken voor het bewegingsonderwijs gebruik van de sporthal in de kern van Maasdijk. Sporthal Maasdijk biedt ruim voldoende capaciteit voor de scholen, nu en in de toekomst (tabel 3.15).

Tabel 3.15
Aanbod-behoefteanalyse sporthal Maasdijk
(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
Het Kompas	9,00	10,50	10,50	-	-	-
Het Tweespan	6,00	7,50	7,50	-	-	-
Totaal	15,00	18,00	18,00	+37,00	+34,00	+34,00
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
Het Kompas	-					
Het Tweespan	-					

○ Ervaringen scholen

Het Kompas geeft aan dat zij met de groepen 3, 4 en 5 gymmen op het schoolplein. Zij vinden de afstand tot sporthal Maasdijk te ver. De sporthal biedt voldoende capaciteit.

● Monster

In Monster zijn zes scholen gevestigd in het schooljaar 2023-2024.

De gymzaal van De Zeester biedt ruim voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van de basisschool, nu en in de toekomst (tabel 3.16).

Tabel 3.16
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal WSKO De Zeester
(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Zeester	13,50	12,00	12,00	-	-	-
Totaal	13,50	12,00	12,00	+12,50	+14,00	+14,00
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
De Zeester	De Wielepet (G)					

De leerlingen van De Blinkerd en de Eerste Westlandse Montessorischool gymmen (onder andere) in gymzaal Madeweg. De capaciteit van de gemeentelijke gymzaal is (niet) voldoende voor de basisscholen, nu en in de toekomst (tabel 3.17). De Blinkerd kan in de toekomst meer gebruik maken van De Wielepet (tabel 3.18).

Tabel 3.17
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal Madeweg (G)
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Blinkerd*	8,25	8,25	9,75	-	-	-
Eerste Westlandse Montessorischool	15,00	15,00	15,00	-	-	-
Totaal	23,25	23,25	24,75	+2,75	+2,75	+1,25

Uitwijkmogelijkheden

De Blinkerd	Gymzaal WSKO De Zeester, De Wielepet (G)
Eerste Westlandse Montessorischool	-

* Het bewegingsonderwijs van De Blinkerd vindt ook in De Wielepet plaats.

Het bewegingsonderwijs van basisscholen De Blinkerd en Willem en scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs De Strandwacht en Herman Broeren⁸ vindt (deels) plaats in De Wielepet. De sporthal biedt ruim voldoende capaciteit voor de scholen, nu en in de toekomst (tabel 3.18).

⁸ De locatie van de Herman Broerenschool (vo & vso) in Monster is in het schooljaar 2023-2024 verhuisd. Zij is nu gehuisvest aan de Hazelaarsstraat, samen met De Strandwacht (so). Voorheen zat zij op het terrein van De Westerhonk aan de Tuinlaan.

Tabel 3.18**Aanbod-behoefteanalyse sporthal De Wielepet (G)**

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Blinkerd*	6,75	6,75	6,75	-	-	-
Willem	7,50	7,50	7,50	-	-	-
De Strandwacht (so)**	9,00	9,00	9,00	-	-	-
Herman Broeren (so & vso)**	6,75	6,75	6,75	-	-	-
Totaal	30,00	30,00	30,00	+22,00	+22,00	+22,00
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
De Blinkerd	Gymzaal Madeweg (G), gymzaal WSKO De Zeester					
Willem	Gymzaal WSKO De Zeester					
De Strandwacht (so)	Gymzaal WSKO De Zeester					
Herman Broeren (so & vso)	Gymzaal WSKO De Zeester					

* Het bewegingsonderwijs van De Blinkerd vindt ook in gymzaal Madeweg (G) plaats.

** Voor het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn geen prognoses beschikbaar. Het toekomstige aantal klokuren bewegingsonderwijs hebben we in de tabel gelijkgesteld aan dat in het schooljaar 2023-2024.

Op het terrein van 's Heeren Loo (Het Westerhonk) is onder andere een gymzaal aanwezig. Voor de verhuizing van de Herman Broerenschool (so & vso) gebruikte de school deze voor het bewegingsonderwijs. De gymzaal wordt nu niet meer ingezet voor het bewegingsonderwijs van een Westlandse school.

Aan het Haagpad in Monster wordt een nieuwe basisschool gesticht ('Monster Noord'). De verwachting is dat het aantal leerlingen van de school rond 2035 op het hoogst zal zijn (ongeveer 740 leerlingen). Voor het bewegingsonderwijs zijn twee gymnastieklokalen nodig (of een sportzaal met scheidingswand). Gymzaal Madeweg ligt op 900 meter van de beoogde locatie. Maar de gymzaal biedt onvoldoende restcapaciteit voor de nieuwe school.

○ Ervaringen scholen

De Zeester geeft aan dat zij hun speellokaal hebben ingericht als klaslokaal. Hierdoor is er geen ruimte voor het bewegingsonderwijs van groep 1 en 2. Het is niet bekend hoe zij dit oplossen.

Bij de overige accommodaties ervaren de scholen geen knelpunten.

● Naaldwijk

Naaldwijk telt de meeste scholen van de Westlandse kernen. In totaal zijn er veertien scholen gevestigd.

De gymzaal van Bernadette biedt ruim voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van de basisschool, nu en in de toekomst (tabel 3.19).

Tabel 3.19
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal WSKO Bernadette
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
Bernadette	18,00	16,50	16,50	-	-	-
Totaal	18,00	16,50	16,50	+8,00	+9,50	+9,50
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
Bernadette	Gymzalen ISW Vakcollege, gymzaal ISW Praktijkcollege, gymzaal Hoge Woerd (G)					

De gymzaal bij de locatie Sint Martinus van De Diamant (sbo) biedt nipt onvoldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van de school, nu en in de toekomst (tabel 3.20).

Binnen 1.000 meter van het schoolgebouw is De Pijl beschikbaar waar de school naar kan uitwijken. Dit gebeurt niet in het schooljaar 2023-2024. In De Pijl is nu en in de toekomst, zonder verschuiving van andere scholen, geen ruimte voor deze school. Wel zou de school kunnen uitwijken naar de niet-gemeentelijke gymzalen van het ISW praktijkcollege.

Tabel 3.20
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal PCPOW De Diamant
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Diamant - Sint Martinus (sbo)*	29,25	29,25	29,25	-	-	-
Totaal	29,25	29,25	29,25	-3,25	-3,25	-3,25
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
De Diamant - Sint Martinus	Gymzaal Hoge Woerd (G), De Pijl (G), ISW Praktijkcollege					

* Voor het speciaal basisonderwijs zijn geen prognoses beschikbaar. Het toekomstige aantal klokuren bewegingsonderwijs hebben we in de tabel gelijkgesteld aan dat in het schooljaar 2023-2024.

Leerlingen van de locatie Hoge Woerd van De Diamant (sbo) krijgen bewegingsonderwijs in gymzaal Hoge Woerd. De gemeentelijke gymzaal biedt nipt onvoldoende capaciteit voor de school, nu en in de toekomst (tabel 3.21).

Binnen 1.000 meter zijn geen andere gemeentelijke binnensportaccommodaties waar de school naar kan uitwijken. Wel zijn er niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties binnen 1.000 meter met restcapaciteit.

Tabel 3.21
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal Hoge Woerd (G)
(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Diamant – Hoge Woerd (sbo)*	29,25	29,25	29,25	-	-	-
Totaal	29,25	29,25	29,25	-3,25	-3,25	-3,25

Uitwijkmogelijkheden

De Diamant – Hoge Woerd Gymzalen ISW Vakcollege, gymzaal ISW Praktijkcollege, gymzaal WSKO Bernadette, gymzaal PCPOW De Diamant

Voor het speciaal basisonderwijs zijn geen prognoses beschikbaar. Het toekomstige aantal klokuren bewegingsonderwijs hebben we in de tabel gelijkgesteld aan dat in het schooljaar 2023-2024.

Basisscholen Joannes en Rehoboth maken gebruik van gymzaal Wollegras. De gemeentelijke gymzaal biedt voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs van de scholen, nu en in de toekomst (tabel 3.22).

Tabel 3.22
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal Wollegras (G)
(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
Joannes	12,00	12,00	12,00	-	-	-
Rehoboth	9,00	10,50	10,50	-	-	-
Totaal	21,00	22,50	22,50	+5,00	+3,50	+3,50

Uitwijkmogelijkheden

Joannes Gymzaal ISW Praktijkcollege
Rehoboth Gymzaal ISW Praktijkcollege

Veel scholen maken gebruik van De Pijl voor het bewegingsonderwijs. De gemeentelijke sporthal biedt nipt onvoldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs van de scholen in het schooljaar 2023-2024. Door de aanzienlijke groei van Yunus Emre is het tekort in de toekomst groter (tabel 3.23).

Voor de scholen die nu gebruikmaken van De Pijl zijn meerdere uitwijkmogelijkheden bereikbaar. Met name de gymzalen van ISW Praktijkcollege en ISW Vakcollege -die vrijkomen na het verhuizen van deze scholen- kunnen de druk op De Pijl verlichten.

Tabel 3.23
Aanbod-behoefteanalyse sporthal De Pijl (G)
(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Hoogvlieger*	3,00	3,00	3,00	-	-	-
De Ouverture	18,00	19,50	19,50	-	-	-
De Regenboog	15,00	16,50	16,50	-	-	-
Montessori	9,00	10,50	10,50	-	-	-
Yunus Emre	6,00	24,00	24,00	-	-	-
Herman Broeren (so & vso)**	29,25	29,25	29,25	-	-	-
Totaal	80,25	102,75	102,75	-2,25	-24,75	-24,75

Uitwijkmogelijkheden

De Hoogvlieger	Balleringhal, sportzaal Dalton College, gymzalen ISW Hoogeland
De Ouverture	Gymzaal PCPOW De Diamant, gymzaal ISW Praktijkcollege, gymzaal Hoge Woerd (G)
De Regenboog	Gymzalen Flora College
Montessori	Gymzaal PCPOW De Diamant, gymzalen ISW Hoogeland
Yunus Emre	Gymzalen Flora College, gymzaal PCPOW De Diamant, gymzalen ISW Vakcollege, gymzaal Hoge Woerd (G)
Herman Broeren (so & vso)	Gymzaal PCPOW De Diamant, gymzalen ISW Hoogeland, gymzaal ISW Praktijkcollege

* Het bewegingsonderwijs van De Hoogvlieger vindt ook in de Balleringhal (G) plaats. De verwachting is dat de school in de toekomst meer uren gaat afnemen door nieuwbouw van de school. Ook geeft zij een deel van het bewegingsonderwijs in het zwembad.

** Voor het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn geen prognoses beschikbaar. Het toekomstige aantal klokuren bewegingsonderwijs hebben we in de tabel gelijkgesteld aan dat in het schooljaar 2023-2024.

De vier gymzalen van ISW Hoogeland bieden de school onvoldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs, nu en in de toekomst. De school heeft meerdere uitwijkmogelijkheden met overcapaciteit binnen 2.000 meter bereikbaar. Zij maakt hier geen gebruik van in het schooljaar 2023-2024.

De gymzaal van ISW Praktijkcollege voorziet wel in de benodigde capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs in het schooljaar 2023-2024, net als de twee gymzalen bij ISW Vakcollege (tabel 3.24).

Tabel 3.24
Aanbod-behoefteanalyse gymzalen ISW Hoogeland, ISW Praktijkcollege en ISW Vakcollege

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
ISW Hoogeland	159,00	169,00	188,00	-23,00	-33,00	-52,00
ISW Praktijkcollege*	30,00	-	-	+4,00	-	-
ISW Vakcollege*	56,00	-	-	+8,00	-	-
Totaal	-	-	-	-	-	-

Uitwijkmogelijkheden

ISW Hoogeland Sportzaal Dalton College, De Pijl (G), Balleringhal, gymzaal Wollegras (G), gymzaal PCPOW De Diamant, gymzaal ISW Praktijkcollege, gymzaal Hoge Woerd (G), gymzalen ISW Vakcollege

ISW Praktijkcollege -

ISW Vakcollege -

* Het ISW Vakcollege en ISW Praktijkcollege gaan als ISW Vakcollege+ verhuizen naar de Floracampus en daar gebruik gaan maken van de sporthal voor het bewegingsonderwijs.

Het ISW Vakcollege en ISW Praktijkcollege gaan als ISW Vakcollege+ verhuizen naar de Floracampus. De school beschikt daar dan over een sporthal voor het bewegingsonderwijs (tabel 3.25)⁹.

Of de vrijgekomen locaties van het ISW Praktijkcollege en ISW Vakcollege beschikbaar blijven voor het bewegingsonderwijs (en de zaalsport).

⁹ De gemeente Westland en de Interconfessionele Scholengroep Westland (ISW) hebben tijdens de planvorming van de Flora Campus besloten om naast de sporthal een prikkelarme ruimte voor het bewegingsonderwijs te realiseren. Zo heeft het ISW Vakcollege+ voldoende capaciteit beschikbaar en sluiten de voorzieningen beter aan op de behoeftes van een deel van haar leerlingen.

Tabel 3.25**Aanbod-behoefteanalyse sporthal Flora Campus**

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
ISW Vakcollege+*	-	109,00	109,00	-	-	-
Totaal	-	109,00	109,00	-	-7,00	-7,00

Uitwijkmogelijkheden

ISW Vakcollege+ -

* ISW Vakcollege+ is in het schooljaar 2023-2024 (als de ISW Praktijkcollege en ISW Vakcollege) elders in Naaldwijk gevestigd, en maakt daar gebruik van de eigen gymzalen.

De Balleringhal wordt alleen beperkt door De Hoogvlieger gebruikt voor het bewegingsonderwijs in het schooljaar 2023-2024. De basisschool maakt ook gebruik van De Pijl en het zwembad.

Het Lentiz (mbo) beschikt op het Flora College en het Dalton College over eigen sport- en gymzalen. In hoeverre het deze benut voor het eigen bewegingsonderwijs is niet bekend. De sport- en gymzalen worden niet ingezet voor het bewegingsonderwijs van andere (Westlandse) scholen.

o Ervaringen scholen

De scholen geven aan dat het bij de sporthal de Pijl erg druk is. Ook noemen ze dat de huidige Balleringhal niet ingezet kan worden voor het bewegingsonderwijs. De hal is niet ingericht als een gymzaal.

Bij de overige accommodaties in Naaldwijk ervaren de scholen geen knelpunten.

● Poeldijk

In Poeldijk zijn drie basisscholen en één school voor voortgezet onderwijs gevestigd. Basisschool De Nieuwe Weg en ISW Irenestraat (vo) worden in de toekomst samen in 'De Expeditie' gehuisvest. In de nieuwbouwplannen van het schoolgebouw is één gymzaal en een multifunctionele ruimte opgenomen. Het is nog onduidelijk wat er met gymzalen van De Nieuwe Weg en ISW Irenestraat gaat gebeuren.

De gymzaal van De Nieuwe Weg biedt ruim voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van de basisschool in het schooljaar 2023-2024 (tabel 3.26). Ook biedt de gymzaal voldoende capaciteit voor het (mede)gebruik van de Daltonschool, nu en in de toekomst.

Tabel 3.26**Aanbod-behoefteanalyse gymzaal WSKO De Nieuwe Weg**

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023- 2024	2029- 2030	2039- 2040	2023- 2024	2029- 2030	2039- 2040
De Nieuwe Weg*	9,00	-	-	-	-	-
Daltonschool	6,00	6,00	6,00	-	-	-
Totaal	15,00	6,00	6,00	+11,00	+20,00	+20,00
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
De Nieuwe Weg	-					
Daltonschool	-					

* De Nieuwe Weg is in de toekomst in De Expeditie gevestigd.

De gymzaal van Verburch-Hof biedt ruim voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van de basisschool, nu en in de toekomst (tabel 3.27).

Tabel 3.27**Aanbod-behoefteanalyse gymzaal WSKO Verburch-Hof**

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023- 2024	2029- 2030	2039- 2040	2023- 2024	2029- 2030	2039- 2040
Verburch-Hof	18,00	19,50	19,50	-	-	-
Totaal	18,00	19,50	19,50	+7,00	+6,50	+6,50
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
Verburch-Hof	-					

De gymzaal van ISW Irenestraat biedt onvoldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van de school in het schooljaar 2023-2024 (tabel 3.28). Zij maakt aanvullend gebruik van de Jan van der Valkhallen. De sporthallen bieden hiervoor ruim voldoende capaciteit.

ISW Irenestraat (vo) wordt in de toekomst in De Expeditie gehuisvest.

Tabel 3.28**Aanbod-behoefteanalyse gymzaal ISW Irenestraat**

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
ISW Irenestraat (vo)*, **	53,00	-	-	-	-	-
Totaal	53,00	-	-	-19,00	-	-

Uitwijkmogelijkheden

ISW Irenestraat (vo) -

* Het bewegingsonderwijs van ISW Irenestraat (vo) vindt ook in de Jan van der Valkhallen plaats.

** ISW Irenestraat is in de toekomst in De Expeditie gevestigd. De huidige gymzaal komt te vervallen.

De gymzaal en de multifunctionele ruimte in De Expeditie bieden onvoldoende capaciteit voor het toekomstige bewegingsonderwijs van basisschool De Nieuwe Weg en ISW Irenestraat (vo; tabel 3.29). Beide scholen kunnen uitwijken naar de gymzaal bij de oude locatie van De Nieuwe Weg (indien deze in gebruik blijft). Daarnaast kan ISW Irenestraat gebruikmaken van de restcapaciteit van de gymzaal van Verburch-Hof.

Tabel 3.29**Aanbod-behoefteanalyse gymzaal en multifunctionele ruimte De Expeditie**

(in klokuren)

	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Nieuwe Weg*	-	10,50	10,50	-	-	-
ISW Irenestraat (vo)**	-	59,00	62,00	-	-	-
Totaal	-	69,50	72,50	-	-11,50	-14,50

Uitwijkmogelijkheden

De Nieuwe Weg Gymzaal (vm) WSKO De Nieuwe Weg

ISW Irenestraat (vo) Gymzaal (vm) WSKO De Nieuwe Weg, gymzaal Verburch-Hof

* De Nieuwe Weg is elders met een eigen gymzaal in het schooljaar 2023-2024 gevestigd.

** ISW Irenestraat (vo) is elders met een eigen gymzaal in het schooljaar 2023-2024 gevestigd.

De Jan van der Valkhallen bieden ook in de toekomst voldoende capaciteit voor het gebruik van ISW Irenestraat (vo) (tabel 3.30). Maar de afstand van de nieuwe locatie tot de school is langer dan 2.000 meter.

Tabel 3.30

Aanbod-behoefteanalyse Jan van der Valkhallen

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
ISW Irenestraat (vo)*	19,00	11,50	14,50	-	-	-
Totaal	19,00	11,50	14,50	+49,00	+56,50	+53,50

Uitwijkmogelijkheden
 ISW Irenestraat (vo) Gymzaal (vm)WSKO De Nieuwe Weg, gymzaal Verburch-Hof

* Het bewegingsonderwijs van ISW Irenestraat (vo) vindt ook in de eigen gymzaal plaats.

○ **Ervaringen scholen**

Bij de accommodaties in Poeldijk ervaren de scholen geen knelpunten.

● **'s-Gravenzande**

In 's-Gravenzande zijn twaalf scholen gevestigd in het schooljaar 2023-2024

De gymzaal van De Kameleon aan de Heenweg biedt ruim voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van deze locatie van de basisschool, nu en in de toekomst (tabel 3.31). Zij heeft geen andere binnensportaccommodatie binnen 1.000 meter van het schoolgebouw.

Tabel 3.31

Aanbod-behoefteanalyse gymzaal PCPO De Kameleon Heenweg

(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Kameleon Heenweg	4,50	6,00	6,00	-	-	-
Totaal	4,50	6,00	6,00	+21,50	+20,00	+20,00

Uitwijkmogelijkheden
 De Kameleon Heenweg -

Het ISW aan de Gasthuislaan beschikt over drie gymzalen. Eén gymzaal stelt zij beschikbaar voor basisschool Prins Willem Alexander. Deze gymzaal biedt voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs van de school, nu en in de

toekomst. De overige twee gymzalen bieden onvoldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van ISW Gasthuislaan (tabel 3.32). Zij maakt aanvullend gebruik van de Westlandhal. De sporthal biedt ruim hiervoor voldoende capaciteit, nu en in de toekomst.

Tabel 3.32
Aanbod-behoefteanalyse gymzalen ISW Gasthuislaan
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
ISW Gasthuislaan (vo)*	94,00	98,00	111,00	-26,00	-30,00	-43,00
Prins Willem Alexander	18,00	18,00	18,00	+8,00	+8,00	+8,00
Totaal	112,00	116,00	129,00	-	-	-

Uitwijkmogelijkheden

ISW Gasthuislaan (vo) Sportzaal ISW Sweelincklaan, sportzaal Oudeland, Westlandhal

De Liereling Sportzaal ISW Sweelincklaan

* Het bewegingsonderwijs van ISW Gasthuislaan (vo) vindt ook in de Westlandhal plaats.

De gymzalen van ISW Sweelincklaan bieden onvoldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van de school (tabel 3.33). Zij maakt aanvullend gebruik van de Westlandhal. De sporthal biedt hiervoor ruim voldoende capaciteit, nu en in de toekomst.

De twee gymzalen van ISW Sweelincklaan worden vervangen door een sportzaal met scheidingswand. Dit heeft geen gevolgen voor de capaciteit voor het bewegingsonderwijs.

Tabel 3.33
Aanbod-behoefteanalyse gymzalen ISW Sweelincklaan
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
ISW Sweelincklaan (vo)*	81,00	81,00	92,00	-	-	-
Totaal	81,00	81,00	92,00	-13,00	-13,00	-24,00

Uitwijkmogelijkheden

ISW Sweelincklaan (vo) Gymzalen ISW Gasthuislaan, sportzaal Oudeland (G), Westlandhal (G)

* Het bewegingsonderwijs van ISW Sweelincklaan (vo) vindt ook in de Westlandhal plaats.

De Westlandhal en sportzaal Oudeland worden door meerdere scholen gebruikt voor het bewegingsonderwijs. Eén van deze scholen is Waalcampus. De afstand van de basisschool tot de Westlandhal en sportzaal Oudeland is groter dan 1.000 meter. De Waalcampus krijgt in schooljaar 2024-2025 nieuwbouw inclusief een nieuwe gymzaal. Het bewegingsonderwijs gaat dan volledig plaatsvinden in de eigen gymzaal. Voor de andere basisscholen valt een van de accommodaties of beide accommodaties binnen 1.000 meter, voor de scholen voor voortgezet onderwijs binnen 2.000 meter.

De gemeentelijke sporthal en sportzaal bieden voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs van de basisscholen (tabel 3.34). Ook is er voldoende capaciteit voor het medegebruik van ISW Gasthuislaan en ISW Sweelincklaan.

Tabel 3.34
Aanbod-behoefteanalyse Westlandhal (G) en sportzaal Oudeland (G)
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
BLINK!	6,00	6,00	6,00	-	-	-
De Driekleur Avonturier	9,00	10,50	9,00	-	-	-
De Driekleur Dalton	12,00	13,50	13,50	-	-	-
De Wegwijzer	10,50	12,00	12,00	-	-	-
Eben Haezer	6,00	6,00	6,00	-	-	-
Kameleon Eikenlaan	24,00	27,00	27,00			
Waalcampus	4,50	6,00	4,50	-	-	-
ISW Gasthuislaan (vo)*	26,00	30,00	43,00	-	-	-
ISW Sweelincklaan (vo)**	13,00	13,00	24,00	-	-	-
Totaal	111,00	124,00	145,00	+34,00	+21,00	0,00

Uitwijkmogelijkheden

BLINK!	Sportzaal ISW Sweelinckl., gymzalen ISW Gasthuisl.
De Driekleur Avonturier	Gymzalen ISW Gasthuislaan
De Driekleur Dalton	-
De Wegwijzer	Gymzalen ISW Gasthuislaan
Eben Haezer	Gymzalen ISW Gasthuislaan, sportzaal ISW Sweelinckl.
Kameleon Eikenlaan	-
Waalcampus	-
ISW Gasthuislaan (vo)	Gymzalen ISW Gasthuisl., sportzaal ISW Sweelinckl.
ISW Sweelincklaan (vo)	Sportzaal ISW Sweelinckl., gymzalen ISW Gasthuisl.

* Het bewegingsonderwijs van ISW Gasthuislaan (vo) vindt ook in de eigen gymzalen plaats.

** Het bewegingsonderwijs van ISW Sweelincklaan (vo) vindt ook in de eigen gymzalen plaats.

Tabel 3.36
Aanbod-behoefteanalyse Velohallen
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Hofvilla*	1,00	2,50	4,00	-	-	-
Totaal	1,00	2,50	4,00	+51,00	+49,50	+48,00

Uitwijkmogelijkheden

De Hofvilla Gymzaal PCPO Pieter van der Plas

Het bewegingsonderwijs van De Hofvilla vindt ook in de eigen gymzaal plaats.

De gymzaal van de Jozefschool biedt voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van de basisschool, nu en in de toekomst (tabel 3.37).

Tabel 3.37
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal WSKO Jozefschool
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
Jozef	18,00	16,50	18,00	-	-	-
Totaal	18,00	16,50	18,00	+8,00	+9,50	+8,00

Uitwijkmogelijkheden

Jozef Gymzaal De Vang (G)

De gymzaal van Pieter van der Plas biedt voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs van de basisschool, nu en in de toekomst (tabel 3.38).

Tabel 3.38
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal PCPO Pieter van der Plas
 (in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
Pieter van der Plas	19,50	21,00	22,50	-	-	-
Totaal	19,50	21,00	22,50	+6,50	+5,00	+3,50

Uitwijkmogelijkheden

Pieter van der Plas Gymzaal WSKO De Hofvilla, gymzaal De Vang (G)

Basisscholen De Kijckert en Maria maken gebruik van gymzaal De Vang. De gemeentelijke gymzaal biedt onvoldoende capaciteit voor de scholen (tabel 3.39).

De Kijckert wijkt uit naar de Eekhouthallen in Kwintseheul. De sporthal biedt hiervoor ruim voldoende capaciteit, nu en in de toekomst. Maar de afstand bedraagt 2.700 meter. Uitwijkmogelijkheden zijn er ook in de niet gemeentelijke binnensportaccommodaties WSKO Jozefschool en PCPO Pieter van der Plas. Deze accommodaties hebben nog heel beperkte capaciteit over.

Tabel 3.39
Aanbod-behoefteanalyse gymzaal De Vang (G)
(in klokuren)

School	Behoefte			Restcapaciteit		
	2023-2024	2029-2030	2039-2040	2023-2024	2029-2030	2039-2040
De Kijckert	18,00	18,00	19,50	-	-	-
Maria	13,50	13,50	15,00			
Totaal	31,50	31,50	34,50	-5,50	-5,50	-8,50
<i>Uitwijkmogelijkheden</i>						
De Kijckert	Gymzaal WSKO Jozefschool, gymzaal PCPO Pieter van der Plas					
Maria	Gymzaal WSKO Jozefschool, gymzaal PCPO Pieter van der Plas					

Er staat een nieuwe basisschool in het noorden van Wateringen gepland ('Wateringen Noord'). De beoogde locatie is nabij de Velohallen. Het is de verwachting dat de capaciteit van de sporthallen toereikend is voor het bewegingsonderwijs van de nieuwe school.

o **Ervaringen scholen**

De scholen geven aan dat de Velohallen niet zijn ingericht als gymzaal. Daarnaast geven zij aan dat de vereniging veel geld vraagt voor de verhuur.

De scholen die gymmen in de gymzaal De Vang geven aan dat de gymzaal een slechte akoestiek heeft.

Bij de overige accommodaties ervaren de scholen geen knelpunten.

● Samenvatting knelpunten

- Naaldwijk
 - De Diamant heeft onvoldoende capaciteit tot haar beschikking voor het bewegingsonderwijs in de eigen gymzaal de Diamant en gymzaal de Hoge Woerd. Zij kunnen binnen de normafstand uitwijken naar De Pijl, maar daar is geen capaciteit beschikbaar. Er zijn wel niet-gemeentelijke binnensortaccommodaties met capaciteit binnen de normafstand.
 - Sporthal de Pijl biedt onvoldoende capaciteit voor meerdere scholen (De Hoogvlieger, de Ouverture, De Regenboog, Montessori, Yunus Emre en Herman Broeren). Maar de scholen hebben meerdere uitwijkmogelijkheden. Ook kan met het schuiven van het gebruik capaciteit vrijgemaakt worden voor De Diamant.
- Poeldijk
 - De toekomstige gymzaal en multifunctionele ruimte bij de Expeditie bieden onvoldoende capaciteit voor de scholen De Nieuwe Weg en ISW Irenestraat die daar gaan vestigen. Zij kunnen uitwijken naar een andere locaties binnen de normafstand.
- Wateringen
 - De Kijckert wijkt door onvoldoende capaciteit in de gymzaal de Vang uit naar de Eekhouthallen. De afstand tussen de school en de Eekhouthallen ligt boven de normafstand. Binnen de normafstand zijn twee niet-gemeentelijke gymzalen, met heel beperkte beschikbare capaciteit.
- Algemeen:
 - Een aantal scholen geeft aan dat de accommodatie niet is ingericht voor bewegingsonderwijs, dat materialen ontbreken, dat de akoestiek niet goed is of dat de klimaatbeheersing niet goed werkt.
 - Zeker voor de jonge groepen is een afstand van 1.000 meter vrij ver. Daarom gymmen scholen met de groepen 3 tot en met 5 op het schoolplein.

Ervaringen van scholen

We hebben een vragenlijst naar alle Westlandse scholen gestuurd.¹⁰ Tijdens een bijeenkomst over het bewegingsonderwijs hebben we met schoolleiders focusgesprekken gevoerd. 41 scholen hebben de vragenlijst ingevuld. We hebben daarmee van bijna acht op tien scholen reactie ontvangen (79%).

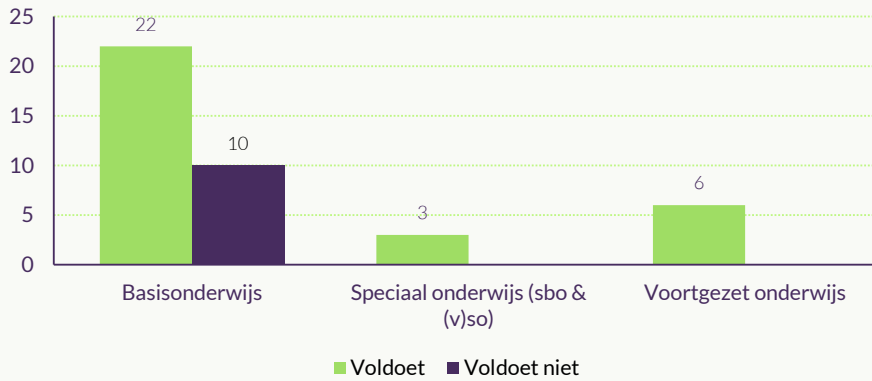
● Lesrooster

Een kwart van de scholen verzorgt niet voor al hun leerlingen het minimaal verplichte aantal lessen bewegingsonderwijs in het schooljaar 2023-2024 (24%). Dit zijn allemaal basisscholen ([figuur 3.11](#)).

¹⁰ Veel Westlandse scholen hebben in de vragenlijst aangegeven dat zij niet willen dat hun antwoorden zo in de rapportage worden verwerkt dat deze tot hun school te herleiden zijn. We hebben er daarom voor gekozen om in deze paragraaf op een globaal niveau te rapporteren. De gemeente Westland beschikt over de antwoorden per school (als zij hier wel toestemming voor hebben gegeven).

Figuur 3.11
Mate waarin scholen minimaal het verplichte aantal lessen
bewegingsonderwijs aan hun leerlingen verzorgen in het schooljaar
2023-2024

(in aantallen, n=41)

Bron: Mulier Instituut, bevraging scholen gemeente Westland, 2024.

Naast het bewegingsonderwijs heeft één op de vijf basisscholen en alle scholen voor speciaal onderwijs (sbo & (v)so) en voortgezet onderwijs aanvullend sport-/beweegaanbod.

In het basisonderwijs gaat het bij het aanvullende aanbod om bewegend leren, danslessen en/of clinics van sportverenigingen. In het speciaal onderwijs zijn er (extra) zwemlessen of kunnen leerlingen in het keuzedeel van het lesrooster voor meer sport kiezen. Ook in het voortgezet onderwijs kunnen leerlingen voor meer sport in de talentgroepen of sportklassen kiezen of kunnen zij de examenvakken LO2 en Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM) in hun profiel opnemen.

● Accommodatiegebruik

Alle scholen geven aan dat ze structureel in een gymzaal, sportzaal en/of sporthal in het schooljaar 2023-2024 gymmen. Maar de meest genoemde accommodatie die scholen inzetten voor het bewegingsonderwijs (in het basisonderwijs), is de speelzaal (figuur 3.12). Deze (in pandige) zalen gebruiken scholen voor het bewegingsonderwijs van de kleuters (groep 1 en 2).

Het aanvullende sport-/beweegaanbod vindt voornamelijk plaats in de speelzaal, gymzaal of het zwembad (niet in figuur).

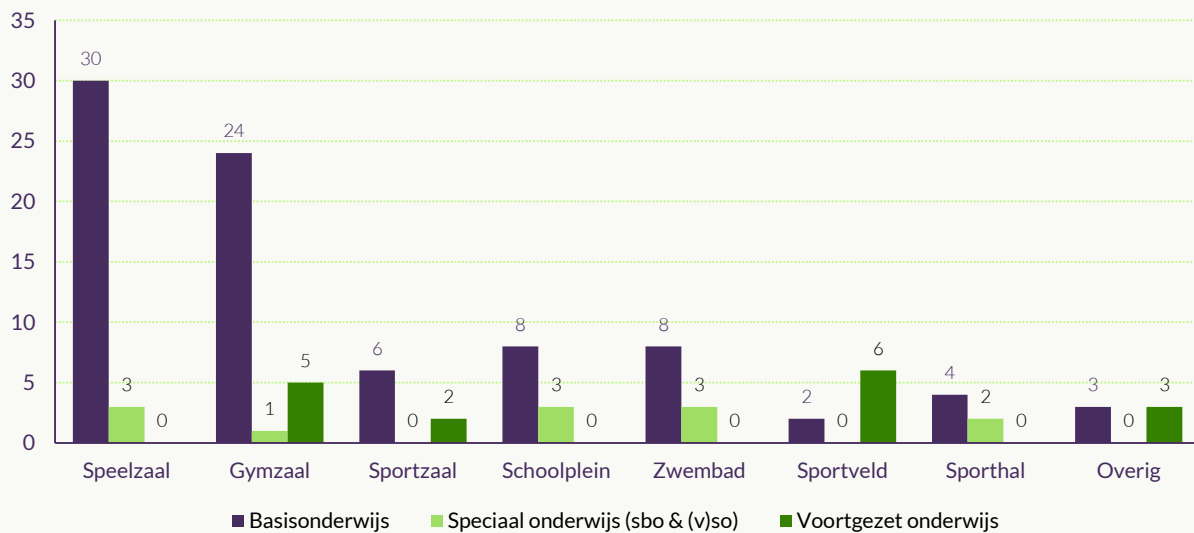
Negentien scholen geven aan dat ze (naast in een binnensportaccommodatie) ook structureel in de buitenlucht gymmen. In het basisonderwijs doen scholen dat voornamelijk op het schoolplein, in het voortgezet onderwijs op sportvelden (figuur). De buitengymlessen in het basisonderwijs vinden door het hele schooljaar plaats, in het voortgezet onderwijs veelal alleen in de lente- en zomermaanden.

Alle basisscholen die in de buitenlucht gymmen, beoordelen dit positief (67%) of staan hier neutraal tegenover (33%). Alle scholen in het voortgezet onderwijs kijken (zeer) positief tegen bewegingsonderwijs in de buitenlucht aan (88%).

Figuur 3.12

Structureel accommodatiegebruik voor de lessen bewegingsonderwijs van de scholen in de gemeente Westland in het schooljaar 2023-2024

(in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, n=41)

Bron: Mulier Instituut, bevraging scholen gemeente Westland, 2024.

● **Ervaren knelpunten**

Zes op de tien scholen geven aan knelpunten te ervaren in het accommodatiegebruik voor het bewegingsonderwijs (59%, [figuur 3.13](#)). Het meest genoemde knelpunt is dat de accommodatie te ver weg is. Vijf scholen geven aan dat het aantal accommodaties tekortschiet voor het bewegingsonderwijs.

De twaalf scholen die de afstand tot de gymlocatie te groot vinden, bevinden zich wel binnen 1.000 meter van de locatie (de afstanden zijn 1.000 (vier scholen), 900, 800, 700, 600 (drie scholen), 400 en 200 meter).

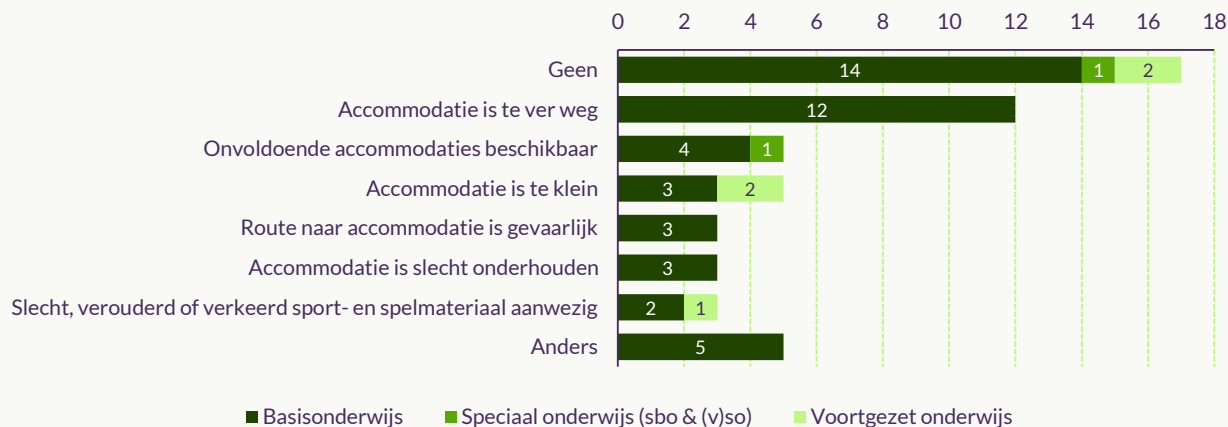
Bij drie van de vijf scholen die een tekort aan accommodaties ervaren, zijn deze knelpunten te herleiden tot wat we eerder in deze paragraaf beschreven. De overige knelpunten gaan over voorkeursdagen en -momenten waarop ze nu niet kunnen gymmen, omdat ze de accommodatie met andere scholen delen.

De knelpunten zijn volgens de schoolleiders van zes scholen (deels) de reden dat ze niet minimaal het verplichte aantal lessen bewegingsonderwijs voor hun leerlingen verzorgen in het schooljaar 2023-2024.

Figuur 3.13

Ervaren knelpunten in het accommodatiegebruik scholen gemeente Westland in het schooljaar 2023-2024

(in aantallen, n= 41, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging scholen gemeente Westland, 2024.

● **Toekomst**

Vier op de tien scholen staan positief tegenover meer gymlessen in de buitenlucht in de toekomst (41%). Slechts een klein aantal scholen ziet liever geen extra gymlessen in de buitenlucht (figuur 3.14).

Figuur 3.14

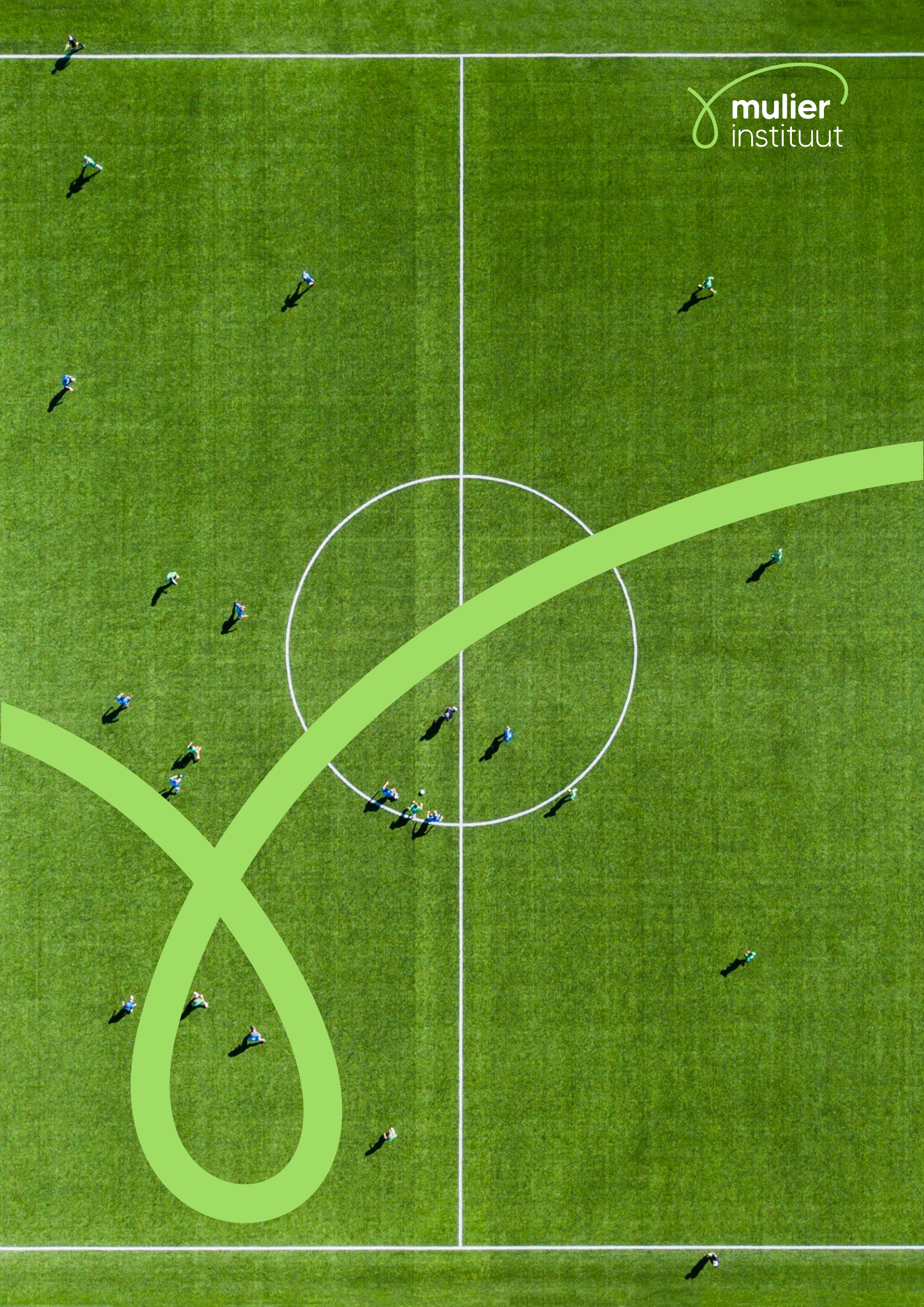
Oordeel van scholen gemeente Westland over meer bewegingsonderwijs in de buitenlucht

(in aantallen, n=41)

Bron: Mulier Instituut, bevraging scholen gemeente Westland, 2024.

Een kwart van de scholen geeft aan in de toekomst (meer) structureel sportaanbod te willen realiseren (28%). Hoewel een deel van dit aanbod gepland is voor op het schoolplein, een sportveld of een openbaar speelplein/grasveld, kijkt twee derde van de scholen (ook) naar de (gemeentelijke) binnensportaccommodaties om deze extra activiteiten te laten plaatsvinden.

Buitensportaccommodaties

In dit hoofdstuk behandelen we het aanbod aan banen en velden en de behoefte vanuit de verenigingen. In bijlage 3 staat een toelichting op onze werkwijze.

4.1 Aanbod

Twaalf sportparken liggen verspreid over de gemeente Westland. In elke kern is minimaal één sportpark met voetbalvelden aanwezig. Ook zijn er in de meeste kernen tennisbanen (figuur 4.1).

De gemeente is eigenaar van de handbal-, hockey-, korfbal- en voetbalvelden op de sportparken.¹¹ De verenigingen of overkoepelende stichtingen zijn eigenaar van de atletiek-, jeu-de-boules-, padel- en tennisbanen. Ook de opstallen (kantine, tribunes en kleedkamers) op de sportparken zijn in eigendom van de verenigingen of stichtingen.

Er staan uitbreidingen van het aantal velden en/of banen op de sportparken gepland. We behandelen deze in de afzonderlijke paragrafen over de sporten.

Er zijn enkele mogelijkheden tot uitbreiding van de Westlandse sportparken. Sportpark Maasdijk kan uitgebreid worden met een korfbalveld als een voetbalveld wordt opgeschoven. Op sportpark Juliana in 's-Gravenzande is ruimte om twee extra korfbalvelden te realiseren. Bij de andere sportparken is er geen fysieke uitbreiding mogelijk.

Het is aannemelijk dat inwoners van de randgemeenten op de Westlandse sportparken sporten. De sportbonden hebben gegevens om dit inzichtelijk te maken beschikbaar gesteld.¹² We gaan hier in de afzonderlijke paragrafen over de sporten op in. Rondom de gemeente Westland liggen ook sportparken waarvan het aannemelijk is dat daar ook Westlandse sporters actief zijn. Dit zijn onder andere:

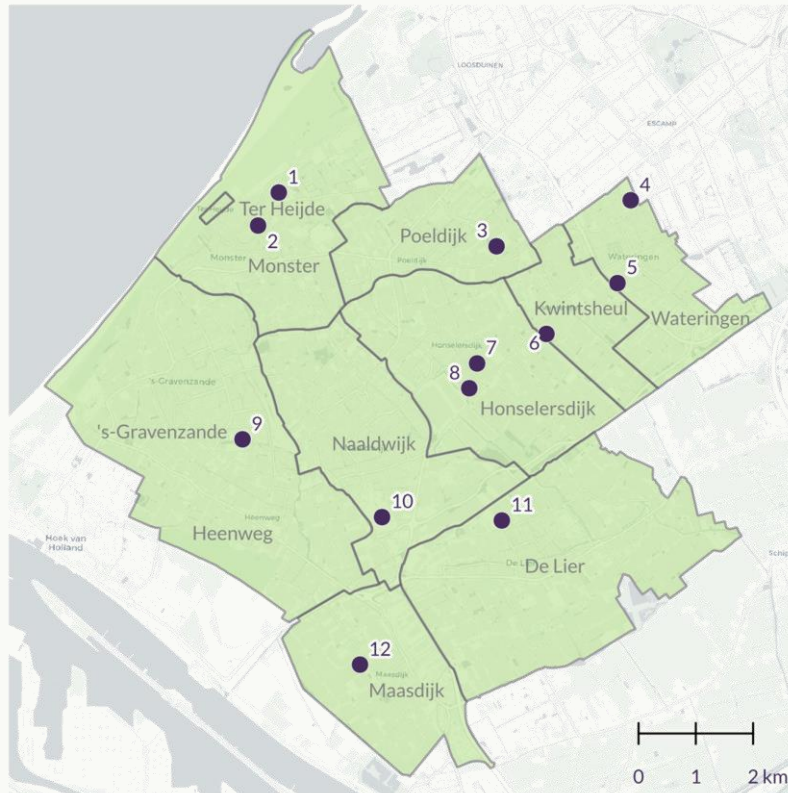
- sportpark Steendijkpolder in Maasluis, met velden/banen voor atletiek, beachvolleybal, handbal, hockey, honk- en softbal, jeu de boules, tennis en voetbal;
- sportpark De Rondgang in Hoek van Holland (gemeente Rotterdam) met velden/banen voor jeu de boules, rugby, tennis en voetbal, en;
- meerdere sportparken in Den Haag, zoals sportparken De Rhijenhof (tennis), HC Wateringse Veld (hockey) en Erasmus (voetbal) die grenzen aan Wateringen, en sportpark Madesteinweg (hockey en voetbal) nabij Monster en Poeldijk.

¹¹ Twee hockeyvelden waren in 2024 nog in eigendom van Hockey Vereniging (HV) Westland. Maar de gemeente Westland is van plan het eigendom over te nemen.

¹² De Atletiekunie, het Nederlands Handbal Verbond (NHV), de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB) en de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB) hebben geanonimiseerde postcodegegevens van de bondsleden van de Westlandse verenigingen beschikbaar gesteld.

Tabel 4.1

Aanbod van sportparken in de gemeente Westland in 2024

#	Plaats	Sportpark	Vereniging(en)
1	Monster	Polanen	Mon Boule en SC Monster
2	Monster	Padel- en tennispark MLTV'90	MLTV'90
3	Poeldijk	Verburch	Verburch Handbal, Verburch Tennis, Verburch '97 en VV Verburch
4	Wateringen	Noordweg	VELO Handbal, VELO Voetbal, VELO/SMV
5	Wateringen	Suyderveldt	KMD
6	Kwintsheul	Quintus	Quintus Handbal, Quintus Jeu-de-Boules, TV Quintus en VV Quintus
7	Honselersdijk	Tennispark Honselersdijk	TC Honselersdijk
8	Honselersdijk	Strijphorst	SV Honselersdijk
9	's-Gravenzande	Juliana	CKV ONDO, FC 's-Gravenzande, LTC 's-Gravenzande en 's-Gravenboules, Golfclub Westland
10	Naaldwijk	De Hoge Bomen	HV Westland, LTC Naaldwijk, Olympus '70, RKVV Westlandia, VV Naaldwijk, Westlandia '87 en WPK Westlandia
11	De Lier	De Zweth	De Boul-Lier, CKV VALTO, HV ODIS, LTC 't Loo en VV Lyra
12	Maasdijk	Maasdijk	CKV Dijkvogels en VV Maasdijk

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024.

4.2 Atletiek

Op sportpark De Hoge Bomen in Naaldwijk ligt de enige Westlandse atletiekaccommodatie. Er kan zowel outdoor als indoor atletiek worden beoefend. De outdoor accommodatie is één van 200 outdoor accommodaties in Nederland. Het aantal indoor accommodaties is een stuk lager. In totaal liggen er twaalf indoor atletiekaccommodaties in Nederland (Ruikes & Schadenberg, 2022).

De outdoor accommodatie op sportpark De Hoge Bomen bestaat uit een rechte sprintbaan voor afstanden tot en met 110 meter, een rondbaan voor de afstanden langer dan 110 meter, en een (midden)ruimte met de mogelijkheid om alle werpnummers en springnummers uit te voeren. In de indoorhal zijn zes sprintbanen en voorzieningen voor verspringen, polsstokhoogspringen, kogelstoten en hoogspringen aanwezig.

Ongeveer 750 inwoners van de gemeente waren lid van de Atletiekunie in 2022. De atletiekdeelname (0,7%) was daarmee in lijn met het landelijke en regionale gemiddelde.

Atletiekvereniging Olympus '70 is de hoofdgebruiker van de atletiekaccommodatie. De vereniging biedt naast baanatletiek ook wegatletiek aan. Wegatletiek omvat uitsluitend hardlopen, dat voor het grootste gedeelte op de weg (in de openbare ruimte) plaatsvindt.

De vereniging telt in 2024 ongeveer 730 leden die bij de Atletiekunie staan ingeschreven. Dit aantal is na een periode van lichte daling gestabiliseerd.¹³ Wel is de bevolking in dezelfde periode toegenomen, dus de atletiekdeelname in de gemeente is afgenomen. Ook dit is in lijn met het landelijke en regionale beeld.

De meeste bondsleden van Olympus '70 wonen in de gemeente Westland (87%), waarvan de meesten in Naaldwijk (34%) of 's-Gravenzande (21%).¹⁴

Er is geen richtlijn beschikbaar waarmee we de behoefte van een atletiekvereniging qua sportvoorzieningen op een atletiekaccommodatie kunnen bepalen.

Ervaring

Olympus '70 geeft aan dat de buitensportaccommodatie voldoende capaciteit biedt om haar leden op een goede manier te kunnen laten sporten. Ook de capaciteit van de indoorhal is voldoende. Maar de druk op de hal is wel groot.

De accommodatie wordt ook aan externe partijen beschikbaar gesteld, waaronder scholen en kinderopvang. In de toekomst wordt dit mogelijk geïntensiveerd.

¹³ In bijlage 5 staat de recente ledenontwikkeling van Olympus '70.

¹⁴ In bijlage 6 staat een tabel met de herkomst van de leden van Olympus '70.

Atletiekunie

Volgens de Atletiekunie komt de opbouw van het ledenbestand van Olympus '70 overeen met die van de gemiddelde atletiekvereniging in Nederland. Zij voorziet vanuit haar positie geen accommodatieknelpunten bij de vereniging.

De recente ledenafname van Olympus '70 vond plaats in de groep recreatieve hardlopers (die veelal buiten de accommodatie sporten). Dit komt overeen met het landelijke beeld dat de sportbond heeft. Deze sporters zijn minder aan de vereniging gebonden. Zij stoppen vaak of gaan als een zelfstandige groep verder. Corona heeft dit versterkt. Het aantal leden dat vermoedelijk op de accommodatie sport is bij de vereniging stabiel gebleven.

De Atletiekunie ziet bij haar verenigingen, inclusief Olympus '70, kansen in samenwerkingen met zorgaanbieders (fysiopraktijken, revalidatiecentra e.d.). De trainers en begeleiders bij atletiekverenigingen zijn over het algemeen goed opgeleid. Dit verhoogt de sociaalmaatschappelijke waarde van de sportaccommodatie en -vereniging.

Een andere kans ziet zij in 'aangepast atletiek'. Samen met de Stichting het Gehandicapte Kind zet de sportbond actief in op aanbod voor kinderen met en zonder beperking. In het verlengde hiervan wordt de toegankelijkheid van de atletiekaccommodatie steeds belangrijker.

De sportbond ziet geen bedreigingen voor de atletiekvereniging in de gemeente Westland. Wel ziet zij dat professionalisering bij veel verenigingen kan leiden tot een kwaliteitsimpuls. Dit kan door een verenigingsmanager of een sportparkmanager aan te stellen.

Daarnaast is het indoor atletiek een uitdaging. Atletiekverenigingen willen in de winter hun aanbod voortzetten, maar beschikken veelal niet over een (geschikte) overdekte sportaccommodatie. Olympus '70 beschikt als een van de weinige Nederlandse atletiekverenigingen wel over een eigen indoor accommodatie.

Toekomst

De verwachte bevolkingsgroei leidt tot potentiële extra leden bij Olympus '70. Bij een stabiele atletiekdeelname loopt het aantal leden op tot ruim 800 in 2040 (+12%). Maar we zien dat de atletiekdeelname in de gemeente is afgenomen. Als deze ontwikkeling doorzet, blijft het ledenaantal redelijk stabiel, ondanks de voorspelde bevolkingstoename. In beide scenario's voorzien wij geen noodzaak tot uitbreiding van de ruimte voor atletiek in de gemeente Westland.

4.3 Handbal

Op vijf sportparken in de gemeente Westland liggen handbalvelden. HV ODIS, Quintus Handbal, WPK Westlandia, Verburch Handbal en VELO Handbal bespelen deze velden.¹⁵ De verenigingen tellen in totaal ruim 1.300 leden die bij het Nederlands Handbal Verbond (NHV) staan ingeschreven in het seizoen 2023/'24. Dit aantal is de afgelopen jaren, ondanks een bevolkingsgroei, licht afgenomen.¹⁶

Acht op de tien bondsleden van de Westlandse handbalverenigingen wonen in de gemeente Westland (81%). Met name Quintus Handbal heeft veel leden die elders wonen (41%). Bijna negen op de tien leden van HV ODIS wonen in de eigen kern (88%). Ook de meeste leden van WPK Westlandia (66%), Verburch Handbal (62%) en VELO Handbal (65%) wonen in de eigen kern.¹⁷

Op alle sportparken is het aantal velden in lijn met de normatieve behoefte van de verenigingen in het seizoen 2023/'24 (tabel 4.2). De behoefte van de verenigingen baseren we op de richtlijn van het NHV. Deze gaat uit van standaard verenigingsactiviteiten van de bij de bond ingeschreven teams. De richtlijn houdt geen rekening met eventueel mede- of nevengebruik van de velden.

Tabel 4.2
Aanbod-behoefteanalyse outdoorvelden handbalverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24
(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte	
				Zaterdag	Zondag
De Lier	De Zweth	HV ODIS	1	- (-)	1 (0,9)
Kwintsheul	Quintus	Quintus Handbal	1	1 (0,7)	1 (0,3)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	WPK Westlandia	2	1 (0,6)	2 (1,4)
Poeldijk	Verburch	Verburch Handbal	2	2 (1,1)	1 (0,2)
Wateringen	Noordweg	VELO Handbal	2	1 (0,8)	2 (1,6)

Toelichting: we hebben de teams van de verenigingen ingedeeld naar de speeldag waarop zij het vaakst spelen in het seizoen 2023/'24.

Ervaring

De handbalverenigingen geven aan dat de velden voldoende capaciteit bieden in het seizoen 2023/'24. Zij kunnen alle gewenste activiteiten voor hun leden op een goede manier organiseren. Dit zijn naast de trainingen en competitie voor de bondsleden bij twee verenigingen ook trainingen voor recreanten, een interne competitie en/of de mogelijkheid tot vrijspelen (nevengebruik).

¹⁵ Daarnaast werken de herenafdelingen van Quintus Handbal en VELO Handbal samen onder de naam UNI-VERDE. Maar deze teams spelen alleen in de zaal.

¹⁶ In bijlage 5 staat de recente ledenontwikkeling van de handbalverenigingen.

¹⁷ In bijlage 6 staat de ledenherkomst van de handbalverenigingen.

Op vier van de vijf sportparken gebruiken ook andere partijen de handbalvelden. Dit gebruik leidt bij de handbalverenigingen niet tot knelpunten. Bij WPK Westlandia is geen sprake van medegebruik van de velden.

WPK Westlandia en VELO Handbal verwachten op (lange) termijn veldhandbal door beachhandbal te vervangen. VELO Handbal ziet dan ook graag dat er beachvelden op sportpark Noordweg komen.

Nederlands Handbal Verbond (NHV)

Het NHV ziet dat de handbalverenigingen in de gemeente Westland relatief groot zijn, op een hoog niveau spelen en goed georganiseerd zijn.

Zij ziet over het algemeen dat haar verenigingen voldoende ruimte tijdens het veldseizoen hebben. Dit is tijdens het zaalseizoen anders. Door gebrek aan zaalruimte haken leden af of trainen teams minder (zie hoofdstuk 3).

Het NHV streeft naar een landelijke wedstrijdkalender waarin het zaalseizoen de voornaamste plek inneemt. In West-Nederland wordt nog veel waarde gehecht aan het veldhandbal. Het veldseizoen duurt in West-Nederland dan ook langer dan in Oost-Nederland. Handbal op hoog niveau vindt internationaal en in Nederland in de zalen plaats.

Daarnaast is beachhandbal in opkomst. Asfaltvelden worden in beachvelden omgezet. Dit gebeurt met name in Oost-Nederland. In West-Nederland blijft het beachhandbal nog achter. Beachvelden kunnen multifunctioneel worden ingezet, wat meer mogelijkheden biedt voor samenwerking met andere verenigingen en organisaties.

In het verlengde van dit laatste punt ziet het NHV dat sportaccommodaties over het algemeen steeds vaker ruimte bieden aan meerdere verenigingen en organisaties. Zij ziet ook steeds meer professionalisering bij haar verenigingen.

Toekomst

De verwachte bevolkingsontwikkeling leidt, bij een stabiele sportdeelname, tot een toename van het aantal leden van de meeste handbalverenigingen. We verwachten dat de (toekomstige) velden op de sportparken deze toename kunnen accommoderen ([tabel 4.3](#)).

Op sportpark De Zweth in De Lier is een extra jeugdveld gepland. Deze uitbreiding is in lijn met de toenemende behoefte als gevolg van de verwachte bevolkingsgroei. Maar als een of meerdere teams van HV ODIS in de toekomst op zaterdag gaan spelen, blijft een aanbod van één veld voldoende. Dit is ook het geval als een of meerdere teams volledig overstappen op zaalhandbal.

Tabel 4.3**Ontwikkeling aanbod-behoefteanalyse outdoorvelden handbalverenigingen gemeente Westland**

(in aantallen; op basis van stabiele handbaldeelname)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte					
				2024		2030		2040	
				Zat.	Zon.	Zat.	Zon.	Zat.	Zon.
De Lier	De Zweth	HV ODIS	1,25 ^A	- (-)	1 (0,9)	- (-)	2 (1,1)	- (-)	2 (1,1)
Kwintsheul	Quintus	Quintus Handbal	1	1 (0,7)	1 (0,3)	1 (0,7)	1 (0,3)	1 (0,7)	1 (0,3)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	WPK Westlandia	2	1 (0,6)	2 (1,4)	1 (0,6)	2 (1,4)	1 (0,7)	2 (1,5)
Poeldijk	Verburch	Verburch Handbal	2	2 (1,1)	1 (0,2)	2 (1,4)	1 (0,2)	2 (1,5)	1 (0,2)
Wateringen	Noordweg	VELO Handbal	2	1 (0,8)	2 (1,6)	1 (0,8)	2 (1,8)	1 (0,8)	2 (1,8)

^A Op sportpark De Zweth in De Lier wordt een extra jeugdhandbalveld (0,25) aangelegd. Deze aanpassing wordt niet eerder dan voor aanvang van het seizoen 2026/'27 uitgevoerd.

De handbaldeelname in de gemeente is de afgelopen jaren stabiel. De toekomststraming in [tabel 4.3](#), waarin we uitgaan van een stabiele handbaldeelname, is daarmee in lijn.

4.4 Hockey

De gemeente Westland telt vier kunstgrashockeyvelden (drie watervelden en één semi-waterveld). Dit komt neer op 0,9 veld per 25.000 inwoners. Het aanbod is daarmee lager dan diverse referentiecijfers ([tabel 4.4](#)).

Ruim 1.000 inwoners van de gemeente waren lid van de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB) in 2022. Deze inwoners spelen bij een hockeyvereniging binnen of buiten de gemeente Westland. De hockeydeelname (0,9%) was daarmee relatief laag. De resulterende velddruk in de gemeente is gelijk aan het regionale gemiddelde.

De Westlandse hockeyvelden liggen op sportpark De Hoge Bomen in Naaldwijk. Hockey Vereniging (HV) Westland bespeelt deze velden. De vereniging telt ongeveer 1.000 leden die bij de KNHB staan ingeschreven in het seizoen 2023/'24.

Het aantal juniorleden van HV Westland is de afgelopen periode licht afgenomen, ondanks een bevolkingsgroei in deze leeftijdscategorie. Het verloop in het aantal seniorleden is wel in lijn met de bevolkingsontwikkeling. Beide ontwikkelingen zien we ook in de landelijke cijfers.¹⁸

De meeste bondsleden van de hockeyvereniging wonen in de gemeente Westland (84%), waarvan de meesten in Naaldwijk (51%) of 's-Gravenzande (25%). Daarnaast

¹⁸ In bijlage 5 staat de ledenontwikkeling van HV Westland.

wonen relatief veel leden in Hoek van Holland (gemeente Rotterdam; 7%) en Maassluis (6%).¹⁹

Tabel 4.4
Benchmark aantal hockeyvelden, ledenpercentage KNHB en gemiddelde velddruk gemeente Westland

(in aantallen en procenten)

	Aantal velden per 25.000 inwoners	Ledenpercentage	Gemiddelde velddruk
Westland	0,9	0,9%	258
Referentiegemeenten	2,0	2,0%	200
Haaglanden	1,6	1,6%	258
Nederland	1,4	1,2%	213

Bron: Mulier Instituut, Database Sportaanbod (DSA), 2024; KNHB, lidmaatschappen per gemeente, 2023 via NOC*NSF.

Toelichting: de gemiddelde velddruk hebben we berekend door het aantal inwoners van de gemeente met een lidmaatschap bij de KNHB te delen door het aantal velden.

De vereniging heeft voldoende velden tot haar beschikking in het seizoen 2023/'24 (**tabel 4.5**). De veldbehoefte op zaterdag, wanneer de jeugd speelt, is het hoogst. De behoefte baseren we op de richtlijn van de KNHB, die uitgaat van standaard verenigingsactiviteiten van de bij de bond ingeschreven weekendteams. De richtlijn houdt geen rekening met eventueel mede- of nevengebruik van de velden.

Tabel 4.5
Aanbod-behoefteanalyse velden Hockey Vereniging (HV) Westland in het seizoen 2023/'24

(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte	
				Zaterdag	Zondag
Naaldwijk	De Hoge Bomen	HV Westland	4	4 (3,5)	2 (1,2)

Ervaring

HV Westland geeft aan dat de velden op sportpark De Hoge Bomen de vereniging voldoende capaciteit in het seizoen 2023/'24 bieden. Zij kan alle gewenste activiteiten voor haar leden op een goede manier organiseren. Naast de trainingen en bondscompetitie kunnen leden meedoen aan een interne competitie en kunnen ze vrij spelen (nevengebruik). De velden worden ook door andere partijen gebruikt (medegebruik). Dit leidt niet tot knelpunten voor de hockeyvereniging.

¹⁹ In bijlage 6 staat de ledenherkomst van HV Westland.

HV Westland heeft sinds het seizoen 2023/'24 een nieuw bestuur. Het nieuwe bestuur zet in op ledengroei. Zij wil hockey meer onder de aandacht brengen bij de Westlandse jeugd. De vereniging heeft daarvoor geen specifieke accommodatiewensen.

Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB)

De KNHB ziet dat de hockeydeelname in de regio Haaglanden hoog is. De sportbond ziet dat sommige verenigingen het financieel zwaar hebben. Zij heeft de afgelopen jaren veel hockeyverenigingen in de regio zien omvallen. HV Westland heeft hiervan kunnen profiteren.

Landelijk ziet de hockeybond weinig aanwas bij de jongste jeugd, vooral bij de jongens. Bij nieuwbouw hebben de verenigingen dit vaak wel. In de woningbouwplannen van de gemeente Westland ziet zij dan ook kansen voor HV Westland. Ook kan de vereniging mogelijk een grotere regionale rol spelen gelet op de wachtlijsten bij de hockeyverenigingen in de gemeente Den Haag.

De internationale hockeybond (FIH) heeft in februari 2023 besloten om na de Olympische Spelen in 2024 watervelden uit te faseren in een tijdspad tot 2030. Ook zou het WK 2026 op een watervrij veld worden gespeeld. In februari 2024 kwam de FIH daar op terug: de introductie van het watervrije veld werd uitgesteld tot in ieder geval ná het WK 2026 (in Nederland en België). Er is nog geen duidelijkheid over een tijdspad en op welk type veld er daarna wordt gespeeld.

In Nederland lopen, in samenwerking met de KNHB, diverse pilots om nieuwe watervrije veldtypen te testen. De KNHB geeft aan de komende periode uit te zoeken wanneer tophockey op een watervrij kunstgrasveld moet worden gespeeld. Mogelijk volgt daarna geleidelijk de breedtesport. Er is nog geen sprake van een toekomstig verbod op watervelden of een duidelijk tijdspad voor uitfasering van deze velden.

De hockeybond ziet steeds meer competitieverbreiding. Doordeweeks vinden er steeds meer wedstrijden 5-tegen-5 en 7-tegen-7 plaats. De meeste verenigingen organiseren dit om leden te behouden. De hockeybond denkt niet dat hiervoor meer veldcapaciteit nodig is ten opzichte van het 'traditionele' (bonds)aanbod.

De KNHB ziet kansen in multifunctioneel gebruik van de hockeyaccommodatie om de sociaalmaatschappelijke waarde van het complex te verhogen. Ook kan het beschikbaar stellen van de accommodatie aan derden extra financiële inkomsten voor de vereniging opleveren.

Toekomst

De verwachte bevolkingsontwikkeling leidt, bij een stabiele sportdeelname, tot een toename van het aantal leden van de hockeyvereniging. We verwachten dat in dit scenario de huidige velden op het sportpark HV Westland ook in de toekomst (nipt) voldoende capaciteit bieden ([tabel 4.6](#)).

Tabel 4.6

Ontwikkeling aanbod-behoefteanalyse outdoor hockeyvelden HV Westland gemeente Westland

(in aantallen; op basis van stabiele hockeydeelname)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte					
				2024		2030		2040	
				Zat.	Zon.	Zat.	Zon.	Zat.	Zon.
Naaldwijk	De Hoge Bomen	HV Westland	4	4 (3,5)	2 (1,2)	4 (3,9)	2 (1,3)	4 (4,0)	2 (1,3)

Ook als de recente ledenafname bij de vereniging doorzet, houdt de vereniging behoefte aan vier velden. Het nieuwe bestuur van HV Westland ambieert een ledengroei. Mocht de hockeydeelname onder de jeugd in de gemeente weer toenemen in de toekomst, leidt dit, samen met de verwachte bevolkingsgroei, tot een behoefte aan een extra veld.

4.5 Jeu de boules

Op zeven sportparken liggen jeu-de-boulesbanen. De Boul-Lier, Quintus Jeu-de-Boules, Mon Boule, Westlandia '87, Verburch '97, s-Gravenboules en VELO/SMV beschikken daar in totaal over 118 outdoor banen. Ook beschikken zij allemaal over overdekte banen ([tabel 4.7](#)).

Tabel 4.7

Aanbod van jeu-de-boulesbanen op de sportparken in de gemeente Westland in 2024

(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aantal banen		
			Buiten	Binnen	Totaal
De Lier	De Zweth	De Boul-Lier	25	15	40
Kwintsheul	Quintus	Quintus Jeu-de-Boules	20	10	30
Monster	Polanen	Mon Boule	8	8	16
Naaldwijk	De Hoge Bomen	Westlandia '87	30	15	45
Poeldijk	Verburch	Verburch '97	16	12	28
's-Gravenzande	Juliana	's-Gravenboules	10	12	22
Wateringen	Noordweg	VELO/SMV	9	9	18

Bron: Mulier Instituut, Database Sportaanbod, 2024.

De verenigingen tellen ongeveer 750 leden in 2024. Zij schatten dat minder dan één op de tien leden niet in de gemeente Westland woont (8%). VELO/SMV denkt dat een kwart van haar leden uit de gemeente Den Haag komt.

De Boul-Lier, Westlandia '87, Verburch '97, 's-Gravenboules en VELO/SMV geven aan over voldoende banen te beschikken voor de gewenste activiteiten in het seizoen 2023/'24. Ook voorzien zij geen problemen bij een eventuele ledentoeename. Het aantal speelmomenten kunnen ze uitbreiden. De overige verenigingen hebben onze vragenlijst niet ingevuld.

Westlandia '87 ziet mogelijkheden bij de jeu-de-boulesverenigingen om eenzaamheid en sociale isolatie te bestrijden bij de (toekomstige) ouderen in de gemeente Westland. Zij ziet graag meer ondersteuning vanuit de gemeente om dit te realiseren. 's-Gravenboules voorziet mogelijk moeilijkheden bij de invulling van de bestuursfuncties en vraagt zich af of de gemeente op den duur hier ondersteuning voor kan bieden.

De gemeente Westland heeft de verenigingen tijdens de verenigingsavonden geattendeerd op de mogelijkheden die het Westlandse sportakkoord op deze onderwerpen biedt.

4.6 Korfbal

Op drie sportparken in de gemeente Westland liggen korfbalvelden. CKV VALTO, CKV Dijkvogels en CKV ONDO bespelen deze velden. De verenigingen tellen in totaal bijna 1.200 leden die bij het Koninklijk Nederlands Korfbalverbond (KNKV) staan ingeschreven in het seizoen 2023/'24. Dit aantal is, ondanks een bevolkingsgroei, stabiel gebleven.²⁰

CKV VALTO heeft op sportpark De Zweth in De Lier onvoldoende velden tot haar beschikking in het seizoen 2023/'24. Het aantal velden bij CKV Dijkvogels en CKV ONDO is in lijn met de huidige behoefte (**tabel 4.8**).

De behoefte van de verenigingen baseren we op de richtlijn van het KNKV, die uitgaat uit van standaard verenigingsactiviteiten van de bij de bond ingeschreven weekendteams. De richtlijn houdt geen rekening met eventueel mede- of nevengebruik van de velden.

²⁰ In bijlage 5 staat de ledenontwikkeling van de korfbalverenigingen.

Tabel 4.8**Aanbod-behoefteanalyse outdoor velden korfbalverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24**

(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod		Behoefte
			Kunstgras	Natuurgras	Zaterdag
De Lier	De Zweth	CKV VALTO	2	-	4 (3,3)
Maasdijk	Maasdijk	CKV Dijkvogels	2	^A 1	3 (2,2)
's-Gravenzande	Juliana	CKV ONDO	3	^B 1	4 (3,6)

^A Het natuurgrasveld op sportpark Maasdijk is 75 bij 65 meter. De vereniging deelt dit met voetbalvereniging (VV) Maasdijk.

^B Het natuurgrasveld op sportpark Juliana is 52 bij 52 meter.

Ervaring

CKV VALTO geeft aan dat de velden de vereniging onvoldoende capaciteit bieden in het seizoen 2023/'24. Zij kan niet op de gewenste manier haar trainingen verzorgen en de wedstrijden inplannen. Door het ruimtetekort moet zij de activiteiten strakker inplannen en wedstrijden naar andere dagen verplaatsen.

CKV ONDO geeft aan dat de velden haar voldoende capaciteit in het seizoen 2023/'24 bieden. Zij kan alle gewenste activiteiten voor haar leden op een goede manier organiseren.

CKV VALTO en CKV ONDO hebben naast de trainingen en wedstrijden voor de bondsleden ook trainingen voor recreanten en de mogelijkheid tot vrij spelen (nevengebruik). Ook vindt bij beide verenigingen medegebruik van de velden plaats. Dit gebruik leidt niet tot (extra) knelpunten bij de korfbalverenigingen.

CKV VALTO ziet graag dat het aantal velden op sportpark De Zweth wordt uitgebreid. Zij kan dan de wedstrijden en trainingen beter inplannen en doorgroeien naar een hoger niveau en een grotere vereniging. CKV ONDO heeft geen accommodatiewensen. De vereniging geeft aan dat de net gerenoveerde velden voldoen.

CKV Dijkvogels heeft onze vragenlijst niet ingevuld.

Koninklijk Nederlands Korfbalverbond (KNKV)

Het KNKV ziet de Westlandse korfbalverenigingen als sterke verenigingen met een goede bestuurskracht. Het aantal leden van CKV VALTO is bij de senioren en junioren een paar jaar geleden snel toegenomen. Daardoor moet de vereniging nu efficiënt omgaan met de velden. De sportbond plant de wedstrijden van CKV VALTO tot 19:00 uur op zaterdag. Dit is voor korfbalbegrippen laat.

CKV Dijkvogels heeft een grote G-afdeling. Ook CKV ONDO heeft een G-team. Maar zij speelt geen bondswedstrijden.

De korfbalbond ziet de trend dat (korfbal)verenigingen steeds vaker wedstrijden op zaterdag willen spelen.

Korfbal op hoog niveau vindt internationaal en in Nederland plaats in de zalen. In Nederland en België wordt daarnaast ook op het veld gespeeld. De laatste decennia wordt wel steeds meer in de zaal gekorfbald in Nederland. Het KNKV hecht veel waarde aan het veld- én zaalseizoen.

De korfbalbond ziet graag dat het veld- en zaalseizoen op hetzelfde sportcomplex plaatsvinden. Dit werkt positief voor het verenigingsgevoel. Maar zij is geen voorstander van een blaashal. Zij vindt het belangrijk dat korfbalwedstrijden in erkende en gekwalificeerde sporthallen plaatsvinden. Maar er kunnen zich situaties voordoen dat een vereniging tijdelijk niet over een dergelijke accommodatie kan beschikken. Dan kan de vereniging dispensatie voor het gebruik van een blaashal aanvragen.

Toekomst

De verwachte bevolkingsontwikkeling leidt, bij een stabiele sportdeelname, tot een toename van het aantal leden van de korfbalverenigingen.

Op sportpark De Zweth in De Lier zijn extra velden gepland. De geplande uitbreiding biedt CKV VALTO in dit scenario voldoende capaciteit om de (huidige en) extra leden en het neven- en medegebruik te accommoderen. De velden op sportpark Maasdijk bieden CKV Dijkvogels ook in de toekomst ruim voldoende capaciteit.

Bij CKV ONDO op sportpark Juliana in 's-Gravenzande ontstaat richting 2030 mogelijk een beperkt tekort ([tabel 4.9](#)).

Tabel 4.9**Ontwikkeling aanbod-behoefteanalyse outdoorvelden korfbalverenigingen gemeente Westland**

(in aantallen; op basis van stabiele korfbaldeelname)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte*		
				2024	2030	2040
De Lier	De Zweth	CKV VALTO	^A 5	4 (3,3)	4 (3,9)	4 (3,9)
Maasdijk	Maasdijk	CKV Dijkvogels	3	3 (2,2)	3 (2,2)	3 (2,4)
's-Gravenzande	Juliana	CKV ONDO	4	4 (3,6)	5 (4,2)	5 (4,2)

^A Het aantal kunstgrasvelden op sportpark De Zweth wordt uitgebreid van twee naar vijf. Deze aanpassing wordt niet eerder dan voor aanvang van het seizoen 2026/27 uitgevoerd.

* De behoefte uit deze analyse verschilt met de analyse van de KNKV. Uit de rapportage van de KNKV komt een behoefte van vijf velden in de toekomst. De rapportage van de KNKV is gebaseerd op het seizoen 2020-2021 waarin CKV VALTO met vijf teams meer speelden dan in het seizoen 2023-2024. Mogelijk hangt de afname van het aantal teams samen met het huidige tekort aan ruimte.

De korfbaldeelname in de gemeente is de afgelopen jaren stabiel. De toekomstraming in [tabel 4.9](#), waarin we uitgaan van een stabiele sportdeelname, is daarmee in lijn.

4.7 Tennis

In de gemeente Westland liggen 67 tennisbanen in de buitenlucht (privébanen, banen op vakantieparken en minibanen e.d. buiten beschouwing gelaten). Dit komt neer op 14,9 tennisbanen per 25.000 inwoners ([tabel 4.10](#)).

Ruim 6.300 inwoners van de gemeente waren lid van de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB) in 2022. Het ledenpercentage bij de KNLTB (5,6%) was daarmee hoger dan diverse referentiecijfers. De resulterende baandruk in de gemeente is (veel) hoger dan wat we in andere gemeenten waarnemen.

Tabel 4.10**Benchmark aantal outdoor tennisbanen, ledenpercentage KNLTB en gemiddelde baandruk in de gemeente Westland**

(in aantallen en procenten)

	Aantal tennisbanen per 25.000 inwoners		Ledenpercentage	Gemiddelde baandruk
Westland	14,9	5,6%		95
Referentiegemeenten	19,8	4,8%		61
Haaglanden	13,6	2,9%		56
Nederland	16,4	3,3%		51

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024; KNLTB lidmaatschappen per gemeente, 2023 via NOC*NSF..

Toelichting: de gemiddelde baandruk hebben we berekend door het aantal inwoners van de gemeente met een lidmaatschap bij de KNLTB te delen door het aantal banen.

De tennisbanen liggen verspreid over zeven sportparken in de gemeente Westland. Op sportpark De Hoge Bomen zijn vier tennisbanen overdekt met het Veldeman-concept. Dat is een tennishal waarbij de zijwanden open kunnen. Op sportparken De Zweth en Juliana wordt van eind september tot en met half maart een blaashal over een deel van de tennisbanen geplaatst.

Indoor tennis

In de gemeente Westland zijn relatief veel mogelijkheden beschikbaar voor het spelen van indoor tennis.

Het aantal blaashallen in Nederland neemt de afgelopen jaren gestaag toe. In 2024 worden op 53 sportparken blaashallen over tennisbanen in de wintermaanden geplaatst. Twee daarvan staan in de gemeente Westland.

Aan de andere kant staat het aantal permanente tennishallen onder druk. Nederland telt ongeveer 900 banen in de tennishallen in 2024. Tien jaar geleden waren dat er 1.400.

LTC 't Loo, TC Honselersdijk, TV Quintus, MLTV '90, LTC Naaldwijk, Verburch Tennis en LTC 's-Gravenzande tellen in totaal ruim 6.700 leden die bij de KNLTB staan ingeschreven in het seizoen 2023/'24. Dit aantal is de afgelopen jaren gestaag toegenomen. Tussen de verenigingen zitten wel verschillen. Zo is bij MLTV '90, TC Honselersdijk en TV Verburch het aantal leden na een periode van groei weer afgenomen.²¹

Eén op de tien leden van de Westlandse verenigingen woont niet in de gemeente Westland (10%). Met name Verburch Tennis heeft veel leden die elders wonen (24%), veelal in Den Haag. Daarnaast wonen veel leden van de vereniging in de eigen kern (Poeldijk, 26%) of in Wateringen (17%).

Ongeveer driekwart van de leden van LTC Naaldwijk (71%), LTC 's-Gravenzande (75%) en LTC 't Loo (84%) woont in de eigen kern. Ook de meeste leden van MLTV '90 wonen in de eigen kern (58%). Maar zij heeft ook veel leden uit Den Haag (13%) en 's-Gravenzande (11%).

Veel van de leden van TC Honselersdijk wonen in de eigen kern (46%) of in Naaldwijk (21%).²²

LTC 't Loo en Verburch Tennis beschikken over een lager aantal banen dan hun minimale behoefte in het seizoen 2023/'24. Het aantal banen bij TC Honselersdijk en TV Quintus is conform de minimale behoefte van de verenigingen (**tabel 4.11**).

²¹ In bijlage 5 staat de ledenontwikkeling van de tennisverenigingen.

²² In bijlage 6 staat de ledenherkomst van de tennisverenigingen.

De behoefte baseren we op de richtlijn van de KNLTB, die uitgaat van standaardverenigingsactiviteiten van de leden ingeschreven bij de bond. De leden die padel spelen hebben we niet meegenomen bij het bepalen van de behoefte aan tennisbanen. De richtlijn houdt geen rekening met eventueel mede- of nevengebruik van de banen.²³

Tabel 4.11

Aanbod-behoefteanalyse tennisbanen tennisverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte	
				Minimaal	Maximaal
De Lier	De Zweth	LTC 't Loo	^A 10	18 (17,4)	23 (22,4)
Honselersdijk	Tennispark Honselersdijk	TC Honselersdijk	7	7 (6,7)	9 (8,6)
Kwintsheul	Quintus	TV Quintus*	4	4 (3,3)	5 (4,3)
Monster	Padel- en tennispark MLTV'90	MLTV '90	8	5 (4,4)	6 (5,6)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	LTC Naaldwijk	^B 16	16 (15,7)	21 (20,2)
Poeldijk	Verburch	Verburch Tennis	^C 9	10 (9,7)	13 (12,5)
's-Gravenzande	Juliana	LTC 's-Gravenzande	^D 13	9 (8,4)	11 (10,8)

* TV Quintus is niet aangesloten bij de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB).

A LTC 't Loo heeft een blaashal die zij over drie banen plaatst van eind september tot en met half maart.

B Vier tennisbanen op sportpark De Hoge Bomen zijn overdekt met het Veldeman-concept. De zijwanden kunnen open.

C Op sportpark Verburch ligt ook een sporthal met drie tennisbanen.

D LTC 's-Gravenzande heeft een blaashal die zij over drie banen plaatst van eind september tot en met half maart.

Ervaring

LTC 't Loo geeft als enige vereniging aan dat het aantal tennisbanen tekortschiet voor het aantal leden in het seizoen 2023/'24. De vereniging ziet zich genoodzaakt een ledenstop of wachtlijst te hanteren of het aantal speelmogelijkheden van de leden te beperken.

Bij LTC 't Loo is uitbreiding met zes tennisbanen voorzien.

De meeste verenigingen verwachten dat de komende vijf jaar het ledental verder gaat toenemen door onder andere de woningbouw.

²³ De KNLTB is met een aparte richtlijn voor padel bezig. Voorlopig hanteren we dezelfde richtlijn als bij tennis.

Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB)

De KNLTB ziet dat het aantal lidmaatschappen van de sportbond in de regio toeneemt. Zij vermoedt dat dit (hoofdzakelijk) door de aanleg van padelbanen komt.

Landelijk ziet zij dat steeds meer senioren op vrijdagavond in plaats van in het weekend competitie willen spelen. Dit verhoogt de piekbelasting op de banen. Zij heeft daarom de tweewekelijkse competitie geïntroduceerd, zodat meer leden competitie kunnen spelen. Ook ziet zij dat er steeds meer behoefte is aan flexibele lidmaatschappen en principes, zoals *meet and play*.

De sportbond ziet dat indoor tennis onder druk staat. Tennishallen verdwijnen of worden omgezet in padelhallen. Zij ziet blaashallen als een goed alternatief.

De padelmarkt is nog niet verzadigd in de gemeente Westland, volgens de KNLTB. Zo kan er meer competitie en aanbod voor padel komen. Opvallend is dat er geen commerciële padelaanbieders zijn in de gemeente Westland. Het landelijke beeld is dat ongeveer twee derde van de padelbanen bij commerciële aanbieders ligt.

De KNLTB ziet dat de financiering van padel- en tennisbanen bij verenigingen onder druk staat. Het aanbod bij verenigingen leunt sterk op vrijwilligers, maar voldoende vrijwilligers is niet meer vanzelfsprekend.

Toekomst

De verwachte bevolkingsontwikkeling leidt, bij een stabiele sportdeelname, tot een toename van het aantal leden van de tennisverenigingen.

Op sportpark De Zweth in De Lier zijn zes extra tennisbanen gepland. Ondanks deze uitbreiding is het aantal banen lager dan de (toekomstige) minimale normatieve behoefte van LTC 't Loo. Ook op de andere sportparken wordt de druk op de banen (nog) hoger (**tabel 4.12**).

Tabel 4.12**Ontwikkeling aanbod-behoefteanalyse banen tennisverenigingen gemeente Westland**

(in aantallen; op basis van stabiele tennisdeelname; alleen minimale behoefte gepresenteerd)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod toekomst	Behoefte		
				2024	2030	2040
De Lier	De Zweth	LTC 't Loo	^A 16	18 (17,4)	21 (20,2)	21 (20,3)
Honselersdijk	Tennispark Honselersdijk	TC Honselersdijk	7	7 (6,7)	7 (6,7)	8 (7,2)
Kwintsheul	Quintus	TV Quintus*	4	4 (3,3)	4 (3,7)	4 (3,7)
Monster	Padel- en tennispark MLTV'90	MLTV '90	8	5 (4,4)	6 (5,5)	6(5,7)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	LTC Naaldwijk	^B 16	16 (15,7)	16 (15,8)	17(6,9)
Poeldijk	Verburch	Verburch Tennis	^C 9	10 (9,7)	12 (11,9)	13 (12,3)
's-Gravenzande	Juliana	LTC 's-Gravenzande	^D 11	9 (8,4)	9 (8,9)	9 (8,9)

* TV Quintus is niet aangesloten bij de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB).

A Het aantal tennisbanen op sportpark De Zweth wordt uitgebreid van tien naar zestien. Ook worden er vier indoor padelbanen gerealiseerd. Deze aanpassingen worden niet eerder dan voor aanvang van het seizoen 2026/'27 uitgevoerd.

B Vier tennisbanen op sportpark De Hoge Bomen zijn overdekt met het Veldeman-concept. De zijwanden kunnen open.

C Op sportpark Verburch ligt ook een sporthal met drie tennisbanen.

D Twee tennisbanen op sportpark Juliana worden vervangen door drie padelbanen.

De tennisdeelname in de gemeente is de afgelopen jaren stabiel. De toekomstraming in **tabel 4.12**, waarin we uitgaan van een stabiele tennisdeelname, is daarmee in lijn. Hierbij laten we het corona-effect op de tennisdeelname buiten beschouwing. Tijdens de coronamaatregelen gingen veel mensen tennissen, omdat het een van de weinige sporten was die nog mochten.

4.8 Padel

Padel is de snelst groeiende sport in Nederland. De eerste (onofficiële) padelbaan in Nederland werd aangelegd in 2006 op het trainingscentrum van PSV. Vijftien jaar later kon op bijna 900 banen verspreid over circa 300 locaties worden gepadeld. In 2023 bestaat het aanbod inmiddels uit ruim 2.200 banen verspreid over circa 580 locaties (Wezenberg et al., 2023).

Ongeveer 65 procent van de padelbanen in Nederland ligt bij verenigingen, ruim 30 procent in een zelfstandig sportcentrum. Een klein aantal padelbanen ligt bij campings of andersoortige locaties.

Het is niet bekend in welke mate de banen bij verenigingen ter vervanging zijn van tennisbanen. Wel zien we dat in gemeenten waar de druk op de tennisbanen hoog is, geen tot weinig tennisverenigingen tennisbanen omzetten in padelbanen. Zij creëren geen eigen tekort aan tenniscapaciteit, maar kijken eerder naar de behoefte van de bestaande leden (aan tenniscapaciteit).

De KNLTB verwacht dat in 2026 in Nederland voldoende aanbod is om in de vraag naar padel te voorzien. Ongeveer twee derde van de padelbanen ligt dan bij verenigingen. Ondernemende sportaanbieders bezitten de rest van de padelbanen. Het zou in totaal gaan om meer dan 3.000 outdoor padelbanen in Nederland (KNLTB, 2023).

In Westland zijn op dit moment geen commerciële aanbieders die padel aanbieden. Als de spreiding van de padelbanen in de toekomst in lijn is met de bevolking, is er in Westland in 2030 een behoefte aan 18 tot 26 outdoor padelbanen en 7 tot 10 indoor padelbanen.

In de gemeente Westland liggen op drie locaties tien outdoor padelbanen in het seizoen 2023/'24. **tabel 4.13** laat de behoefte van de huidige verenigingen met padel zien. De totale behoefte in de gemeente is hoger (18-26 outdoor padelbanen).

Het aantal padelbanen bij MLTV '90 en LTC Naaldwijk is conform de minimale behoefte van de verenigingen. Bij LTC 's-Gravenzande constateren we een tekort aan padelbanen.

Tabel 4.13
Aanbod-behoefte padelbanen tennisverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24
(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte			
				Minimaal	Maximaal		
Monster	Padel- en tennispark MLTV'90	MLTV '90	4	4	(3,9)	5	(5,0)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	LTC Naaldwijk	3	3	(2,2)	3	(2,6)
's-Gravenzande	Juliana	LTC 's-Gravenzande	3	4	(3,3)	5	(4,3)

Bron: Ledentallen MLTV '90, LTC Naaldwijk, LTC 's-Gravenzande aangeleverd door de verenigingen zelf.

Ervaring

MLTV '90 en LTC Naaldwijk ervaren een tekort aan padelbanen. De verenigingen zien zich genoodzaakt een ledenstop of wachtlijst te hanteren of het aantal speelmogelijkheden van de leden te beperken.

LTC 't Loo krijgt de beschikking over vier indoor padelbanen. De vereniging ziet namelijk een ongeacommodeerde behoefte aan padelbanen in De Lier. Ook de andere verenigingen zien een ongeacommodeerde behoefte aan padelbanen in de gemeente Westland.

De meeste verenigingen verwachten dat de komende vijf jaar het ledental verder toeneemt door onder andere de woningbouw en de komst of uitbreiding van padelbanen.

Toekomst

Bij LTC 's-Gravenzande wordt het aantal van drie naar zes outdoor padelbanen uitgebreid. De nieuwe banen zijn opgeleverd per 1 augustus 2024. In totaal telt de gemeente dan dertien outdoor banen. Op sportpark De Zweth in De Lier zijn vier indoor padelbanen gepland.

De verwachte bevolkingsontwikkeling leidt, bij een stabiele sportdeelname, tot een toename van het aantal leden van tennisverenigingen die padel aanbieden. De afgelopen jaren is het aantal padelspelers sneller toegenomen dan het aantal inwoners. Als deze ontwikkeling doorzet, is de gepresenteerde behoefte in [tabel 4.14](#) een onderschatting.

Tabel 4.14

Ontwikkeling aanbod-behoefteanalyse padelbanen tennis- en padelverenigingen gemeente Westland

(in aantallen; op basis van stabiel padeldeelname; alleen minimale behoefte gepresenteerd)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte		
				2024	2030	2040
Monster	Padel- en tennispark MLTV'90	MLTV '90	4	4 (3,9)	5 (4,7)	5 (4,8)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	LTC Naaldwijk	3	3 (2,1)	3 (2,1)	3 (2,2)
's-Gravenzande	Juliana	LTC 's-Gravenzande ^A 6	4 (3,3)	4 (3,3)	4 (3,5)	4 (3,5)

^A Het aantal padelbanen is uitgebreid naar zes bij aanvang van seizoen 2024/'25.

4.9 Voetbal

De gemeente Westland telt 57 volwaardige voetbalvelden (halve velden en minivelden e.d. buiten beschouwing gelaten). Dit komt neer op 12,7 velden per 25.000 inwoners. Het aanbod is daarmee hoger dan het landelijke en regionale gemiddelde ([tabel 4.15](#)).

Vier op de tien Westlandse velden zijn kunstgrasvelden. Kunstgrasvelden kunnen intensiever worden belast dan natuurgrasvelden. Daarnaast heeft een deel van de Westlandse natuurgrasvelden een kunstmatige bodemopbouw (wetravelden). De gemeente Westland gaat ervan uit dat de verlichte wetravelden naast de wedstrijden voor ongeveer 200 uur kunnen worden ingezet voor trainingen.

Bijna 9.000 inwoners van de gemeente waren in 2022 lid van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB). De voetbaldeelname (7,8%) was daarmee relatief hoog. De resulterende velddruk in de gemeente is, mede door het hoge aantal kunstgrasvelden, lager dan de diverse referentiecijfers.

Tabel 4.15**Benchmark aantal voetbalvelden, ledenpercentage KNVB en gemiddelde velddruk in de gemeente Westland**

(in aantallen en procenten)

	Aantal velden		Leden- percentage	Gemiddelde velddruk
	Aantal velden per 25.000 inwoners	Percentage Kunstgras		
Westland	12,7	40%	7,8%	109
Referentiegemeenten	13,5	28%	8,2%	120
Haaglanden	6,5	36%	5,0%	142
Nederland	12,1	25%	6,6%	110

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024; KNVB lidmaatschappen per gemeente, 2023 via NOC*NSF.

Toelichting: de gemiddelde velddruk hebben we berekend door het aantal inwoners van de gemeente met een lidmaatschap bij de KNVB te delen door het aantal velden. Hierbij hebben we kunstgrasvelden als twee velden meegenomen, omdat deze (kunnen) dienen als wedstrijd- en trainingsveld.

De Westlandse voetbalvelden liggen verspreid over tien sportparken. De voetbalverenigingen beschikken naast de volwaardige velden ook over velden met afwijkende (kleinere) afmetingen. RKVV Westlandia en VV Naaldwijk huren ieder velden op sportpark De Hoge Bomen in Naaldwijk. Zij maken geen gebruik van elkaars velden.

De voetbalverenigingen tellen in totaal ongeveer 9.000 leden in het seizoen 2023/'24. De voetbaldeelname in de gemeente is na een periode van daling gestabiliseerd. De verenigingen schatten dat ongeveer één op de negen leden niet in de gemeente Westland wonen. De Wateringse verenigingen (VELO Voetbal en KMD) geven aan dat een derde van hun leden elders woont.

In [tabel 4.16](#) staan het veldaanbod en de behoefte van de voetbalverenigingen. Kunstgrasvelden worden voor wedstrijden én trainingen ingezet. Natuurgrasvelden worden voor wedstrijden óf trainingen ingezet. Wetravelden worden primair voor wedstrijden ingezet. De restcapaciteit wordt voor trainingen benut.²⁴

De behoefte van de verenigingen baseren we op een richtlijn afgeleid van de KNVB-rekentool. Deze gaat uit van de standaardverenigingsactiviteiten van de bij de bond ingeschreven teams.²⁵ Eventueel mede- of nevengebruik van de velden neemt de richtlijn niet mee.

²⁴ De gemeente Westland gaat ervan uit dat de verlichte wetravelden naast de wedstrijden voor ongeveer 200 uur kan worden ingezet voor trainingen. We nemen de verlichte wetravelden mee als een kwart (0,25) trainingsveld.

²⁵ In bijlage 3 staat een beschrijving van de afgeleide richtlijn. In bijlage 7 is de behoefte van de verenigingen op basis van de KNVB-richtlijn te vinden.

De verenigingen hebben in totaal 522 teams ingeschreven staan bij een weekendcompetitie van de KNVB in het seizoen 2023/'24. Vier teams spelen op zondag.

Tabel 4.16

Aanbod-behoefteanalyse velden voetbalverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod				Behoefte	
			Kunstgras	Wetra	Wed. Train.	Natuurgras	Wed.	Training
De Lier	De Zweth	VV Lyra	2	-	4	1,5 ^D	5,5 (5,5)	3,0 (3,0)
Honselersdijk	Strijphorst	SV Honselersdijk	3	-	1	0,5 ^E	3,5 (3,1)	1,5 (1,7)
Kwintsheul	Quintus	VV Quintus	1	1	1	-	2,0 (1,9)	1,0 (1,0)
Maasdijk	Maasdijk	VV Maasdijk	1	1	1	0,5 ^F	2,5 (2,5)	1,5 (1,4)
Monster	Polanen	SC Monster	2	2	2	-	4,5 (4,3)	2,5 (2,4)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	RKVV Westlandia	3,50 ^A	-	2	-	5,5 (5,3)	3,0 (3,1)
		VV Naaldwijk	2,50 ^B	-	2	-	4,0 (3,7)	2,0 (2,1)
Poeldijk	Verburch	VV Verburch	1	-	2	2,0 ^G	4,0 (3,8)	2,0 (2,2)
's-Gravenzande	Juliana	FC 's-Gravenzande	3	3	4	1,5 ^H	9,0 (8,7)	5,0 (5,0)
Wateringen	Noordweg	VELO Voetbal	3	1	3	-	6,0 (5,8)	3,5 (3,4)
Wateringen	Suyderveld	KMD	2	^C 2	-	-	4,5 (4,3)	2,5 (2,5)

Toelichting: de wedstrijdveldbehoefte is de behoefte op zaterdag. RKVV Westlandia en VELO Voetbal hebben ook twee teams ingeschreven in een zondagcompetitie van de KNVB.

- ^A Op sportpark De Hoge Bomen bij vereniging RKVV Westlandia liggen drie kunstgrasvelden en een jeugdkunstgrasveld (0,5).
- ^B Op sportpark De Hoge Bomen bij vereniging VV Naaldwijk liggen twee kunstgrasvelden en een jeugdkunstgrasveld (0,5).
- ^C De wetravelden op sportpark Suyderveld zijn niet verlicht en worden daarom niet voor trainingen ingezet.
- ^D Op sportpark De Zweth liggen één volwaardige natuurgrastrainingsveld en één kleiner (0,5) natuurgrastrainingsveld.
- ^E Op sportpark Strijphorst ligt een kleiner natuurgrasveld (0,5) dat wordt ingezet voor trainingen.
- ^F Op sportpark Maasdijk ligt een kleiner natuurgrasveld (0,5) dat wordt ingezet voor trainingen.
- ^G Op sportpark Verburch ligt een natuurgrasstrook waarop vier kleinere (0,5) velden zijn uitgelijnd die voor trainingen worden ingezet.
- ^H Op sportpark Juliana ligt een kleiner natuurgrasveld (0,5) dat wordt ingezet voor trainingen.

In [tabel 4.17](#) staat het resultaat van de aanbod-behoefteanalyse. Bij acht verenigingen bieden de velden (ruim) voldoende capaciteit voor het aantal teams in het seizoen 2023/'24.

Bij VV Verburch, VELO Voetbal en KMD constateren we (potentiële) knelpunten. Dit zijn ook de verenigingen die een wachtlijst hebben voor nieuwe leden. Bij VV Verburch en KMD zijn er onvoldoende velden aanwezig voor de wedstrijden op zaterdag; bij VELO Voetbal voor de doordeweekse trainingen. Als het wetraveld van VELO Voetbal alleen ingezet wordt voor trainingen, is er voldoende trainingscapaciteit; het wetraveld is niet nodig voor de wedstrijdcapaciteit.

Tabel 4.17**Resultaat aanbod-behoefteanalyse velden voetbalverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24**

(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Type veld	
			Wedstrijd	Training
De Lier	De Zweth	VV Lyra	+0,50	+0,50
Honselersdijk	Strijphorst	SV Honselersdijk	+0,50	+2,00
Kwintsheul	Quintus	VV Quintus	+1,00	+0,25
Maasdijk	Maasdijk	VV Maasdijk	+0,50	+0,25
Monster	Polanen	SC Monster	+1,50	-
Naaldwijk	De Hoge Bomen	RKVW Westlandia	-	+0,50
		VV Naaldwijk	+0,50	+0,50
Poeldijk	Verburch	VV Verburch	-1,00	+1,00
's-Gravenzande	Juliana	FC 's-Gravenzande	+1,00	+0,25
Wateringen	Noordweg	VELO Voetbal	+1,00	-0,25
Wateringen	Suyderveld	KMD	-0,50	-0,50

Toelichting: verlichte wetravelen nemen we mee als een volledig wedstrijdveld én een kwart trainingsveld.

Ervaring

VV Lyra, VV Verburch, VELO Voetbal en KMD geven aan dat de velden onvoldoende capaciteit voor hun trainingen bieden in het seizoen 2023/'24. Bij VV Verburch en VELO Voetbal zou de capaciteit ook onvoldoende zijn voor de wedstrijden. De leden trainen minder lang of minder vaak dan gewenst, of er staan meer leden tegelijk op het veld om te trainen dan wenselijk is. Daarnaast hanteren VV Verburch, VELO Voetbal en KMD een wachtlijst.

De overige verenigingen geven aan dat de velden hen in staat stellen om alle gewenste activiteiten voor hun leden op een goede manier te organiseren.

De meeste verenigingen (acht) hebben naast de bondsteams ook recreantenteams die wekelijks trainen. De helft van de verenigingen (zes) heeft een interne competitie en/of biedt hun leden de mogelijkheid tot vrij spelen op de velden. Op alle sportparken is sprake van medegebruik van de velden. De voetbalverenigingen geven aan dat dit hun gebruik niet beperkt.

De meeste verenigingen verwachten een ledengroei als ze kijken naar de woningbouwplannen in hun kern (Gravenzande, Monster, De Lier). Verenigingen in kernen waar geen nieuwbouw staat gepland, verwachten een stabiel ledenaantal. Meerdere verenigingen willen graag meer kunstgras, om de huidige knelpunten op te lossen of om de verwachte ledengroei te kunnen opvangen.

Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB)

De gemeente Westland heeft een gesprek met de verenigingsadviseur van de KNVB voor de regio Haaglanden gevoerd.

Toekomst

De verwachte bevolkingsontwikkeling leidt, bij een stabiele sportdeelname, tot een toename van de veldbehoefte bij de meeste voetbalverenigingen (**tabel 4.18**):

- Op sportpark De Zweth in De Lier ontstaat een tekort van een half wedstrijdveld.
- Op sportpark Polanen in Monster ontstaat een tekort van een half trainingsveld.
- Op sportpark De Hoge Bomen in Naaldwijk ontstaat een tekort van een half wedstrijdveld.
- De geplande aanpassingen op sportpark Verburch in Poeldijk zijn in lijn met de huidige behoefte. Maar door de bevolkingsgroei ontstaat richting 2030 weer een tekort aan wedstrijdcapaciteit.
- Op sportpark Juliana in 's-Gravenzande ontstaat een tekort van een kwart trainingsveld.
- Op sportpark Noordweg in Wateringen ontstaat een tekort van drie kwart trainingsveld.
- Op sportpark Suyderveld in Wateringen loopt het tekort van een half wedstrijdveld op naar een heel wedstrijdveld. Het tekort van een half trainingsveld loopt op tot een heel trainingsveld.

Tabel 4.18

Ontwikkeling aanbod-behoefteanalyse wedstrijdelden voetbalverenigingen gemeente Westland

(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte		
				2024	2030	2040
De Lier	De Zweth	VV Lyra	6,00	5,5 (5,5)	6,5 (6,4)	6,5 (6,5)
Honselersdijk	Strijphorst	SV Honselersdijk	4,00	3,5 (3,1)	3,5 (3,1)	3,5 (3,3)
Kwintsheul	Quintus	VV Quintus	3,00	2,0 (1,9)	2,5 (2,1)	2,5 (2,1)
Maasdijk	Maasdijk	VV Maasdijk	3,00	2,5 (2,5)	3,0 (2,6)	3,0 (2,7)
Monster	Polanen	SC Monster	6,00	4,5 (4,3)	5,5 (5,5)	6,0 (5,7)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	RKVV Westlandia	5,50	5,5 (5,3)	5,5 (5,3)	6,0 (5,7)
		VV Naaldwijk	4,50	4,0 (3,7)	4,0 (3,8)	4,5 (4,1)
Poeldijk	Verburch	VV Verburch	^A 4,00	4,0 (3,8)	5,0 (4,8)	5,0 (5,0)
's-Gravenzande	Juliana	FC 's-Gravenzande	10,00	9,0 (8,7)	9,5 (9,3)	9,5 (9,3)
Wateringen	Noordweg	VELO Voetbal	7,00	6,0 (5,8)	6,5 (6,4)	6,5 (6,5)
Wateringen	Suyderveld	KMD	4,00	4,5 (4,3)	5,0 (4,8)	5,0 (4,8)

Toelichting: verlichte wetravelen hebben we meegenomen als een volledig wedstrijdveld én een kwart trainingsveld.

^A Op sportpark Verburch in Poeldijk worden op een deel van de natuurgrasstrook twee kunstgrasjeugdelden aangelegd. Deze velden kunnen dan ook voor wedstrijden worden gebruikt. Het restant van de natuurgrasstrook biedt ruimte voor twee halve trainingsvelden. De aanpassing wordt naar verwachting aan het begin van het seizoen 2024/'25 uitgevoerd.

Tabel 4.19**Ontwikkeling aanbod-behoefteanalyse trainingsvelden voetbalverenigingen gemeente Westland**

(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Aanbod	Behoefte		
				2024	2030	2040
De Lier	De Zweth	VV Lyra	^A 3,75	3,0 (3,0)	3,5 (3,5)	3,5 (3,6)
Honselersdijk	Strijphorst	SV Honselersdijk	^B 3,00	1,5 (1,5)	1,5 (1,7)	2,0 (1,8)
Kwintsheul	Quintus	VV Quintus	1,25	1,0 (1,0)	1,0 (1,1)	1,0 (1,1)
Maasdijk	Maasdijk	VV Maasdijk	1,75	1,5 (1,4)	1,5 (1,4)	1,5 (1,4)
Monster	Polanen	SC Monster	2,50	2,5 (2,4)	3,0 (3,1)	3,0 (3,2)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	RKVV Westlandia	3,50	3,0 (3,1)	3,0 (3,2)	3,5 (3,4)
		VV Naaldwijk	2,50	2,0 (2,1)	2,0 (2,2)	2,5 (2,3)
Poeldijk	Verburch	VV Verburch	^C 3,25	2,0 (2,2)	3,0 (2,8)	3,0 (2,8)
's-Gravenzande	Juliana	FC 's-Gravenzande	5,25	5,0 (5,0)	5,5 (5,3)	5,5 (5,3)
Wateringen	Noordweg	VELO Voetbal	3,25	3,5 (3,4)	4,0 (3,8)	4,0 (3,8)
Wateringen	Suyderveld	KMD	2,00	2,5 (2,4)	2,5 (2,7)	3,0 (2,8)

Toelichting: verlichte wetravelden hebben we meegenomen als een volledig wedstrijdveld én een kwart trainingsveld.

- ^A Op sportpark De Zweth wordt één van de natuurgraswedstrijdvelden in 2025 omgezet in een wetravel. Dit veld kan dan ook worden gebruikt voor trainingen.
- ^B Er wordt gesproken over woningbouw op het (0,5) natuurgrastrainingsveld op sportpark Strijphorst. SV Honselersdijk kan dan nog trainen op de drie kunstgrasvelden.
- ^C Op sportpark Verburch wordt één van de volwaardige natuurgrasvelden omgezet in een wetravel. Dit veld kan dan ook worden gebruikt voor trainingen. De aanpassing wordt naar verwachting voor aanvang van het seizoen 2025/'26 uitgevoerd.

Oplossingsrichtingen

Om knelpunten in trainings- en/of wedstrijdcapaciteit op te lossen zijn, naast het uitbreiden van het aantal velden, diverse oplossingen mogelijk: natuurgras omzetten naar kunstgras, verlengde speeldagen en zondagvoetbal.

● Natuurgras omzetten naar kunstgras

Dit is nu mogelijk voor VELO. In de toekomst is het ook mogelijk voor Lyra, SC Monster en Gravenzande. Bij KMD kan extra kunstgras (met verlichting) het tekort aan trainingscapaciteit oplossen, maar niet het tekort aan wedstrijdcapaciteit.

● Verlengde speeldagen

Voetbalverenigingen geven bij aanmelding van hun teams voor competitiedeelname een voorkeurstijd op die de KNVB bij thuiswedstrijden hanteert. De thusspelende vereniging heeft bij het te spelen wedstrijdprogramma op een willekeurige datum de mogelijkheid zelf correcties aan te brengen in de voorgenomen aanvangstijd.

De richtlijn voor het benodigde aantal wedstrijdvelden gaat uit van de standaardsituatie dat wedstrijden op zaterdag tussen 09:00 en 16:30 uur (7,5 uur) worden gespeeld. Maar binnen de reglementen van de KNVB is het mogelijk eerder

te beginnen en langer door te gaan (verlengde speeldagen).²⁶ Verburch, KMD en Lyra maken al gebruik van de verlengde speeldag.

Als we in de berekening van de wedstrijdveldbehoefte de speeldag met één uur verlengen, is bij de meeste verenigingen een half veld minder nodig op zaterdag in het seizoen 2023/'24. In het geval van FC 's-Gravenzande gaat het bij een verlengde speeldag om een heel veld ([tabel 4.20](#)).

Tabel 4.20
Scenarioanalyse wedstrijdveldbehoefte voetbalverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24
 (in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	Standaard	Verlengde
			speeldag	speeldag (+1 uur)
De Lier	De Zweth	VV Lyra	5,5	5,0
Honselersdijk	Strijphorst	SV Honselersdijk	3,5	3,0
Kwintsheul	Quintus	VV Quintus	2,0	2,0
Maasdijk	Maasdijk	VV Maasdijk	2,5	2,5
Monster	Polanen	SC Monster	4,5	4,0
Naaldwijk	De Hoge Bome	RKVW Westlandia	5,5	5,0
		VV Naaldwijk	4,0	3,5
Poeldijk	Verburch	VV Verburch	4,0	3,5
's-Gravenzande	Juliana	FC 's-Gravenzande	9,0	8,0
Wateringen	Noordweg	VELO Voetbal	6,0	5,5
Wateringen	Suyderveld	KMD	4,5	4,0

De velden op sportpark De Zweth in De Lier en op sportpark De Hoge Bomen in Naaldwijk bieden VV Lyra en RKVV Westlandia ook in de toekomst voldoende capaciteit als de speeldag met één uur wordt verlengd. Verdere verlenging is bij VV Verburch (+1,5 uur) en KMD (+2,0 uur) nodig om alle wedstrijden in de toekomst op de velden op sportparken Verburch in Poeldijk en Suyderveld in Wateringen te kunnen laten plaatsvinden.

²⁶ Bij wedstrijden van de pupillen en junioren geldt een vroegste aanvangstijd van 08.30 uur en een uiterste aanvangstijd van 18.00 uur. Bij wedstrijden van de standaardelftallen mannen geldt een vroegste aanvangstijd van 12.00 uur. Bij wedstrijden van de overige senioren geldt een vroegste aanvangstijd van 09.00 uur en een uiterste aanvangstijd van 18.00 uur. Voor de voorwaarden en uitzonderingen verwijzen we naar het handboek competitiezaken van de KNVB.

● Zondagvoetbal

RKVV Westlandia en VELO Voetbal hebben als enige Westlandse voetbalverenigingen (twee) teams in een zondagcompetitie van de KNVB ingeschreven in het seizoen 2023/'24. De (toekomstige) wedstrijdelden op alle Westlandse sportparken bieden voldoende capaciteit voor de wedstrijden als:

- een kwart van de seniorenteams van VV Lyra op zondag gaat spelen;
- een kwart van de seniorenteams van RKVV Westlandia op zondag gaat spelen;
- de helft van de seniorenteams van KMD op zondag gaat spelen;
- drie kwart van de seniorenteams van VV Verburch op zondag gaat spelen.

Een andere mogelijkheid is dat elk team enkele wedstrijden op de zondag gaat spelen.

Voetbalverenigingen aan het woord

De Westlandse voetbalverenigingen staan negatief tegenover het verlengen van de speeldag en tegenover (meer) teams in een zondagcompetitie.

Volgens de verenigingen willen de leden niet dat thuiswedstrijden later dan de standaardtijd aanvangen. Bij uitwedstrijden is dit soms wel het geval en dat beoordelen ze negatief. Ook willen de leden niet op zondag spelen. Daarnaast hebben de verenigingen in de huidige situatie al moeite om voldoende vrijwilligers (bv. voor de bardiensten) te vinden en om de bestuurskamer tijdens de wedstrijddagen bezet te hebben.

De verenigingen willen graag een 'vereniging' blijven en zien weinig in het laten uitvoeren van taken binnen de vereniging door een betaalde kracht (professionalisering). Ook moeten zij hiervoor de contributie verhogen, wat ze niet als een optie zien.

De verenigingen beseffen dat de sportaccommodaties (incl. de velden) suboptimaal worden benut. Zij zien in dat de sociaalmaatschappelijke waarde van de accommodaties kan worden verhoogd door bijvoorbeeld activiteiten overdag aan te bieden of de velden open te stellen. Maar dit is niet altijd financieel gunstig. Ook komt er veel wet- en regelgeving bij kijken.

Zij zien in de toekomst graag meer ondersteuning van de gemeente. De gemeente kan de verenigingen inzichten geven in gebiedsontwikkelingen en bevolkingsprognoses. De verenigingen kunnen hier dan beter op inspelen. Ook meer verenigingsondersteuning bij wet- en regelgeving is welkom.

4.10 Wielrennen

In het recreatiegebied 'De Wollebrand' ligt een wielren- en mountainbike parcours. Het parcours bestaat uit verschillende delen: rondes, ovalen, helling, aflopend vals plat, steile klim, klim met kasseien en een steile afdaling.

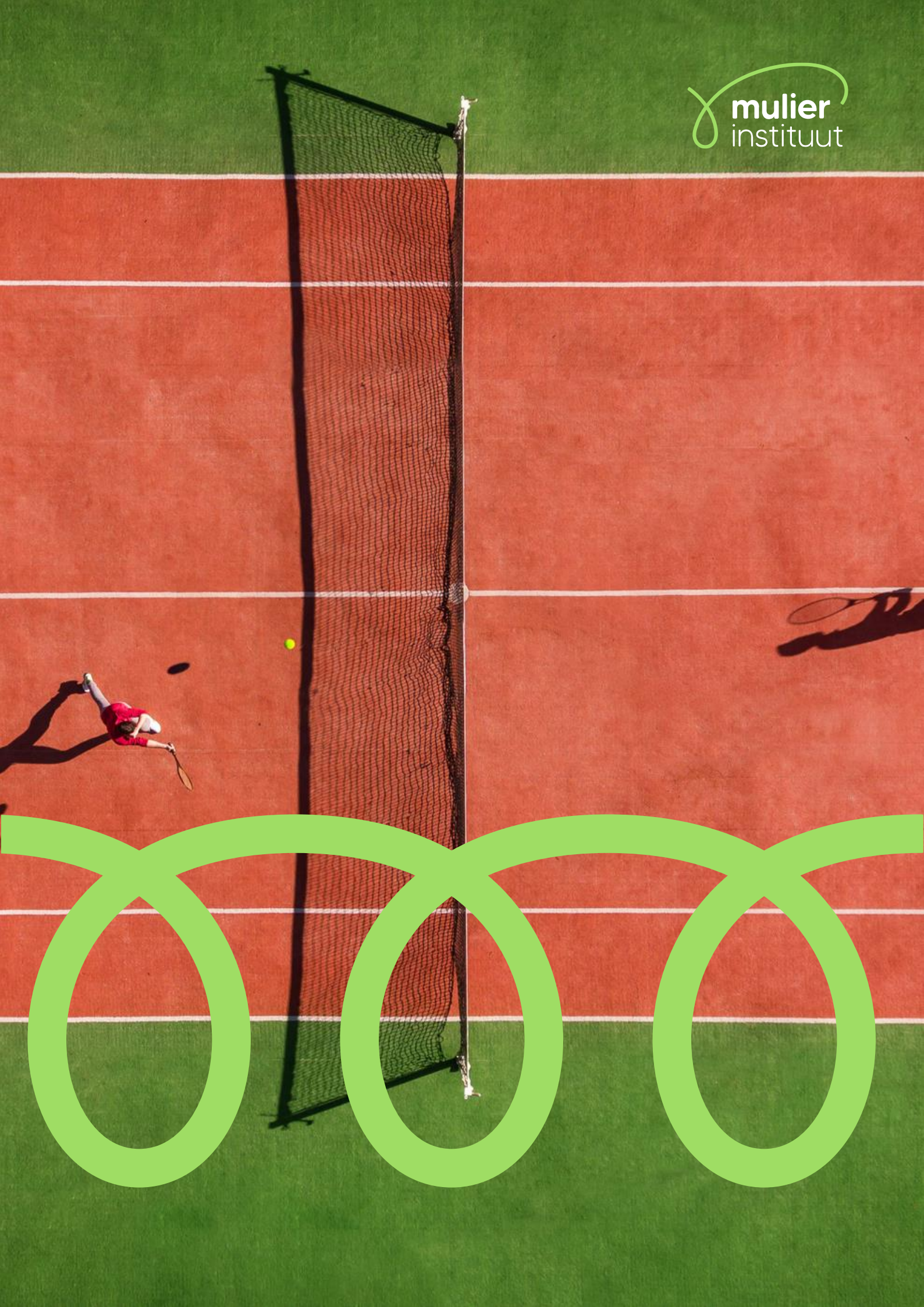
Het aantal wielercourcours in Nederland is onbekend. Wel heeft Nederland meer dan 200 mountainbikeroutes in de openbare ruimte verspreid over het land, variërend van eenvoudige routes voor beginners tot uitdagende routes voor ervaren rijders.

Wielervereniging Westland Wil Vooruit is de hoofdgebruiker van de wielren- en mountainbike parcours. De wielervereniging biedt verschillende disciplines aan: wielrennen, mountainbiken, veldrijden en baanwielrennen. De wielervereniging is een vereniging met bijna 700 leden.

Er is geen richtlijn beschikbaar waarmee we de behoefte van een wielervereniging qua sportvoorzieningen op een wielersaccommodatie kunnen bepalen.

Ervaring

De wielervereniging Westland Wil Vooruit (WWV) geeft aan dat het parcours recentelijk geheel voorzien is van nieuw asfalt. WWV is van mening dat de wielersaccommodatie voldoende capaciteit biedt om haar leden op een goede manier te kunnen laten sporten en op orde is voor de komende 10-15 jaar.

Conclusie & aanbevelingen

In dit hoofdstuk brengen we de resultaten uit de voorgaande hoofdstukken samen en doen we aanbevelingen voor de Strategische Accommodatieplanning van de gemeente Westland.

5.1 Context en ontwikkelingen in Westland

Aanleiding onderzoek

De gemeente Westland vindt het belangrijk dat iedereen in de buurt kan sporten. Binnensportaccommodaties, tennisaccommodaties en voetbalaccommodaties vormen een basisinfrastructuur van (gemeentelijke) sportaccommodaties die nagenoeg overal in Nederland aanwezig zijn, ongeacht de bevolkingsomvang.

Ook in de gemeente Westland hebben alle inwoners binnen de eigen kern of binnen een redelijke afstand de mogelijkheid om een zaalsport te beoefenen, te tennissen en te voetballen. Ook andere sporten zijn op de sportparken of in de binnensportaccommodaties te beoefenen.

Om voorbereid te zijn op ontwikkelingen en in te kunnen spelen op verzoeken van bijvoorbeeld sportverenigingen stelt de gemeente een Strategische Accommodatieplanning op. Deze rapportage biedt hiervoor bouwstenen.

Bevolkingsgroei

De gemeente Westland heeft bijna 116.000 inwoners en groeit tot 2040 tot ongeveer 129.000 inwoners (+11%). Vooral het aantal kinderen (4-12 jaar) neemt relatief sterk toe (21%). Ook het aantal leerlingen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs is in 2040 flink hoger dan in het schooljaar 2023-2034 (+10% respectievelijk +19%).

Veel en steeds meer sporters

In Westland wordt relatief veel en steeds meer gesport. De wekelijkse sportdeelname onder de volwassen inwoners (18 jaar en ouder) was ruim 60 procent in 2020 (landelijk 53,6%). In 2016 lag dit percentage in Westland nog op 53 procent. De sportdeelname onder de jongere inwoners van de gemeente is niet bekend.

Drie op de tien inwoners van de gemeente Westland waren in 2023 lid van een sportbond (29%). Landelijk was dit bijna een kwart (24%). Populaire sporten zijn, net als op veel andere plekken, voetbal en tennis. Maar in Westland worden gymnastiek, handbal en korfbal meer beoefend dan landelijk. Hockey en volleybal kennen daarentegen een lagere deelname dan landelijk.

Weinig sportaccommodaties in gemeentelijk eigendom

Van de veertien sporthallen zijn er vijf in gemeentelijk eigendom. Daarnaast zijn één sportzaal (van de twee) en vijf gymzalen (van de 31) in gemeentelijk eigendom. In heel Nederland zijn gemeenten van ongeveer de helft van de binnensportaccommodaties de eigenaar. Met name bij sporthallen is dit vaak het geval (64%).

De niet-gemeentelijke sportfaciliteiten vallen buiten de reikwijdte van een strategische accommodatieplanning sport, maar vormen wel een belangrijk onderdeel van het sportaanbod.

Mogelijkheden om hele seizoen te sporten

In Westland zijn bij veel buitensporten mogelijkheden om het hele seizoen te sporten. Veel velden zijn kunstgrasvelden (40% van de velden in Westland, 25% landelijk) en er zijn indoorfaciliteiten voor atletiek, jeu de boules en tennis.

Niet overal voldoende bewegingsonderwijs

In Westland verzorgen niet alle basisscholen het verplichte minimale aantal lessen bewegingsonderwijs voor alle leerlingen. Wel stelt zij hiervoor voldoende accommodaties beschikbaar. Daarnaast kijken veel gemeenten naar andersoortige (sport)accommodaties om het verplichte aantal gymlessen te laten plaatsvinden. Ook in Westland maken scholen gebruik van schoolpleinen, zwembaden of sportvelden voor de gymlessen.

De laatste jaren is er meer aandacht voor het dynamischer maken van de tijd die leerlingen op school doorbrengen. Ook in Westland bieden scholen aanvullend sport-/beweegaanbod aan. De gemeente heeft geen zorgplicht voor aanvullende sport- en beweegactiviteiten tijdens of buiten schooltijd.

Accommodaties over de gemeentegrens belangrijk voor sportaanbod

In Hoek van Holland wordt sporthal De Hoekstee veel gebruikt door CKV ONDO uit 's-Gravenzande. In het zaalseizoen trainen zij daar drie avonden en spelen zij er op zaterdag een deel van hun wedstrijden. Ook hockeyvereniging HV Westland uit Naaldwijk maakt in het seizoen gebruik van De Hoekstee. De Hoekstee is daarmee een belangrijke accommodatie voor de sportdeelname van de inwoners van Westland.

Ook in Maassluis en Den Haag zijn sporthallen waarvan het aannemelijk is dat daar Westlandse sporters actief zijn. Sportparken Steendijkpolder in Maassluis, De Rondgang in Hoek van Holland en meerdere sportparken in Den Haag (zoals HC Wateringse Veld en TC De Rhijnenhof) liggen ook dicht in de buurt van Westland.

Geplande mutaties in het sportaanbod

Er staan meerdere mutaties in het sportaanbod in Westland gepland:

- Er komt een nieuwe gymzaal in De Lier (De Liereling), Poeldijk (De Expeditie) en 's-Gravenzande (Waalcampus). Ook komt bij De Expeditie in Poeldijk een

multifunctionele ruimte die gebruikt gaat worden voor het bewegingsonderwijs.

- Er komt een nieuwe sporthal op de Flora Campus in Naaldwijk.
- Twee gymzalen bij ISW Sweelincklaan in 's-Gravenzande worden vervangen door een sportzaal.
- In Monster moeten een of meerdere binnensportaccommodaties worden gerealiseerd van de nieuwe school in Monster-Noord.
- Er komt een extra jeugdveld voor handbal op sportpark De Zweth in De Lier²⁷.
- Het aantal kunstgrasvelden voor korfbal op sportpark De Zweth in De Lier wordt uitgebreid van twee naar vijf²⁷.
- Het aantal tennisbanen op sportpark De Zweth in De Lier wordt uitgebreid van tien naar zestien. Ook komen er vier indoor padelbanen²⁷.
- Op sportpark Juliana in 's Gravenzande gaat het aantal outdoor padelbanen van drie naar zes, waarbij twee tennisbanen verdwijnen.
- Op sportpark Verburch worden op een deel van de natuurgrasstrook twee kunstgrasjeugdelden aangelegd.
- Op sportpark De Zweth wordt één van de natuurgraswedstrijdelden in 2025 omgezet in een wetra-velde²⁷.
- Op sportpark Verburch wordt één van de volwaardige natuurgrasvelden omgezet in een wetraveld.

Daarnaast zijn er meerdere plannen voor mutaties:

- CKV Valto is bezig met de planvorming voor een eigen sporthal in De Lier.
- RKVV Westlandia is van plan de Balleringhal in Naaldwijk te vervangen.
- De toekomst van sporthal De Hoekstee in Hoek van Holland is onzeker. Welke accommodaties er na de renovatie of nieuwbouw beschikbaar zijn voor de zaalsport en/of bewegingsonderwijs, is nog onbekend.

5.2 Binnensportaccommodaties

De gemeente stelt binnensportaccommodaties beschikbaar voor de beoefening van (georganiseerde) sport. Hiervoor heeft zij geen taakstelling. Wel moet zij zorgen voor voldoende binnensportaccommodaties voor het bewegingsonderwijs.

Hoge bezetting

In de gemeentelijke sporthallen in de gemeente Westland wordt gemiddeld meer gesport dan in soortgelijke accommodaties in vergelijkbare gemeenten. De variatie in de bezetting tussen het reguliere en winterseizoen van de gemeentelijke sporthallen in de gemeente Westland is hoog, vooral door de zaalcompetities van handbal en korfbal. Ook in het weekend is de bezetting in de gemeente Westland fors hoger dan elders, met name op zaterdag.

In de ochtend en vroege middag (09:00-16:00 uur) vindt doordeweeks veelal het bewegingsonderwijs plaats. Het sportgebruik dat dan plaatsvindt, betreft veelal

gymnastiek/turnen. In de avond zijn doordeweeks de uren tussen 18:00 en 22:00 uur het meest gewild.

De Eekhoushallen (Quintus), Jan van der Valkhallen (Verburch) en de Velohallen worden nagenoeg uitsluitend gebruikt door de 'eigen' verenigingen. De andere niet-gemeentelijke sporthallen zijn meer beschikbaar voor gebruik door externen. De bezetting van de niet-gemeentelijke sporthallen is gemiddeld over een jaar lager dan die van de gemeentelijke sporthallen. In de winterperiode is de bezetting vergelijkbaar met die van de gemeentelijke sporthallen.

Bewegingsonderwijs voor meeste kernen en scholen op orde

De gemeente Westland heeft een taakstelling om voldoende binnensportaccommodaties voor het bewegingsonderwijs beschikbaar te stellen. Voor de meeste scholen en in de meeste kernen voldoet ze aan deze taakstelling.

In Naaldwijk, Poeldijk en Wateringen voldoen voor een aantal scholen de gymnastieklokalen, of de spreiding, ervan, niet om alle vereiste gymlessen te laten plaatsvinden. We nemen hierbij de huidige situatie (inroosting) als uitgangssituatie:

Naaldwijk:

- De Diamant (sbo) heeft onvoldoende capaciteit beschikbaar in haar eigen gymzaal en de gemeentelijke gymzaal Hoge Woerd. Zij kan binnen de normafstand uitwijken naar De Pijl, maar daar is geen capaciteit beschikbaar. Er zijn wel niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties met capaciteit binnen de normafstand beschikbaar
- Sporthal de Pijl biedt onvoldoende capaciteit voor meerdere scholen (De Hoogvlieger, de Ouverture, De Regenboog, Montessori, Yunus Emre en Herman Broeren). Het capaciteitstekort wordt nog groter door sterke groei van Yunus Emre. Er zijn onvoldoende (gemeentelijke of niet-gemeentelijke) uitwijklocaties in de buurt aanwezig.
- Na verhuizing van ISW Praktijkcollege en ISW Vakcollege naar de Floracampus kunnen de huidige gymzalen worden ingezet om de (toekomstige) knelpunten op te lossen.

Poeldijk:

- De toekomstige gymzaal bij de Expeditie biedt onvoldoende capaciteit voor De Nieuwe Weg en ISW Irenestraat. De gymzaal op de voormalige locatie van De Nieuwe Weg kan als uitwijkmogelijkheden dienen.

Wateringen:

- De Kijckert wijkt door onvoldoende capaciteit in de gymzaal de Vang uit naar de Eekhoushallen. De afstand tussen de school en de Eekhoushallen ligt boven de normafstand. Binnen de normafstand zijn er twee niet-gemeentelijke gymzalen, met heel beperkte beschikbare capaciteit.

Algemeen:

- Een aantal scholen geeft aan dat de accommodatie niet is ingericht voor bewegingsonderwijs, dat materialen ontbreken, dat de akoestiek niet goed is of dat de klimaatbeheersing niet goed werkt.
- Zeker voor de jonge groepen is een afstand van 1.000 meter vrij ver. Daarom gymmen zij met de groepen 3 tot en met 5 op het schoolplein.

Sommige scholen hebben in de vragenlijst aangegeven knelpunten te ervaren in het aanbod. Met name over de spreiding van de accommodaties zijn zij ontevreden. De afstand tot de gymlocatie is in deze gevallen (ruim) korter dan de normafstand en korter dan de streefafstand van 1.000 meter.

Aantal sporthallen in midden van behoeftebandbreedte

We stellen de normatieve behoefte²⁸ aan ruimte voor de zaalsport in de gemeente Westland vast op minimaal negen en maximaal achttien sporthallen in 2023. Door de verwachte bevolkingsgroei leidt de normatieve behoefte aan sporthallen voor de (georganiseerde) zaalsport met één tot twee sporthallen toe.

Naaldwijk en 's-Gravenzande zijn de kernen die voor deze uitbreiding het meest in aanmerking komen, mede door de onzekere toekomst van De Hoekstee in Hoek van Holland. Het huidige aantal van veertien sporthallen in de gemeente valt in het midden van de behoeftebandbreedte. Eén van de sporthallen is de Balleringhal. Deze hal kent vanwege haar verouderde staat een beperkte functionaliteit.

Een deel van de sportverenigingen ervaart knelpunten bij de accommodaties. Een aantal verenigingen geeft aan niet over voldoende uren te beschikken en een wachtlijst of ledenstop te hanteren. De sportverenigingen geven aan in de toekomst meer gebruik te willen maken van een sporthal.

5.3 Buitensportaccommodaties

Meeste sportparken hebben voldoende capaciteit

Voor de buitensport constateren we dat op veel sportparken de verhouding tussen het aanbod en de behoefte op basis van het huidige aantal leden en teams in orde is. Zo hebben de meeste atletiek-, handbal-, hockey-, jeu-de-boules-, korfbal-, tennis-, padel- en voetbalverenigingen voldoende capaciteit tot hun beschikking.

Knelpunten bij enkele verenigingen

Bij een aantal verenigingen verwachten we op basis van de kwantitatieve analyse knelpunten:

- Korfbal: CKV VALTO heeft onvoldoende velden tot haar beschikking in seizoen 2023-2024. In de toekomst wordt dit tekort opgelost door uitbreiding van het aantal velden. Mogelijk ontstaat in de toekomst een tekort bij CKV ONDO in 's-Gravenzande.

²⁸ De normatieve behoefte is de behoefte die vastgesteld is volgens de herijkte draagvlakcijfers (Schadenberg et al., 2020).

- Tennis: LTC 't Loo en Verburch Tennis beschikken over een lager aantal banen dan hun minimale behoefte in het seizoen 2023-2024 en in de toekomst.
- Padel: bij MLTV '90 zijn in de huidige situatie beperkingen vanwege geluidsoverlast. Het is nog onzeker wat dit voor de toekomst betekent.
- Voetbal:
 - Bij VV Verburch en KMD zijn onvoldoende velden aanwezig voor de wedstrijden op zaterdag.
 - Bij VELO Voetbal en KMD is onvoldoende ruimte voor de doordeweekse trainingen. Als het wetruimveld van VELO Voetbal alleen ingezet wordt voor trainingen, is er voldoende trainingscapaciteit; het wetruimveld is niet nodig voor de wedstrijdcapaciteit.
 - Er ontstaat een tekort van een half wedstrijdveld op sportpark De Zweth in De Lier en sportpark De Hoge Bomen in Naaldwijk.
 - Er ontstaat een tekort aan trainingscapaciteit op Polanen in Monster (0,5 veld), Juliana in 's-Gravenzande (0,25 veld) en Noordweg in Wateringen (0,75 veld).
 - Op sportpark Suyderveld in Wateringen loopt het tekort van een half wedstrijdveld op naar een heel wedstrijdveld en het tekort van een half trainingsveld naar een heel trainingsveld.

Dit volgt uit onze kwantitatieve analyses. De verenigingen onderschreven deze. Maar we zien ook verenigingen die geen mogelijkheden hebben om te groeien (en een wachtlijst hanteren). Daarnaast geven verenigingen aan interesse te hebben in andere sportvelden- en banen, zoals beachvelden en padelbanen.

5.4 Aanbevelingen

Binnensport

● Achtergrond

Met de huidige veertien sporthallen – vijftien na de bouw van een sporthal bij de Flora Campus – valt het aantal sporthallen in het midden van de behoeftebandbreedte. Dat is passend bij de lokale context zoals wij die in beeld hebben gebracht.

Toch leeft de vraag of een extra sporthal tot de mogelijkheden behoort. Over het algemeen wordt gesteld dat een sporthal duurzaam geëxploiteerd kan worden wanneer er zowel bewegingsonderwijs als zaalsport in plaatsvindt. In Westland is de situatie als volgt:

- De normatieve behoefte aan sporthallen neemt, als gevolg van de bevolkingsontwikkeling, tot 2040 met één tot twee sporthallen toe.
- De normatieve behoefte aan sporthallen per kern laat een tekort aan sporthallen in Naaldwijk, 's-Gravenzande en Monster zien. Het mogelijke tekort in Monster kwam niet naar voren in het interview met de exploitant.
- Vanuit de zaalsport geven diverse verenigingen aan dat ze graag over meer ruimte willen beschikken. Voor huidige en nieuwe leden, om te spelen op hoger niveau en om nieuwe doelgroepen aan te trekken.

- De bezetting van de sporthallen is over het algemeen hoog en biedt weinig ruimte voor structureel extra gebruik (behalve op zondag).
- Zaalvoetbal, korfbal en handbal zijn populair in Westland. Deze sporten kunnen indoor alleen in sporthallen beoefend worden.
- De toekomst van De Hoekstee in Hoek van Holland is onzeker. Daar sporten nu vooral Westlandse verenigingen. Als De Hoekstee wordt gesloopt of wordt vervangen door een sportzaal, moet er alternatieve ruimte voor onder andere CKV ONDO komen. Deze vereniging maakt nu meerdere avonden in de week gebruik van De Hoekstee. Er is geen ruimte in de Westlandhal in 's-Gravenzande om deze trainingsavonden te accommoderen.
- De Balleringhal kent een beperkte functionaliteit, maar is wel volledig nodig om te voorzien in de behoefte.

Daarnaast constateren we knelpunten in het aanbod van binnensportaccommodaties voor het bewegingsonderwijs, waardoor de gemeente een taakstelling heeft.

● Onze aanbevelingen

Op basis van bovenstaande raden we de gemeente Westland het volgende aan:

- > Voer de geplande mutaties uit (meeste zitten al in de uitvoering):
 - een sporthal inclusief twee scheidingswanden op de Flora Campus;
 - een gymzaal bij nieuwbouw van een school in De Lier (De Liereling);
 - een gymzaal bij nieuwbouw van een school in Poeldijk (De Expeditie);
 - een gymzaal bij nieuwbouw van een school in 's-Gravenzande (Waalcampus);
 - vervanging van twee gymzalen bij ISW Sweelincklaan in 's-Gravenzande door een sportzaal (met scheidingswand).
- > Blijf de capaciteit van de gymzalen bij scholen die zijn verhuisd of gaan verhuizen - zonder verdere aanpassingen in het aanbod- beschikbaar stellen voor het bewegingsonderwijs, zoals die van ISW Vakcollege en ISW Praktijkcollege. Deze kunnen met name een rol spelen bij verlichting van de druk op De Pijl.
- > Vang op korte termijn aan met de planvorming voor een eventuele extra sporthal, naast de uitbreiding op Flora Campus. Dit wordt nog actueler wanneer De Hoekstee vervalt. Vanuit de sport gezien komt 's-Gravenzande het meest in aanmerking voor uitbreiding. De bezetting overdag van een nieuwe sporthal in 's-Gravenzande verdient wel aandacht. Onze analyses voor bewegingsonderwijs laten geen extra capaciteitsbehoefte overdag zien.
- Sluit als sport aan bij de ontwikkeling van de binnensportaccommodatie(s) in Monster-Noord. Zorg dat deze beschikbaar en geschikt wordt voor de sport. Hierbij kan worden overwogen om op zoek te gaan naar een vaste sportgebruiker buiten onderwijstijd.
- > Blijf betrokken bij de ontwikkelingen van De Hoekstee en de Balleringhal. Bij beide hallen zijn plannen voor renovatie of nieuwbouw. De Balleringhal is belangrijk voor het aanbod in Naaldwijk, De Hoekstee voor verenigingen uit 's-Gravenzande.

- Laat structurele gebruikersoverleggen met (potentiële) gebruikers van gemeentelijke binnensportaccommodaties plaatsvinden. De exploitanten krijgen dan beter zicht op wensen en knelpunten, kunnen toewijzingscriteria toetsen en mogelijkheden voor betere benutting verkennen.
- Ga in gesprek met eigenaren van niet-gemeentelijke sporthallen om meer samen op te treden om zo alle inwoners van Westland in de buurt op hun niveau te kunnen laten sporten. Daarbij gaat het er bijvoorbeeld om de planning van gebruikers kernbreed uit te voeren en daarbij het gebruik van gemeentelijke en niet-gemeentelijke sporthallen samen te bekijken.

Buitensport

● Achtergrond

De Westlandse verenigingen zijn zich bewust van de onderbenutting van de sportaccommodaties (hardware), met veel leegstand buiten de doordeweekse piekuren en (in veel gevallen) op zondag. Er is veel draagvlak onder hen om de sociaalmaatschappelijke waarde van de accommodaties te vergroten door het gebruik te intensiveren. Maar als het om de capaciteit voor de eigen activiteiten gaat, kijken de verenigingen naar het aantal en de typen velden en banen.

Met flexibele speeldagen (orgware) of meer teams in zondagcompetities (orgware) kunnen de bestaande velden en banen intensiever benut worden. Met name de Westlandse voetbalverenigingen geven aan dat de leden hier negatief tegenover staan en dat hiervoor onvoldoende kader voor beschikbaar is. Professionalisering (software) kan hierop een positieve invloed hebben, maar ook hier zien zij weinig in.

Voor de buitensporten zien we knelpunten bij korfbal, tennis, padel en voetbal. Het is nog onduidelijk hoe de vraag naar padel zich verder ontwikkelt en wat dat betekent voor de behoefte aan tennisbanen. Opvallend is dat er geen commerciële padelaanbieders in de gemeente Westland zijn. Het landelijke beeld is dat ongeveer de helft van de padelbanen bij commerciële aanbieders ligt. Bij voetbal zien we bij een enkele vereniging een (groeïend) tekort aan wedstrijd- en/of trainingsvelden.

● Onze aanbevelingen

Op basis van bovenstaande raden we de gemeente Westland het volgende aan:

- Voer de geplande mutaties uit:
 - een extra jeugdveld voor handbal op sportpark De Zweth in De Lier;
 - minimaal twee extra kunstgrasvelden voor korfbal op sportpark De Zweth in De Lier om bondsactiviteiten te kunnen faciliteren;
 - zes extra tennisbanen op sportpark De Zweth in De Lier;
 - vier indoor padelbanen op sportpark De Zweth in De Lier;
 - drie extra padelbanen bij LTC 's-Gravenzande, waarbij twee tennisbanen worden verwijderd;
 - twee extra kunstgrasjeugdelden op een deel van de natuurgrasstrook op sportpark Verburch;
 - omzetting van een natuurgrasveld in een wetveld op sportpark Verburch.

- omzetting van een natuurgrasveld in een kunstgrasveld op sportpark De Zweth;
- > Blijf de ontwikkeling binnen tennisverenigingen met padelbanen volgen: in hoeverre verschuift de behoefte van tennisbanen naar padelbanen?
- > Monitor de ontwikkeling van CKV ONDO, ook in relatie tot de ontwikkelingen van De Hoekstee.
- > Realiseer op Suyderveld (KMD) een nieuw kunstgrasveld om de trainingscapaciteit uit te breiden.
- > Vervang een natuurgraswedstrijdveld op sportpark Noordweg door kunstgras.
- > Voor de overige knelpunten in het voetbal:
 - Ga in gesprek met de verenigingen en de KNVB over invoering van een verlengde speeldag voor de verenigingen met een (toekomstig) tekort aan wedstrijdcapaciteit. De impact daarvan op verenigingen schatten we kleiner in dan die van het vergroten of starten van de zondagtak.
 - Vervang voor de verenigingen met een (toekomstig) tekort aan trainingsvelden (SC Monster, VELO voetbal en FC 's-Gravenzande) op termijn een wedstrijd natuurgrasveld door een kunstgrasveld. Blijf hiervoor het ledenverloop bij de verenigingen monitoren.

In bijlage 9 staat een indicatie opgenomen van op welke termijn capaciteitsuitbreidingen mogelijk aan de orde zijn.

Overig

Op basis van het hele onderzoek raden we de gemeente Westland verder het volgende aan:

- > Verbeter de verenigingsondersteuning of maak deze beter vindbaar. De verenigingsondersteuner geeft informatie, advies en ondersteuning aan verenigingen met als doel een bijdrage te leveren aan het optimaliseren van hun functioneren. Deze verenigingsondersteuner kan ook specifiek aandacht geven aan de sportaccommodatie. Dit kan leiden tot efficiënter gebruik van de sportaccommodaties en/of duurzamer sportaanbod.
- > Denk na over welke sporten je als gemeente wilt faciliteren, zoals padel en beachsporten. Bij padel zien we landelijk ook veel commerciële aanbieders die in een deel van de vraag naar padel voorzien. Voor beachsporten zien we landelijk een toename van het aantal beachvelden. Deze accommodaties dragen bij aan een betere benutting van de bestaande infrastructuur, of zijn varianten van of alternatieven voor andere sporten
- > Blijf ontwikkelingen in sportdeelname, bondslidmaatschappen en bevolkingsprognoses/woningbouw volgen pas de strategische accommodatieplanning daarop aan.

Bronnen

Gemeente Westland (2008). *Kadernota sportbeleid: Van Greenport naar Greensport*.

Gemeente Westland (2010). *Deelnota's sportbeleid 2010-2020*.

Gemeente Westland (2014). *Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Westland 2015*.

Gemeente Westland (2020). *Westlands Sportakkoord*.

Gemeente Westland (2023). *Sportakkoord Westland 2.0*.

Hoeymakers, R. (2022). *Sportverenigingen in transitie? Verbreding van diensten, professionalisering en instrumenteel gedrag bij sportverenigingen tussen 2007 en 2021*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., & Schadenberg, B. (2023). *Onderbenutting van sportaccommodaties*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., & Van der Maat, K. (2017). *Monitor Lokaal Sportbeleid 2016*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., Bulsink A., & Van Kalmthout, J. (2015). *Sportverenigingen in krimpgebieden*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., Hoenderkamp K., & Van der Poel, H. (2013) *Sportaccommodaties in beeld*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., Schots, M., & Ruijes, D. (2022). *Jaarrapport duurzame sportinfrastructuur*. Mulier Instituut.

Hoekman, R. (2018). *Sport policy, sport facilities and sport participation*. Radboud Universiteit.

Hofland, B, Plomp, D., & De Gier, N. (2023). *Motie: Huisvesting sportaccommodaties*. Gemeenteraad Westland.

Hoogendam, A., Ruijes, D., & Hoekman, R. (2021). *Monitor Lokaal Sportbeleid 2020*. Mulier Instituut.

KNLTB (2023). *Handreiking Padel en Geluid*.

KVLO (2023). *Document overzicht leerlijnanalyse*.

Pronexus (2023a). *Leerlingenprognose basisonderwijs 2023 gemeente Westland*.
Pronexus (2023b). *Leerlingenprognose voortgezet onderwijs 2023 gemeente Westland*.

Ruikes, D., & Schadenberg, B. (2022). *Ruimte voor atletiek in Nederland*. Mulier Instituut.

Schadenberg, B. (2022). Ontwikkeling uitbesteding gemeentelijk sportbeleid in beeld. *Sport & Gemeenten*, 70(1), 50-52.

Schadenberg, B., Hoenderkamp, K., & Hoekman, R. (2020). *Binnensportaccommodaties in Nederland*. Mulier Instituut.

Schots, M., & Schadenberg, B. (2020). *Open sportparken in Nederland*. Mulier Instituut.

Slot-Heijs, J., Vrieswijk, S., Bronkhorst, A., & Lucassen, J. (2022). *Lichamelijke opvoeding en sport in het voortgezet onderwijs*. Mulier Instituut.

Slot-Heijs, J., Vrieswijk, S., & Lucassen, J. (2021). *Bewegingsonderwijs en sport in het primair onderwijs 2021: 2-meting*. Mulier Instituut.

Stuij, M., Hoeijmakers, R., Van Kalmthout, J., Cremers, R., & Slot-Heijs, J. J. (2023). *Sportverenigingen en hun uitdagingen: een analyse van oorzaken en verschillen tussen sportverenigingen*. Mulier Instituut.

Van der Dool, R. (2023). *Lidmaatschap sportclubs en sportdeelname 2022*. Mulier Instituut.

Van der Poel, H., Hoenderkamp, K., Hoekman, R., Bakker, S., Davids, A., Hoffmans, W., ... & Scholten, V. (2016). *Sportaccommodaties in Nederland: kaarten en kengetallen*. Mulier Instituut.

Van Kalmthout, J., De Kwaasteniet, R., Nouwens, S., & Stuij, M. (2023). *Verenigingsondersteuning bij regeldruk, verduurzaming en sportklimaat: een kwalitatief onderzoek onder verenigingsbestuurders*. Mulier Instituut.

Vrieswijk, S., & Schadenberg, B. (2023). *Bewegingsonderwijs en lichamelijke opvoeding*. In: H. Van der Poel, & R. Hoekman, (2023). *Sportaccommodaties in Nederland 2023* (pp. 137-165). Mulier Instituut.

Vrieswijk, S., & Schadenberg, B. (2023). *Huisvesting bewegingsonderwijs: gemeentelijk perspectief op de wettelijke verplichting in het primair onderwijs*. Mulier Instituut.

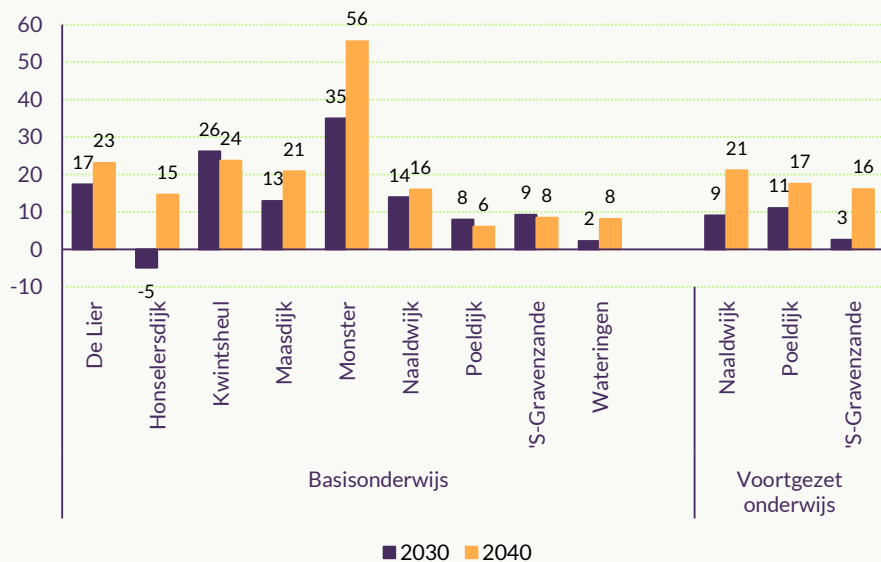
Wezenberg, K., Rauws, R., & Aarnink, A. (2023). *Aanbod aan sportaccommodaties*. In: H. Van der Poel, & R. Hoekman (2023). *Sportaccommodaties in Nederland 2023* (pp. 21-69). Mulier Instituut.

Bijlage 1 - Leerlingenprognoses

Figuur B1.1

Verwachte ontwikkeling van het totale aantal leerlingen op de scholen in de gemeente Westland

(in procenten t.o.v. het schooljaar 2023-2024)

Bron: DUO, Leerlingen per vestiging naar onderwijstype, 2024; Pronexus 2023a; Pronexus 2023b.
Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 2 – Aanbod van gymzalen

Tabel B2.1

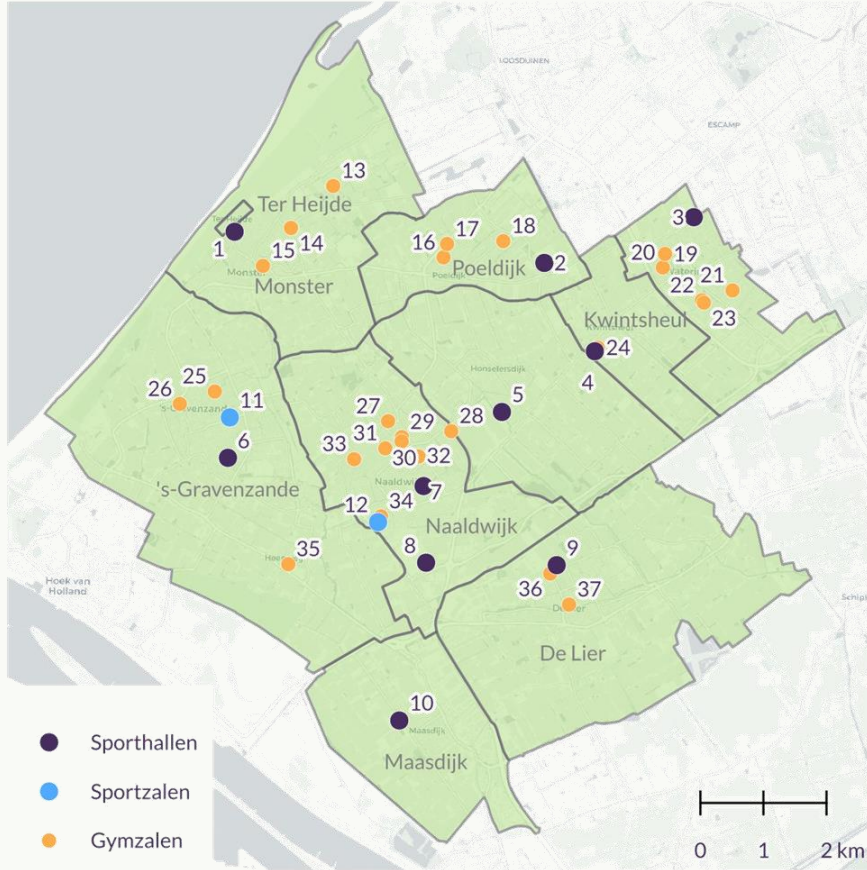
Aanbod van gymzalen in de gemeente Westland in 2024

Kern	Accommodatie	Aantal	Eigenaar
De Lier	Achterlaantje	1	Gemeente Westland
De Lier	WSKO De Achtsprong	1	Westlandse Stichting Katholiek Onderwijs
Monster	Het Westerhonk	1	Stichting 's Heeren Loo Zorggroep
Monster	Madeweg	1	Gemeente Westland
Monster	WSKO De Zeester	1	Westlandse Stichting Katholiek Onderwijs
Naaldwijk	Hoge Woerd	1	Gemeente Westland
Naaldwijk	ISW Hoogeland	4	Interconfessionele Scholengroep Westland
Naaldwijk	ISW Praktijkcollege	1	Interconfessionele Scholengroep Westland
Naaldwijk	ISW Vakcollege	2	Interconfessionele Scholengroep Westland
Naaldwijk	Flora College	2	Lentiz Onderwijsgroep
Naaldwijk	PCPOW De Diamant	1	PCPO Westland
Naaldwijk	Wollegras	1	Gemeente Westland
Naaldwijk	WSKO Bernadette	1	Westlandse Stichting Katholiek Onderwijs
Poeldijk	ISW Irenestraat	1	Interconfessionele Scholengroep Westland
Poeldijk	WSKO De Nieuwe Weg	1	Westlandse Stichting Katholiek Onderwijs
Poeldijk	WSKO Verburch-Hof	1	Westlandse Stichting Katholiek Onderwijs
's-Gravenzande	ISW Gasthuislaan	3	Interconfessionele Scholengroep Westland
's-Gravenzande	ISW Sweelincklaan	2	Interconfessionele Scholengroep Westland
's-Gravenzande	PCPO De Kameleon	1	Gemeente Westland
Wateringen	De Vang	1	Gemeente Westland
Wateringen	PCPO Pieter van der Plas	1	PCPO Westland
Wateringen	WSKO De Hofvilla	1	Westlandse Stichting Katholiek Onderwijs
Wateringen	WSKO Jozefschool	1	Westlandse Stichting Katholiek Onderwijs

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024.

Figuur B2.1

Aanbod van sporthallen, sportzalen en gymzalen in de gemeente Westland in 2024

1) De Wielep	15) WSKO De Zeester	29) ISW Westland Vakcollege
2) Jan van der Valkhallen	16) ISW Irenestraat	30) PCPO De Diamant (Hoge Woerd)
3) Velohallen	17) WSKO De Nieuwe Weg	31) ISW Westland Praktijkcollege
4) Eekhouhallen	18) WSKO Verburch-Hof	32) PCPO De Diamant (Sint Martinus)
5) Sosefhal	19) WSKO De Hofvilla	33) Wollegras
6) Westlandhal	20) PCPO Pieter van der Plas	34) ISW Hoogeland
7) De Pijl	21) WSKO Jozefschool	35) PCPO De Kameleon ('s-Gravenzande)
8) Ballerighal	22) De Kyckdoos	36) WSKO De Achtsprong
9) Vreeloohallen	23) De Vang	37) Achterlaantje
10) Maasdijkhal	24) WSKO Andreashof	
11) Oudeland	25) ISW Gasthuislaan	
12) Lentiz Dalton College	26) ISW Sweelinklaan	
13) Het Westerhonk	27) WSKO Bernadette	
14) ISW Madeweg	28) Lentiz Floracollege	

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2024.

Bijlage 3 – Toelichting werkwijze buitensport

Richtlijnen

De behoefte aan velden en banen voor bondsactiviteiten hebben we bepaald aan de hand van richtlijnen. De meeste hiervan zijn geaccordeerd door VSG/VNG. De richtlijnen bieden de mogelijkheid in beeld te brengen hoeveel ruimte een vereniging nodig heeft om standaard verenigingsactiviteiten te kunnen aanbieden voor de leden, met mogelijkheden voor wedstrijden en trainingen.

De richtlijnen zijn gebaseerd op een aantal aannames, zoals de duur en frequentie van wedstrijden en trainingen en het aantal uur dat een veld bespeeld kan worden per dag. De richtlijnen houden geen rekening met lokale factoren die van invloed zijn op de behoefte van verenigingen, zoals het nevengebruik van de voorzieningen door de verenigingen (zoals trainingsteams of interne competities) of door andere gebruikers (zoals onderwijsgebruik), of met bijvoorbeeld topsportambities. De daadwerkelijke behoefte (en belasting) aan velden en banen kan daardoor hoger (of lager) uitvallen dan de uitkomsten door het toepassen van de richtlijnen.

In de berekeningen nemen we de bestaande sportinfrastructuur en het huidige aantal teams/leden als uitgangspunt. In bijlage 4 staan deze per vereniging.

Uit de gepresenteerde ruimtebehoefte kunnen we concluderen of het aantal velden/banen van een vereniging conform de huidige behoefte van verenigingen voor bondsactiviteiten is. Het kan zijn dat verenigingen een ledenstop of wachtlijst hanteren. Daar houden we in de analyse geen rekening mee.

De (extra) behoefte van een vereniging hoeft niet per definitie te worden geacommodeerd op het sportpark waar volgens de berekening een tekort kan ontstaan. Capaciteitsuitbreiding op nabijgelegen sportparken kan ook in de behoefte van sportende inwoners voorzien.

De verwachte ruimtebehoefte tot 2040 hebben we geraamd door bevolkingsprognoses toe te passen, waarbij we rekening houden met de bevolkingsopbouw en ruimtelijke spreiding. Een aanname hierbij is dat de nieuwe inwoners rationeel handelen en zich bij de dichtstbijzijnde vereniging van hun sport aanmelden.

Ook gaan we uit van een stabiele sportdeelname. Dat wil zeggen dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners lid is van een bijvoorbeeld een voetbalvereniging als in 2024. Het doorberekenen van de lokale ontwikkelingen in de deelname aan de verschillende sporttakken (zoals de recente ledenontwikkeling van verenigingen) leidt in gevallen tot een buitensporige toe- of afname van de behoefte. Het is (beleidsmatig) wel relevant om de ontwikkeling van de verenigingen te monitoren om te bezien langs welke lijn de verenigingen zich ontwikkelen.

De toegepaste richtlijnen lichten we hieronder per sport toe.

Handbal

De veldbehoefte van de handbalvereniging hebben we berekend aan de hand van de richtlijn uit het Handboek Sportaccommodaties van NOC*NSF. De richtlijn bedraagt tien teams per veld, waarbij E- en F-teams als een half team gelden.

Hockey

De veldbehoefte van de hockeyverenigingen hebben we berekend aan de hand van de richtlijn van de KNHB. De richtlijn bedraagt zeven wedstrijdrondes per weekenddag op een zandveld en zes wedstrijdrondes op een (semi-) waterveld. Per ronde is plek voor één normteam, waarbij senioren-, O18-, O16-, O14- en O12-teams gelijkstaan aan één normteam, O10-teams aan een half normteam en O9- en O8-teams aan een kwart normteam. Hierbij moeten verenigingen 60 procent van hun teams op een wedstrijddag kunnen inplannen.

Korfbal

De veldbehoefte van de korfbalverenigingen hebben we berekend aan de hand van de richtlijn uit het Handboek Sportaccommodaties van NOC*NSF. Het aantal teams wordt hierbij vermenigvuldigd met een belastingcoëfficiënt, die afhankelijk is van de leeftijdscategorie. De som van de uitkomsten bedraagt het aantal normteams. De senioren-, A- en B-teams staan gelijk aan één normteam, C- en D-teams aan 0,625 normteam en E- en F-teams aan 0,4 normteam.

De verenigingen spelen bijvoorbeeld allemaal op één speeldag, namelijk de zaterdag. De richtlijn bedraagt voor zaterdagverenigingen één veld voor een vereniging met zeven normteams of minder, twee velden voor een vereniging die tussen de zeven en veertien teams telt en drie velden voor een vereniging met veertien normteams of meer.

Tennis/padel

De baanbehoefte van de tennisverenigingen hebben we berekend aan de hand van de richtlijn van de KNLTB. De richtlijn bedraagt zeventig tot negentig leden per verlichte baan. Als leden zowel tennis als padel spelen, tellen ze per sport mee als een half lid. In hoeverre de minimale behoefte of de maximale behoefte van toepassing is voor een vereniging, is afhankelijk van diverse factoren, zoals de demografische opbouw van het ledenbestand en het aantal deelnemende teams aan de competities.

Voetbal

De veldbehoefte van de voetbalverenigingen hebben we bepaald aan de hand van een richtlijn afgeleid van de KNVB-rekentool. We hebben hiervoor gekozen omdat in de KNVB-rekentool de behoefte per (leeftijds)categorie op hele velden wordt afgerond en vervolgens wordt opgeteld. Er wordt niet gekeken naar welke (leeftijds)categorieën tegelijkertijd op een veld kunnen spelen. Daardoor komt er een hogere behoefte uit de berekening dan nodig is. De KNVB is hiervan op de hoogte. Ze zijn van plan om hun rekentool aan te passen.

De richtlijn gaat uit van de bruto-speeltijd waarvoor de teams een (deel van een) veld nodig hebben. Hierbij moeten verenigingen 50 procent van hun teams op een wedstrijddag kunnen inplannen. De bruto-speeltijd van een team is afhankelijk van de (leeftijds)categorie. In **tabel B3.1** staan de bruto-speeltijden per (leeftijds)categorie en het veldformaat waarop zij spelen.

Tabel B3.1

Bruto-speeltijd en veldformaat van voetbalteams per (leeftijds)categorie

(Leeftijds)categorie	Bruto-speeltijd	Veldformaat
Senioren (11x11,90m)	135 minuten	Heel veld
Veteranen (11 tegen 11)	135 minuten	Heel veld
O18/O19/O20/O23 (11 tegen 11)	135 minuten	Heel veld
O16/O17 (11 tegen 11)	125 minuten	Heel veld
O14/O15 (11 tegen 11)	115 minuten	Heel veld
O13 (11 tegen 11)	105 minuten	Heel veld
G-senioren (8 tegen 8)	105 minuten	Heel veld
G-junioren (7 tegen 7)	95 minuten	Heel veld
Senioren (7x7 40m)	70 minuten	Half veld
Senioren (7x7, 20m)	50 minuten	Half veld
35+/45+ (7 tegen 7)	20 minuten	Half veld
O17 (8 tegen 8)	125 minuten	Half veld
O15 (8 tegen 8)	115 minuten	Half veld
O11/O12/O13 (8 tegen 8)	105 minuten	Half veld
O10 (6 tegen 6)	82 minuten	Kwart veld
O8/O9 (6 tegen 6)	72 minuten	Kwart veld
O7 (4 tegen 4)	72 minuten	Achtste veld

Het benodigde aantal wedstrijdvelen berekenen we door de som van de bruto-speeltijden van de teams te delen door de capaciteit van een wedstrijdveld. Voor de capaciteit van een wedstrijdveld houden we wel de KNVB-rekentool aan. Dit is op zaterdag is van 09:00 tot 16:30 uur en op zondag van 10:00 tot 16:30 uur. Volgens het handboek competitiezaken van de KNVB is het mogelijk om wedstrijden later te laten aanvangen, waardoor op een veld meer wedstrijden kunnen worden gespeeld op een dag.

De trainingsveldbehoefte staat gelijk aan de helft van de wedstrijdveldbehoefte, waarbij we het benodigde aantal trainingsvelden op een half veld afronden.

Voor meer informatie over de richtlijn van de KNVB verwijzen we naar de website van de KNVB.

Verenigingsbevraging en verenigingsavonden

We hebben een vragenlijst naar alle Westlandse sportverenigingen gestuurd. Tijdens een verenigingsavond voor de veldsport hebben we daarnaast met de verenigingsbestuurders focusgesprekken gevoerd. Ook hebben we de eigenaren en exploitanten van de sportaccommodaties geïnterviewd.

Interviews sportbonden

We hebben de sportbonden geïnterviewd over (lokale) trends en ontwikkelingen in de accommodatiebehoefte en over kansen en bedreigingen voor de Westlandse buitensportverenigingen.

Bijlage 4 – Teamaantallen buitensportverenigingen

Tabel B4.1

Aantal teams ingeschreven bij een weekendcompetitie van het NHV door de handbalverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in aantallen)

Vereniging	Zaterdag				Zondag							
	C	D	E	F	Senioren	A	B	C	D	E	F	G
HV ODIS	0	0	0	0	2	1	1	2	0	3	3	0
Quintus Handbal	2	2	3	2	0	0	1	0	1	0	0	1
WPK Westlandia	0	0	7	5	3	2	2	3	4	0	0	0
Verburch Handbal	3	3	6	3	1	0	1	0	0	0	0	0
VELO Handbal	0	0	7	8	2	0	2	4	8	0	0	0

Bron: NHV, 2024.

Tabel B4.2

Aantal teams ingeschreven bij een weekendcompetitie van de KNHB door HV Westland gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in aantallen)

	Zaterdag								Zondag	
	O18	O16	O14	O12	O10	O9	O8	G	Sen.	30+/45+
HW Westland	7	8	7	7	4	5	4	1	10	2

Bron: KNHB, 2024.

Tabel B4.3

Aantal teams ingeschreven bij een weekendcompetitie van het KNKV door de korfbalverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in aantallen)

Vereniging	Zaterdag							
	Senioren	A	B	C	D	E	F	G
CKV VALTO	8	4	3	5	4	5	2	0
CKV Dijkvogels	5	2	2	1	2	2	2	3
CKV ONDO	7	3	5	5	4	8	4	0

Bron: KNKV, 2024.

Tabel B4.4

Aantal teams ingeschreven bij een weekendcompetitie van de KNVB door de voetbalverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24

(in aantallen)

			VV Lyra	SV Honselersdijk	VV Quintus	VV Maasdijk	SC Monster	RKVV Westlandia	VV Naaldwijk	VV Verburgh	FC 's-Gravenzande	VELO Voetbal	KMD
Zaterdag	Mannen/jongens	Senioren	12	11	5	4	11	10	7	8	14	12	6
		35+	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
		O23	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
		O19	3	1	2	2	1	2	1	2	5	3	2
		O18	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1
		O17	3	1	1	1	2	3	1	1	3	2	1
		O16	0	1	0	1	0	4	0	3	4	3	2
		O15	4	0	1	1	2	3	2	2	5	3	2
		O14	1	1	0	0	2	3	1	2	4	4	2
		O13	3	2	3	2	3	4	2	3	5	3	2
		O12	4	0	0	0	3	4	0	4	8	5	3
		O11	4	2	2	2	3	5	4	3	6	5	3
		O10	5	3	0	1	5	8	4	5	8	7	4
		O9	5	1	3	2	4	6	3	4	8	5	4
	O8	6	2	0	2	4	6	4	4	8	6	4	
	Vrouwen/meisjes	Senioren	1	0	0	2	2	1	2	0	3	1	3
		O20	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
		O18	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		O17	1	0	0	2	1	0	1	1	3	1	1
		O15	1	0	0	1	0	0	3	0	2	1	1
		O13	1	0	0	0	1	0	3	0	2	2	1
		O12	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
		O11	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	1
O9		0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	
G-teams	Senioren	0	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	
Zondag	Mannen/jongens	Senioren	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0
		35+	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0

Bijlage 5 – Veldbehoefte voetbalverenigingen

Tabel B5.1

Wedstrijdveldbehoefte van de voetbalverenigingen in de gemeente Westland volgens de KNVB-rekentool en afgeleide richtlijn in het seizoen 2023/24

(in aantallen)

Plaats	Sportpark	Vereniging	KNVB-rekentool		Afgeleide richtlijn	
De Lier	De Zweth	VV Lyra	6	(5,6)	5,5	(5,5)
Honselersdijk	Strijphorst	SV Honselersdijk	4	(3,2)	3,5	(3,1)
Kwintsheul	Quintus	VV Quintus	2	(1,9)	2,0	(1,9)
Maasdijk	Maasdijk	VV Maasdijk	3	(2,6)	2,5	(2,5)
Monster	Polanen	SC Monster	5	(4,6)	4,5	(4,3)
Naaldwijk	De Hoge Bomen	RKVV Westlandia	6	(5,4)	5,5	(5,3)
		VV Naaldwijk	4	(3,8)	4,0	(3,7)
Poeldijk	Verburch	VV Verburch	4	(3,9)	4,0	(3,8)
's-Gravenzande	Juliana	FC 's-Gravenzande	9	(8,8)	9,0	(8,7)
Wateringen	Noordweg	VELO Voetbal	7	(6,1)	6,0	(5,8)
Wateringen	Suyderveld	KMD	5	(4,5)	4,5	(4,3)

Toelichting: de weergegeven behoefte is de behoefte aan velden voor het aantal zaterdagteams van de verenigingen.

Bijlage 6 – Ledenontwikkeling buitensportverenigingen

Tabel B5.2

Ontwikkeling bondsleden diverse buitensportverenigingen gemeente Westland

(in procenten t.o.v. het vorige seizoen)

Sporttak	Vereniging	2017/'18 (2018)	2018/'19 (2019)	2019/'20 (2020)	2020/'21 (2021)	2021/'22 (2022)	2022/'23 (2023)	2023/'24 (2024)
Atletiek	Olympus '70	n.b.	n.b.	n.b.	-9	-5	+2	-1
Handbal	HVODIS	+12	-7	-8	-8	-3	-1	+10
	Quintus Handbal	+11	+3	-4	-11	-1	-5	-7
	WPK Westlandia	+8	+6	+4	+7	-2	-1	-5
	Verburch Handbal	+5	-1	+2	+1	-2	+7	+6
	VELO Handbal	+2	+2	+6	+7	-6	-4	+1
Hockey	HV Westland	n.b.	n.b.	-3	4	-2	-5	n.b.
Korfbal	CKV VALTO	+12	-2	+5	+2	-7	+1	-1
	CKV Dijkvogels	+1	+1	+1	+1	-1	5	-6
	CKV ONDO	+7	+7	-3	-3	+4	-3	-1
Tennis	LTC 't Loo	n.b.	n.b.	n.b.	+5	+7	+5	1
	TC Honselersdijk	n.b.	n.b.	n.b.	+2	+1	-6	-3
	MLTV '90	n.b.	n.b.	n.b.	+12	+24	+24	-12
	LTC Naaldwijk	n.b.	n.b.	n.b.	+10	+11	+8	-1
	Verburch Tennis	n.b.	n.b.	n.b.	+5	+5	-1	-3
	LTC 's-Gravenzande	n.b.	n.b.	n.b.	-5	+6	+13	+10

Bron: Atletiekunie, KNHB, NHV, KNKV & KNLTB, 2024. Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 7 – Herkomst leden buitensportverenigingen

Tabel B7.1

Herkomst bondsleden diverse buitensportverenigingen gemeente Westland in het seizoen 2023/'24 (2024)

(in procenten)

	Olympus '70	HV ODIS	Quintus Handbal	WPK Westlandia	Verburgh Handbal	VELO Handbal	HV Westland	LTC 't Loo	TC Honselersdijk	MLTV '90	LTC Naaldwijk	Verburgh Tennis	LTC 's-Gravenzande
Westland	87	96	59	94	89	77	85	94	92	83	94	76	92
Naaldwijk	29	6	7	66	0	1	44	4	21	5	71	8	10
's-Gravenzande	18	1	2	15	1	0	22	1	3	11	8	2	75
Monster	9	0	1	3	16	2	6	0	4	59	2	6	4
De Lier	8	88	0	4	1	0	6	84	3	1	2	1	0
Honselersdijk	6	0	17	3	6	3	3	1	46	2	5	9	1
Wateringen	6	1	10	1	1	65	1	1	4	1	2	17	0
Poeldijk	5	0	3	1	62	1	1	0	4	5	1	26	1
Maasdijk	3	1	0	1	0	0	1	3	1	0	2	1	0
Kwintsheul	3	1	19	0	1	5	1	0	6	0	0	6	1
Andere gemeente	13	4	41	6	11	23	15	6	8	17	6	24	8

Bron: Atletiekunie, KNHB, NHV & KNLTB, 2024. Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 8 – Aanwezigheid focusgesprekken

De volgende verenigingen waren op de verenigingsavond voor de Westlandse binnensport aanwezig:

- BC Mix;
- CKV ONDO;
- DOS Monster;
- DOS Naaldwijk;
- 's-Gravenboules;
- Quintus Jeu de Boules;
- Verburch '97;
- PQV;
- Verburch;
- Monza;
- Quintus Handbal;
- Westland Stars.

De volgende verenigingen waren op de verenigingsavond voor de Westlandse veldsport aanwezig:

- De Boul-Lier;
- LTC 't Loo;
- MLTV '90;
- VELO voetbal;
- VV Verburch;
- VV Quintus;
- Verburch Handbal;
- Olympus '70;
- CKV ONDO;
- Westlandia '87;
- SV Honselersdijk;
- VV Naaldwijk;
- VV Maasdijk;
- CKV Valto;
- LTC Naaldwijk;
- Quintus Handbal;
- CKV ODIS;
- LTC 's-Gravenzande.

Bijlage 9 – Indicatief tijdspad mogelijke capaciteitsuitbreidingen

Korte termijn (2024-2027)		Kern	Status*	Initiële financierder
Binnensport	Bouw sporthal inclusief twee scheidingswanden op de Flora Campus.	Naaldwijk	In voorbereiding (krediet beschikbaar)	Gemeente
	Planvorming vervanging Balleringham door sporthal met twee scheidingswanden (door RKVV Westlandia).	Naaldwijk	In voorbereiding (krediet beschikbaar)	Vereniging
	Bouw padelhal LTC Naaldwijk (6 banen).	Naaldwijk	In voorbereiding	Vereniging
	Aanvang planvorming eventuele uitbreiding binnensportcapaciteit Monster (zie middellange termijn).	Monster	-	Gemeente
Onderwijs	Aanvang planvorming eventuele uitbreiding binnensportcapaciteit 's-Gravenzande (zie middellange termijn).	's-Gravenzande	-	Vereniging
	Bouw gymzaal bij nieuwbouw school in 's-Gravenzande (Waalcampus).	's-Gravenzande	Gerealiseerd	Gemeente
	Bouw gymzaal bij nieuwbouw school in De Lier (De Liereling).	De Lier	Gerealiseerd	Gemeente
	Vervanging gymzalen bij ISW Sweelincklaan in 's-Gravenzande door een sportzaal (met scheidingswand).	's-Gravenzande	In uitvoering	Gemeente
Buitensport	Bouw gymzaal bij nieuwbouw school in Poeldijk (De Expeditie).	Poeldijk	In voorbereiding (krediet beschikbaar)	Gemeente
	Aanleg twee kunstgrasjeugd velden voetbal op natuurgrasstrook op sportpark Verburch (VV Verburch).	Poeldijk	Gerealiseerd	Gemeente
	Vervanging twee tennisbanen door drie padelbanen op sportpark Juliana (door LTC 's-Gravenzande).	's-Gravenzande	Gerealiseerd	Vereniging
	Vervanging natuurgrasveld voetbal door wetrasveld op sportpark Verburch (VV Verburch).	Poeldijk	In uitvoering	Gemeente
	Vervanging natuurgrasveld voetbal door wetrasveld op sportpark De Zweth (VV Lyra).	De Lier	In voorbereiding (krediet beschikbaar)	Gemeente
	Vervangen natuurgrasveld voetbal door kunstgrasveld op sportpark Noordweg (VELO voetbal).	Wateringen	Ter besluitvorming	Gemeente
	Vervangen natuurgrasveld voetbal door kunstgrasveld op sportpark Suyderveldt (KMD).	Wateringen	Ter besluitvorming	Gemeente
Middellange termijn (2028-2029)				
Binnensport	Aanleg vier indoor padelbanen op sportpark De Zweth (LTC 't Loo).	De Lier	In voorbereiding (krediet beschikbaar)	Vereniging
	Bouw sporthal De Lier (door CKV Valto).	De Lier	In voorbereiding (krediet beschikbaar)	Vereniging
	Eventuele bouw sporthal in 's-Gravenzande.	's-Gravenzande	Ter besluitvorming	Vereniging
Onderwijs	Bouw binnensportaccommodatie voor nieuwe school in Monster-	Monster	Ter besluitvorming	Gemeente
Buitensport	Vervanging natuurgrasveld voetbal door kunstgrasveld op sportpark Polanen (SC Monster).	Monster	Ter besluitvorming	Gemeente
	Aanleg jeugd kunstgrasveld voetbal op sportpark De Hoge Bomen I (RKVV Westlandia).	Naaldwijk	Ter besluitvorming	Gemeente
	Vervanging natuurgrasveld voetbal door kunstgrasveld op sportpark Juliana (FC 's-Gravenzande).	's-Gravenzande	Ter besluitvorming	Gemeente
Lange termijn (2030 en verder)				
Binnensport	n.t.b.			
Onderwijs	n.t.b.			
Buitensport	n.t.b.			
Aandachtspunten				
Algemeen	De planning is gebaseerd op bevolkingsprognose en aannames in de ontwikkeling van de sportdeelname. Monitoring voor aanpassingen op de (middel)lange termijn is belangrijk.			
Buitensport	Actualisatie van de Strategische Accommodatieplanning Sport zorgt voor de benodigde informatie om te komen tot een toekomstig uitvoeringsplan. Het verdient de aanbeveling de opties van een verlengde speeldag en flexibele speeldag mee te nemen in de planning van de aanpassingen van het voetbalaanbod.			
Binnensport	De ontwikkelingen rondom De Hoekstee in Hoek van Holland zijn van grote invloed op de benodigde aanpassingen in de gemeente Westland.			

* Status in februari 2025.

Amilia Aarnink
a.aarnink@mulierinstituut.nl
Björn Schadenberg
b.schadenberg@mulierinstituut.nl
Karin Wezenberg-Hoenderkamp
k.wezenberg@mulierinstituut.nl